

EDİTÖR

Prof. Dr. Melike BÜLBÜL

**ALMAN DİL
EĞİTİMİ**

Alanında Araştırmalar ve Değerlendirmeler

**ARALIK
2024**

İmtiyaz Sahibi / Yaşar Hız
Yayına Hazırlayan / Gece Kitaplığı
Birinci Basım / Aralık 2024 - Ankara
ISBN / 978-625-388-124-5

© copyright

2024, Bu kitabın tüm yayın hakları Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir
yolla çoğaltılamaz.

Gece Kitaplığı

Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA
0312 384 80 40
www.gecekitapligi.com / gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt

Bizim Büro
Sertifika No: 42488

**ALMAN DİL EĞİTİMİ
ALANINDA ARAŞTIRMALAR VE
DEĞERLENDİRMELER**

EDİTÖR

Prof. Dr. Melike BÜLBÜL

gece
kitaplığı

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

ALTERNATİF METOT YARATICI DRAMA İLE YETİŞKİNLERE ALMANCA ÖĞRETİLMESİNE İLİŞKİN ALMANCA ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Arife SAĞMAN, Sevinç SAKARYA MADEN..... 7

BÖLÜM 2

YERLİ BASIM “WIE BİTTE? A1.1” VE YABANCI BASIM “SCHRITTE INTERNATIONAL A1.1.” ALMANCA DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL ÖĞELERİNİN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuğba ÇARIKÇI KULA, Sevinç SAKARYA MADEN 35

BÖLÜM 1

ALTERNATİF METOT YARATICI DRAMA İLE YETİŞKİNLERE ALMANCA ÖĞRETİLMESİNE İLİŞKİN ALMANCA ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ¹

Arife SAĞMAN², Sevinç SAKARYA MADEN³

1 Bu çalışma Prof. Dr. Sevinç SAKARYA MADEN danışmanlığında Arife SAĞMAN tarafından 2024 yılında tamamlanan 'Yetişkinlere Almanca Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılması' başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Daha fazla bilgi için bkz. Sağman, A. (2024). Yetişkinlere Almanca Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılması. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.

2 Trakya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili Eğitimi Bilim Dalı, arife_sagman@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4835-0806

3 Trakya Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, sevincmaden@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5954-9565

1.GİRİŞ

Günümüzde yabancı dil öğrenimi giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Diğer ülkelerle olan ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkiler en az bir yabancı dilin öğrenilmesini zorunlu hale getirmektedir. Ülkemizde özellikle devlet okullarına bakıldığında temel eğitim sürecinde İngilizcenin birinci yabancı dil olarak öğrenildiği veya başka bir deyişle öğretildiği görülmektedir. Orta öğretim kademesinde ise her ne kadar 2023 yılında 9. Sınıftan başlayarak liselerden ikinci yabancı dil derslerinin zorunlu ders olmaktan kademeli olarak kaldırılması kararı alınmış ise de günümüzde hala 11. ve 12. sınıflarda ikinci bir yabancı dilin zorunlu olarak öğrenilmesi veya öğretilmesi uygulaması mevcuttur. Almanca, ülkemizde okullarda daha çok ikinci yabancı dil olarak yerini almıştır. Derslerde yaygın olarak kullanılan öğretim yöntemi ise iletişimsel başka bir deyiş ile bildirişimsel işlevsel yöntemdir. Ancak Almanca en güncel öğretim yöntemleri ile öğretilmeye çalışılsa da ve birçok farklı kitap ve destekleyici materyal ile çalışılsa da çoğu zaman Almancanın yeterince etkin öğretilmediği ve hedeflenen başarıya her zaman ulaşılamadığı konusunda söylemlere rastlandığı görülmektedir (Arak, 2006; Can ve Can, 2014; Çarıkçı, 2015). Bu çalışmanın amacı, bilinen ve uzun yıllardır kullanılagelen yöntemlerden farklı bir yöntem olan ülkemizde ve dünyada geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif olarak kullanılmaya başlanan yaratıcı dramanın Almanca dil öğretiminde de fayda sağlayıp sağlayamayacağını araştırmaktır. Wendy (2008) yaratıcı dramanın küçük çocukların dil becerileri üzerinde etkin bir rol oynadığına ve yaratıcı dramanın erken çocukluk müfredatına dahil edilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu çalışmada yetişkinlere Almanca öğretiminde farklı bir yöntem olarak, yaratıcı drama yönteminden yararlanılarak bir uygulama yapılmış, katılımcılara ön test ve son test uygulanması sonucunda yaratıcı dramanın Almanca öğretiminde ve öğreniminde sağladığı avantajlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada “Yetişkinlere Almanca öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması dört temel dil becerisinin gelişimine nasıl katkı sağlayabilir?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmaya ilk önce alan yazın taraması yapılarak başlanmış, yaratıcı drama ile Almanca öğretimini ele alan çalışmalar hakkında bilgi toplanmıştır. Daha sonraki aşamada yaratıcı dramanın derslerde kullanılması amacıyla Almanca yaratıcı drama oturum örnekleri hazırlanmıştır. Ders örneklerinin oluşturulma sürecinde hazırlanan ders örneklerinin hedef kitlenin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. Bu sebeple oturum örnekleri oluşturma sürecinde materyal tasarlama ilkeleri, ders planı hazırlama kriterleri göz önünde bulundurulmuş ve oturumların eğitici nitelikte olmasına önem verilmiştir. Aynı zamanda örnek oturumlar oluşturulurken hedef kitlenin özelliklerine de önem verilmiştir. Dikkate alınan kriterler: amaç, hedef kit-

le, hedef kazanım, içerik, oturma süresi, dil, uygulama ve etik değerlere uygunluk olarak sıralanabilir. Hedef kitlenin özellikleri ise şöyle sıralanabilir: Almanca öğretmen adayı olması, dolayısıyla yetişkin olması ve yaratıcı drama ile Almanca öğretiminin dört temel beceriye etkisini değerlendirebilecek nitelikte olması. Bu çalışmada Tutuman (2011), Böttger ve Bührig (2000), San (2002) ve Kardash ve Wright'ın (1987) araştırmaları sonucunda yaratıcı drama ile 4 dil becerisinin geliştirilebileceğine ilişkin vardıkları sonucun Almanca öğrenen yetişkinler için de geçerli olup olmadığına bakılmış, yaratıcı drama yöntemi ile duyguların daha kolay ifade edilip edilmediğine, katılımcılar arasında iletişim ve etkileşimin olup olmadığına ve katılımcıların öğrendikleri hedef dili gerçekleştiren yaratıcı drama etkinliklerinde etkin bir biçimde kullanabilme imkânına sahip olup olmadıklarına bakılmıştır.

Yaratıcı dramanın kullanılacağı ders örneklerinin oluşturulmasındaki en temel sebep bu yöntemin her türlü eğitim içeriğine uygun olması, günümüzde eğitim yöntem ve materyal olarak rahatlıkla kullanılabilmesi, eğlenceli ve etkili şekilde kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilebilmesi, bu durumun öğrencileri özellikle dört temel becerinin geliştirmesi kapsamında güdülemesidir (Adıgüzel, 2017; Tutuman, 2011; Böttger ve Bührig, 2000; San, 2002; Sinisi, 2009 ve Lütge, 2007). Sinisi (2009) eylem ve beceri odaklı yaratıcı drama yöntemi ile işlenen derslerde katılımcıların daha yüksek düzeyde öz güven kazandıkları ve empati yaptıkları görüşündedir. Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen literatür taraması Lütge (2007) ve Sinisi'nin (2009) alışlagelmiş derslere oranla yaratıcı dramanın kullanıldığı derslerde daha hızlı ve daha keyifli bir öğrenmenin gerçekleştiği görüşünde olduklarını ortaya koymuştur. Adıgüzel (2017) ve Tutuman (2011) da yaratıcı dramanın öğrencilerde motivasyonu artırdığı, ilgilerini çekmede yardımcı olduğu, kültür aktarımına ve kültür karşılaştırmalarına faydası olduğu ve sınıf içi işbirliğini ve etkileşimi sağladığı, çeşitli dil seviyelerine uygulanabileceği ve dil becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağı fikrini savundukları görülmüştür.

Araştırma, Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde birinci sınıf öğrencileri (n=37) ile sınırlıdır. Bu çalışmada öğrencilerin yaratıcı dramaya dair tutum ve görüşlerini elde etmek amacıyla 30 adet sorudan oluşan likert modelde anket hazırlanmıştır. Likert modeldeki ön testin uygulamasından sonra 25 Ekim 2023 tarihinde yaratıcı drama yöntemi ile derslerde uygulamalar gerçekleştirilmiş, ardından uygulanan son test ile yaratıcı drama yönteminin avantajlarına ve de avantajlarına dair katılımcılardan nitel ve nicel veriler toplanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bilindiği üzere eğitimde yaş grubu, eğitim kademesi, öğrenme alanı ve buna benzer birçok etmen öğrenme hızını ve alınan verimi etkilemek-

tedir. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde kullanılan öğretim tekniği, materyal ve yaklaşımlar farklılıklar göstermektedir. Ancak ülkemizde yabancı dil öğrenme probleminin çözümünde hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın mevcut yöntemlerle çok aşama kaydedilmediği görülmüştür. Bu çalışmada konuya çoklu zekâ kuramı da göz önünde bulundurulduğunda farklı bir yöntemle yaklaşıldığında öğretmen-öğrenci etkileşiminin nasıl olacağı sorusuna cevap aranmıştır.

Yabancı dil, yapısı itibariyle bazı temel hususların yanı sıra soyut kavramları ile birlikte sarmal yapılı ve karışık dil kurallarını içerisinde bulundurduğundan bu bağlamda bu çalışmada bireylerin yabancı dil eğitimlerinde konular ne kadar somutlaştırılır ve basitçe ifade edilirse başarı da o oranda artacaktır görüşünden hareket edilmiş ve bir yıl hazırlık eğitimi olarak Almanca dil düzeyleri B1 olan 60 Almanca öğretmenliği lisans öğrencisi ile yaratıcı drama uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bilhassa yetişkinlerin çocuklara oranla daha yavaş ve zorlu öğrendikleri göz önünde bulundurulacak olursa bu yöntemin yetişkinler için süreci daha kolaylaştırıp keyifli hale getireceği düşüncesinden yola çıkılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, yaratıcı drama yöntemiyle Almanca öğrenenlerin okuma, yazma, konuşma, dinleme becerisini geliştirmek, öğrenim hız ve kalitesini artırmaktır. Dil öğrenme sürecini keyifli bir süreç haline getirmektir. Bu sebeple bu çalışma kapsamında ilk önce yaratıcı drama oturum örnekleri hazırlanmış ve Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği 1. sınıf lisans öğrencileriyle yapılan derslerde yaratıcı drama uygulamaları gerçekleştirilmiş, uygulama öncesi ve sonrasında uygulanan anket ile Almanca öğretmen adaylarının yabancı dil becerilerinin yaratıcı drama ile ne ölçüde geliştiğine bakılmış ve yaratıcı dramadan Almanca öğrenme başarısına etkisi konusunda katılımcıların görüşleri alınmış ve incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaratıcı drama oturumlarıyla öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemine ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinin sağlanması açısından bu çalışma önem taşımaktadır.

Yaratıcı drama yönteminin içinde barındırdığı hayal gücü, taklit etme, doğaçlama vd. gibi etkinlikler öğrenenin yabancı dili doğal ortama yakın bir ortamda hızlı ve etkili öğrenmesine olanak vermektedir. Yaratıcı drama yönteminin yabancı dilin önemli bileşenleri olan yazma, okuma, dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi süreçlerinde aynı anda uygulanmasına olanak vermesi öğrenme hızını artırması ve kalıcı bir öğrenme olması bakımından oldukça önemlidir.

1.4. Araştırmanın Soru Cümleleri

Bu çalışmada, yaratıcı drama yöntemi, yetişkinlere yönelik gerçekleştirilen Almanca dil derslerinde faydalı oluyor mu ve dört temel dil becerisinin gelişmesine katkı sağlıyor mu ve öğrenmeyi keyifli hale getiriyor mu sorularına cevap aranmıştır.

1.5. Sayıtlar

Çalışmadaki konuya ilişkin alan yazın çalışmasının araştırma için yeterli kuramsal çerçeveyi oluşturduğu varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı ve Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği 1.sınıf öğrencileri (n:37) ile sınırlıdır. Araştırma tarama yoluyla edinilen alan yazına ilişkin bilgiler, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cevapları ve araştırma için oluşturulan anket uygulaması sonuçları ile sınırlıdır. Çok daha önce yapılması planlanan uygulama 2020 ve 2021 yıllarında Covid 19 salgını ve 2023 yılının Şubat ayında deprem olması nedeniyle ve üniversitelerde uzaktan eğitime geçilmesi sebebiyle ancak 2023-2024 eğitim-öğretim yılının güz döneminde yapılabilmektedir.

2.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2023-2024 eğitim öğretim yılı Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği 1.sınıf lisans öğrencilerinin (n=37) Almandaki dört dil becerilerinin yaratıcı drama yöntemiyle geliştirilmesine ilişkin görüşlerinin toplanması ve analiz edilmesi amaçlanan bu çalışma, betimsel tarama modeli kullanılarak desenlenmiştir. Olayları veya durumları tasvir etmeyi amaçlayan araştırmalar Karakaya'ya (2012: 59) göre betimsel tarama modelinde yapılmış araştırmalardır. Betimsel tarama, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır.

Çalışmada nicel veri toplama aracı olarak likert ölçeği kullanılmıştır. Yaratıcı drama esas alınarak planlanan oturumlar uygulanmadan önce katılımcıların yaratıcı drama hakkındaki düşünce ve tutumlarını görmek için ön test ve oturumları uyguladıktan sonra öğretmen adaylarının ne düşündüklerini ölçmek, düşüncelerinde bir farklılık oldu mu, bunu görmek amacıyla katılımcılara uygulamadan sonra son test uygulanmıştır. Katılımcıların düşünce ve tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan ön test ve son test, likert modelde hazırlanmış 30 adet sorudan oluşan bir ankettir. Ön test uygulandıktan sonra yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilmesi planlanan oturumlar katılımcılara tanıtılmış ve ardından uygulanmıştır. Katılımcılara oturumlar aracılığıyla Almandaki dört temel dil becerilerinin yaratıcı drama yöntemiyle nasıl geliştirilebileceği yaşayarak yaparak

gösterilmiştir. Likert modelde anket uygulamalarından sonra katılımcılara yaratıcı drama yönteminin avantajlarını belirtmeleri ve yorumlamalarını yazmaları istenmiştir. Açık uçlu bir sorunun yer aldığı bir soru kâğıdı verilerek nitel veriler toplanmıştır. Çalışmada toplanan nicel ve nitel veriler ayrı ayrı betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada nitel veriler katılımcıların verdiği birbiriyle tamamen örtüşen veya tekrarlanan cevapların sayılması ve toplanması ile hesaplanmıştır. Nicel ve nitel veriler ayrı ayrı hesaplanarak analiz edildikten sonra sayılar tablolara işlenmiş, yüzdele hesaplanmıştır. Tablolar yardımı ile gösterilen veriler çalışmanın bulgular bölümünde yer almıştır.

2.1. Durum Çalışması

Bu çalışma bir durum çalışmasıdır. Tek bir durum veya olayın boylamsal olarak derinlemesine incelendiği, sistematik olarak verilerin toplandığı ve gerçek ortamda olup bitenlerin incelendiği yöntemle durum çalışması denmektedir (Subaşı ve Okumuş, 2017: 420). Durum çalışmasında hem nicel hem de nitel veriler bir arada kullanılabilir. Bu yöntem, bir olayı veya durumu derinlemesine incelemek ve olay veya durumun nedenlerini ve sonuçlarını anlamak ve açıklamak için kullanılır. Ozan Leymun, Odabaşı ve Kabakçı Yurdakul (2017), eğitim bilimleri alanında üretilen kuramların uygulanmasında ve uygulamaların geliştirilmesinde durum çalışmasının önemli bir işleve sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Cohen, Manion ve Morrison (2000: 184; akt. Aytaçlı, 2012) eğitim araştırmalarında örnek olay çalışmalarının tercih edilme nedenlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- 1) Durum çalışmaları yoluyla elde edilen veriler gerçeklik bağlamında çok güçlüdür.
- 2) Durum çalışmaları, bir olaya veya bir olaydan bir kategoriye genellemeye izin verir.
- 3) Durum çalışmaları, sosyal gerçeklerin en ince ayrıntısına kadar işlenerek derinlemesine özümsemesine olanak tanır.
- 4) Durum çalışmalarının sonuçları doğrudan yorumlanmaya ve kullanıma hazırdır. Bir kişiye, akademik kadroya ya da kuruma yönelik çalışmalar bir “eğitim ortamı” geliştirmeye kadar gidebilir.
- 5) Örnek olay incelemeleri, anlama ve yorumlama açısından diğer araştırma raporlarından daha „kamuya açıktır”.

2.2. Likert Ölçekleme Tekniği

Bu çalışmada likert ölçekleme tekniği kullanılmıştır. Rensis Likert tarafından geliştirilen Likert ölçme tekniği, sosyal bilim araştırmalarında en yaygın kullanılan ölçekleme tekniklerinden biridir. Amacı bireylerin tutum

düzeylerini ölçmektir. Likert ölçeği kısa sürede geliştirilebilen uygulaması kolay ve güvenilir bir tutum ölçeğidir.

Likert tipi ölçek tekniğinde (cevap türleri) puanlamada bilinen ve sıklıkla kullanılan dört farklı puanlama yönteminden söz edilebilir: üç puanlık ölçek puanı, dört puanlık ölçek puanı, beş puanlık ölçek puanı ve yedi puanlık ölçek puanı (Cullins ve Gullione, 200: 74-93; Akt. Bayat, 2015: 18). Puanlama skalası, iki zıt nokta arasında sıralama yapılarak oluşturulur. Örneğin; katılıyorum, kısmen katılıyorum, katılmıyorum (üç puan) veya tamamen katılıyorum, katılıyorum, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum (dört puan). Ölçekteki maddeler belirli bir sırada (en yüksekte en düşüğe vb.) verilir.

2.3. Betimsel Analiz Yöntemi

Bu çalışmada veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleriyle elde edilen verilerin önceden belirlenmiş temalara göre özetlenip yorumlanmasını içeren bir nitel veri analizi türüdür (Özdemir, 2010: 336). Betimsel analiz yönteminde veriler hazırlanan temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Şimşek ve Yıldırım (2011), betimsel analiz yönteminin amacını, bulguların yorumlanması, düzenlenmesi ve okuyucuya sunulması olarak tanımlamıştır.

Baltacı (2019: 379), betimsel analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre veri işleme, bulguları tanımlama ve bulguları yorumlama olmak üzere dört aşamalı bir süreçten oluştuğunu belirtmektedir.

Betimsel Analiz İçin Çerçeve Oluşturma

Araştırma sorularına, araştırmanın kavramsal çerçevesine veya görüşme ve/veya gözlemin içerdiği boyutlara dayalı olarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur (Karataş, 2017: 78). Hazırlanan çerçeveden elde edilen veriler işlenir ve düzenlenir.

Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi

Bu aşamada elde edilen veriler önceden oluşturulan çerçeveye göre okunur ve düzenlenir (Karataş, 2017: 79). Bu aşamada, veriler mantıksal olarak bir araya getirilir.

Bulguların Tanımlanması

Bulguların tanımlanması aşamasında, düzenlenmiş veriler tanımlanır ve gerektiğinde doğrudan alıntılarla desteklenir (Baltacı, 2019: 379).

Bulguların Yorumlanması

Bulguların yorumlanması sırasında tanımlanan bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve yorumlanır (Baltacı, 2019: 379). Bu çalışmada veriler

biri 17 öğrenciydi (A Grubu) diğeri 20 öğrenciden oluşun (B Grubu) iki ayrı sınıfta toplanmış ve veriler ayrı tablolara işlenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

A grubu (n=17) “Ön Test” verileri Tablo 1’de ve Son Test verileri Tablo 3’de ve B grubunun (n=20) “Ön Test” verileri Tablo 2’de ve Son Test verileri Tablo 4’de verilmiş, ayrıca Tablo 5’de tüm veriler yan yana karşılaştırmalı yansıtılmıştır.

3.1. Ön Test ve Son Testten Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların (1. sınıf A ve B grupları) ön test ve son test verileri tablolar aracılığı ile sunulmuştur. Tablo 1’de A Grubunun ön test verileri, Tablo 2’de A Grubunun son test verileri, Tablo 3’de B Grubunun ön test verileri ve Tablo 4’de B Grubunun son test verileri görülmektedir. Sunulan bu bulgular her tablo içinde 3 temel başlık altında incelenmiştir: Yaratıcı Drama ve Dil Eğitime Yönelik Sorular (1.-10. Sorular), Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitime Yönelik Sorular (11.-20. Sorular) ve Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitiminin Faydalarına Yönelik Sorular (21.-30. Sorular). Tablo 5’de ise Katılımcıların toplamının (A Grubu ve B Grubu) ön test ve son testte yer alan 30 maddedeki ifadelere katılanların yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 1: 1. Sınıf A Grubundaki Öğrencilerin (n=17) Ön Test Sorularına Dair Cevaplarının Yüzdeleri Dilimlerine İlişkin Dağılımları

SORULARIN KONUSU BAŞLIKLARI: Yaratıcı Drama ve Dil Eğitime Yönelik Sorular (1-10) Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitime Yönelik Sorular (11-20) Almanca Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Faydalarına Yönelik Sorular (21-30)	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi
n:17 (A GRUBU/ÖN TEST)						
1.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha hızlı kazandırılır.	70,59	12	29,41	5	-	-
2.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha pratik kazandırılır.	94,12	16	5,88	1	-	-
3.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha esnek kazandırılır.	76,47	13	23,53	4	-	-
4.Yaratıcı Drama yöntemiyle dört temel beceri eş zamanlı olarak kazanılmaktadır.	35,29	6	64,71	11	-	-
5.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler aktif değildir.	-	-	11,76	2	88,24	-

6.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.	88,24	15	11,76	2	-	-
7.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin psiko-motor yetileri gelişir.	76,47	13	23,53	4	-	-
8.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin sosyal yetileri gelişir.	100	17	-	-	-	-
9.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin bilişsel yeteleri gelişir.	88,24	15	11,76	2	-	-
10. Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde iletişim kurmayı sağlar.	88,24	15	11,76	2	-	-
11. Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme isteği artar.	76,47	13	23,53	4	-	-
12.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde yaratıcı olma imkanı sağlar.	88,24	15	5,88	1	-	-
13.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait farklı konuşma biçimleri öğrenilir.	70,59	12	29,41	5	-	-
14.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile hakim olunur.	52,94	9	47,06	8	-	-
15.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme motivasyonunu artırır.	82,35	14	17,65	3	-	-
16.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile karşı özgüven duygusu gelişir.	82,35	14	17,65	3	-	-
17.Yaratıcı Drama yöntemi kalıcı dil öğrenimini sağlar.	52,94	9	41,18	7	5,88	-
18.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dili aktif kullanma imkânı sağlar.	94,12	16	5,88	1	-	-
19.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimini olumlu etkiler.	100	17	-	-	-	-
20.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimine katkı sağlamaz.	-	-	-	-	100	-
21.Yaratıcı drama faaliyetleri grup ile birlikte öğrenme imkânı sağlar.	82,35	14	17,65	3	-	-
22.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar isteksiz öğrencileri öğrenme sürecine dahil eder.	52,94	9	41,18	7	5,88	1
23.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar ders içi verimlilikte artış sağlar.	82,35	14	17,65	3	-	-
24.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar öğrenciler için ilgi çekici değildir.	-	-	23,53	4	76,47	13
25.Yaratıcı Drama etkinlikleri kişinin kendi fikrini özgür bir biçimde ifade etmesini kolaylaştırır.	70,59	12	41,18	7	-	-
26.Yaratıcı Drama etkinlikleri aracılığı ile daha fazla kelime öğrenilir.	88,24	15	11,76	2	-	-
27.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilde utanmadan kendini ifade etme imkânı sağlar.	76,47	13	23,53	4	-	-
28.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilin daha rahat bir biçimde konuşulabilmesine katkı sağlar.	88,24	15	11,76	2	-	-

29.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dili etkili öğretir.	82,35	14	11,76	2	5,88	1
30.Yaratıcı Drama eğitimiyle hedef dil daha rahat bir biçimde anlatılır.	82,35	14	17,65	3	-	-

Tablo 2: 1. Sınıf A Grubu (n=17) Son Test Sorularına Dair Cevapların Yüzdeler Dilime İlişkin Dağılımları

SORULARIN KONU BAŞLIKLARI: Yaratıcı Drama ve Dil Eğitimine Yönelik Sorular (1-10) Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitimine Yönelik Sorular (11-20) Almanca Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Faydalarına Yönelik Sorular (21-30)	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi
n: 17 (A GRUBU/SON TEST)						
1.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha hızlı kazandırılır.	88,24	15	5,88	1	5,88	1
2.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha pratik kazandırılır.	82,35	14	17,65	3	-	-
3.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha esnek kazandırılır.	88,24	15	11,76	2	-	-
4.Yaratıcı Drama yöntemiyle dört temel beceri eş zamanlı olarak kazanılmaktadır.	82,35	14	11,76	2	5,88	1
5.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler aktif değildir.	-	-	5,88	1	94,12	16
6.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.	100	17	-	-	-	-
7.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin psiko-motor yetileri gelişir.	94,12	16	5,88	1	-	-
8.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin sosyal yetileri gelişir.	94,12	16	5,88	1	-	-
9.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin bilişsel yetileri gelişir.	94,12	16	5,88	1	-	-
10. Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde iletişim kurmayı sağlar.	94,12	16	5,88	1	-	-
11. Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme isteği artar.	70,59	12	29,41	5	-	-
12.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde yaratıcı olma imkanı sağlar.	94,12	16	5,88	1	-	-
13.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait farklı konuşma biçimleri öğrenilir.	70,59	12	29,41	5	-	-
14.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile hakim olunur.	58,83	10	29,41	5	11,76	2

15.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme motivasyonunu artırır.	88,24	15	11,76	2	-	-
16.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile karşı özgüven duygusu gelişir.	88,24	15	11,76	2	-	-
17.Yaratıcı Drama yöntemi kalıcı dil öğrenimini sağlar.	70,59	12	17,65	3	11,76	2
18.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dili aktif kullanma imkanı sağlar.	100	17	-	-	-	-
19.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimini olumlu etkiler.	100	17	-	-	-	-
20.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimine katkı sağlamaz.	-	-	5,88	1	94,12	16
21.Yaratıcı drama faaliyetleri grup ile birlikte öğrenme imkanı sağlar.	88,24	15	11,76	2	-	-
22.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar isteksiz öğrencileri öğrenme sürecine dahil eder.	82,35	14	17,65	3	-	-
23.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar ders içi verimlilikte artış sağlar.	94,12	16	5,88	1	-	-
24.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar öğrenciler için ilgi çekici değildir.	-	-	23,53	4	76,47	13
25.Yaratıcı Drama etkinlikleri kişinin kendi fikrini özgür bir biçimde ifade etmesini kolaylaştırır.	76,47	13	23,53	4	-	-
26.Yaratıcı Drama etkinlikleri aracılığı ile daha fazla kelime öğrenilir.	88,24	15	11,76	2	-	-
27.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilde utanmadan kendini ifade etme imkanı sağlar.	88,24	15	11,76	2	-	-
28.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilin daha rahat bir biçimde konuşulabilmesine katkı sağlar.	94,12	16	5,88	1	-	-
29.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dili etkili öğretir.	82,35	14	11,76	2	5,88	1
30.Yaratıcı Drama eğitimiyle hedef dil daha rahat bir biçimde anlatılır.	94,12	16	5,88	1	-	-

Tablo 3: 1. Sınıf B Grubu (n=20) Ön Test Sorularına Dair Cevapların Yüzdeler Dilime İlişkin Dağılımları

SORULARIN KONU BAŞLIKLARI: Yaratıcı Drama ve Dil Eğitimine Yönelik Sorular (1-10) Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitime Yönelik Sorular (11-20) Almanca Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Faydalarına Yönelik Sorular (21-30)	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi
n: 20 (B GRUBU/ÖN TEST)						
1.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha hızlı kazandırılır.	85	17	10	2	5	1
2.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha pratik kazandırılır.	90	18	5	1	5	1

3.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha esnek kazandırılır.	65	13	30	4	5	1
4.Yaratıcı Drama yöntemiyle dört temel beceri eş zamanlı olarak kazanılmaktadır.	40	8	50	10	10	2
5.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler aktif değildir.	-	-	95	19	5	1
6.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.	90	18	5	1	5	1
7.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin psiko-motor yetileri gelişir.	55	11	40	8	5	1
8.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin sosyal yetileri gelişir.	85	17	10	2	5	1
9.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin bilişsel yetileri gelişir.	85	17	10	2	5	1
10. Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde iletişim kurmayı sağlar.	90	18	-	-	10	2
11. Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme isteği artar.	65	13	10	2	25	5
12.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde yaratıcı olma imkanı sağlar.	80	16	15	3	5	1
13.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait farklı konuşma biçimleri öğrenilir.	85	17	10	2	5	1
14.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile hakim olunur.	70	14	25	5	5	1
15.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme motivasyonunu artırır.	70	14	25	5	5	1
16.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile karşı özgüven duygusu gelişir.	75	15	20	4	5	1
17.Yaratıcı Drama yöntemi kalıcı dil öğrenimini sağlar.	55	11	35	7	10	2
18.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dili aktif kullanma imkanı sağlar.	85	17	10	2	5	1
19.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimini olumlu etkiler.	90	18	5	1	5	1
20.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimine katkı sağlamaz.	-	-	-	-	100	20
21.Yaratıcı drama faaliyetleri grup ile birlikte öğrenme imkanı sağlar.	95	19	-	-	5	1
22.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar isteksiz öğrencileri öğrenme sürecine dahil eder.	70	14	25	5	5	1
23.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar ders içi verimlilikte artış sağlar.	90	18	5	1	5	1
24.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar öğrenciler için ilgi çekici değildir.	5	1	20	4	75	15
25.Yaratıcı Drama etkinlikleri kişinin kendi fikrini özgür bir biçimde ifade etmesini kolaylaştırır.	70	14	25	5	5	1

26.Yaratıcı Drama etkinlikleri aracılığı ile daha fazla kelime öğrenilir.	70	14	25	5	5	1
27.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilde utanmadan kendini ifade etme imkanı sağlar.	60	12	35	7	5	1
28.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilin daha rahat bir biçimde konuşulabilmesine katkı sağlar.	80	16	10	2	10	2
29.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dili etkili öğretir.	90	18	5	1	5	1
30.Yaratıcı Drama eğitimiyle hedef dil daha rahat bir biçimde anlatılır.	75	15	10	2	15	3

Tablo 4: 1. Sınıf B Grubu (n=20) Son Test Sorularına Dair Cevapların Yüzdelik Dilime İlişkin Dağılımları

SORULARIN KONU BAŞLIKLARI: Yaratıcı Drama ve Dil Eğitimine Yönelik Sorular (1-10) Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitimine Yönelik Sorular (11-20) Almanca Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Faydalarına Yönelik Sorular (21-30)	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi
n: 20 (B GRUBU/SON TEST)						
1.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha hızlı kazandırılır.	90	18	5	1	5	1
2.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha pratik kazandırılır.	90	18	10	2	-	-
3.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha esnek kazandırılır.	100	20	-	-	-	-
4.Yaratıcı Drama yöntemiyle dört temel beceri eş zamanlı olarak kazanılmaktadır.	85	17	10	2	5	1
5.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler aktif değildir.	-	-	-	-	100	20
6.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.	95	19	5	1	-	-
7.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin psiko-motor yeteleri gelişir.	90	18	10	2	-	-
8.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin sosyal yeteleri gelişir.	100	20	-	-	-	-
9.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin bilişsel yeteleri gelişir.	90	18	10	2	-	-
10. Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde iletişim kurmayı sağlar.	100	20	-	-	-	-
11. Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme isteği artar.	90	18	10	2	-	-
12.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde yaratıcı olma imkanı sağlar.	100	20	-	-	-	-

13.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait farklı konuşma biçimleri öğrenilir.	80	16	20	4	-	-
14.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile hakim olunur.	85	17	10	2	5	1
15.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme motivasyonunu artırır.	90	18	10	2	-	-
16.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile karşı özgüven duygusu gelişir.	90	18	10	2	-	-
17.Yaratıcı Drama yöntemi kalıcı dil öğrenimini sağlar.	80	16	15	3	5	1
18.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dili aktif kullanma imkanı sağlar.	90	18	10	2	-	-
19.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimini olumlu etkiler.	100	20	-	-	-	-
20.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimine katkı sağlamaz.	5	1	-	-	95	19
21.Yaratıcı drama faaliyetleri grup ile birlikte öğrenme imkanı sağlar.	100	20	-	-	-	-
22.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar isteksiz öğrencileri öğrenme sürecine dahil eder.	95	19	-	-	5	1
23.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar ders içi verimlilikte artış sağlar.	90	18	10	2	-	-
24.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar öğrenciler için ilgi çekici değildir.	5	1	5	1	90	18
25.Yaratıcı Drama etkinlikleri kişinin kendi fikrini özgür bir biçimde ifade etmesini kolaylaştırır.	90	18	10	2	-	-
26.Yaratıcı Drama etkinlikleri aracılığı ile daha fazla kelime öğrenilir.	90	18	10	2	-	-
27.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilde utanmadan kendini ifade etme imkanı sağlar.	85	17	10	2	5	1
28.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilin daha rahat bir biçimde konuşulabilmesine katkı sağlar.	90	18	10	2	-	-
29.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dili etkili öğretir.	100	20	-	-	-	-
30.Yaratıcı Drama eğitimiyle hedef dil daha rahat bir biçimde anlatılır.	100	20	-	-	-	-

Tablo 5: Katılımcıların Toplamının (A Grubu ve B Grubu) Ön Test ve Son Testte Yer Alan 30 Maddedeki İfadelere Katılanların Yüzdeleri

SORULARIN KONU BAŞLIKLARI: Yaratıcı Drama ve Dil Eğitimi Yönelik Sorular (1-10) Yaratıcı Drama ile Almanca Eğitime Yönelik Sorular (11-20) Almanca Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Faydalarına Yönelik Sorular (21-30)	Ön Test Görüşe Katılanlar		Son Test Görüşe Katılanlar		Fark	
	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi*
n: 37 (A VE B GRUBU/ÖN TEST-SON TEST)						
1.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha hızlı kazandırılır.	77,79	19	89,12	33	11,33	14
2.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha pratik kazandırılır.	92,065	34	86,17	32	5,89	-2
3.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait yeni bilgiler daha esnek kazandırılır.	70,70	26	94,12	35	23,42	9
4.Yaratıcı Drama yöntemiyle dört temel beceri eş zamanlı olarak kazanılmaktadır.	57,35	21	83,67	31	26,32	10
5.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler aktif değildir.	91,62	34	97,06	36	5,44	2
6.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler.	89,12	33	97,50	36	8,38	3
7.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin psiko-motor yetileri gelişir.	65,73	24	92,06	34	26,33	12
8.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin sosyal yetileri gelişir.	92,50	34	97,06	36	4,56	2
9.Yaratıcı Drama yöntemiyle dil öğreniminde öğrencilerin bilişsel yetileri gelişir.	86,60	32	92,06	34	5,46	2
10. Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde iletişim kurmayı sağlar.	89,12	33	97,06	36	7,94	3
11. Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme isteği artar.	70,73	26	80,29	30	9,56	4
12.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dilde yaratıcı olma imkanı sağlar.	91,18	31	97,06	36	5,88	5
13.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile ait farklı konuşma biçimleri öğrenilir.	70,59	29	75,29	28	4,7	-1
14.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile hâkim olunur.	55,88	23	71,90	27	16,02	4
15.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dili öğrenme motivasyonunu artırır.	85,29	28	89,12	33	3,83	5
16.Yaratıcı Drama yöntemiyle hedef dile karşı özgüven duygusu gelişir.	85,29	29	89,12	33	3,83	4
17.Yaratıcı Drama yöntemi kalıcı dil öğrenimini sağlar.	61,76	20	75,29	28	5,88	8
18.Yaratıcı Drama yöntemi hedef dili aktif kullanma imkânı sağlar.	97,06	36	95	35	2,06	-1

19.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimini olumlu etkiler.	100	37	100	37	-	-
20.Yaratıcı Drama yöntemi dil öğrenimine katkı sağlamaz.	97,06	37	94,56	35	2,50	-1
21.Yaratıcı drama faaliyetleri grup ile birlikte öğrenme imkanı sağlar.	88,67	33	94,12	35	5,45	2
22.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar isteksiz öğrencileri öğrenme sürecine dahil eder.	61,47	23	88,67	33	27,20	10
23.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar ders içi verimlilikte artış sağlar.	86,17	32	92,06	33	5,89	1
24.Yaratıcı Drama etkinliklerindeki oyunlar öğrenciler için ilgi çekici değildir.	75,73	28	83,23	31	7,50	3
25.Yaratıcı Drama etkinlikleri kişinin kendi fikrini özgür bir biçimde ifade etmesini kolaylaştırır.	70,29	26	83,23	31	12,94	5
26.Yaratıcı Drama etkinlikleri aracılığı ile daha fazla kelime öğrenilir.	79,12	29	89,12	33	10	4
27.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilde utanmadan kendini ifade etme imkânı sağlar.	68,23	25	86,60	32	18,37	7
28.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dilin daha rahat bir biçimde konuşulabilmesine katkı sağlar.	84,12	31	92,06	34	7,94	3
29.Yaratıcı Drama eğitimi hedef dili etkili öğretir.	86,17	32	91,17	34	5	2
30.Yaratıcı Drama eğitimiyle hedef dil daha rahat bir biçimde anlatılır.	78,67	29	97,06	36	18,39	7

Tablo 5’de yer alan likert tipi anket şeklindeki ön test ve son test verileri karşılaştırıldığında yaratıcı drama yönteminin Almanca öğretiminde kullanılmasının faydalı olduğuna inanan öğrencilerin sayılarının son testte daha yüksek olduğu, yaratıcı drama yönteminin Almanca dil derslerinde uygulanmasından sonra 1. Sınıf A ve B Gruplarının görüşlerinde önemli bir fark olduğu görülmektedir. Son test verileri yaratıcı dramanın yönteminin öğrenilen dili sevdiğini, Almancayı öğrenme isteğini artırdığını ortaya koymuştur. Bu noktada ön test ve son test verileri karşılaştırmalı incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin Almancanın daha kolay öğrenilmesine yardımcı olduğunu, yaratıcı drama etkinlikleriyle dört temel dil becerisinin geliştirildiğini, duyguların yaratıcı drama ile daha kolay ifade edildiğini, katılımcılar arasında iletişim ve etkileşimin olduğunu ve yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin hedef dili derslerde kullanma imkânı bulduklarını düşünün Almanca öğretmen adayının sayısının derslerde yaratıcı drama yönteminin uygulanmasından sonra oldukça arttığını göstermiştir. Tablo 5’deki verilere bakıldığında yaratıcı drama ile yabancı dil öğrenme deneyiminden sonra yaratıcı drama etkinliklerinin öğreneni daha aktif kıldığını, motive ettiğini, dört dil becerisinin daha keyifli geliştirildiğini ve öğrenmenin daha kalıcı olduğunu düşünen katılımcıların sayısında ciddi oranda bir artış olduğu görülmüştür (Bkz. Tablo 5).

3.2. Yaratıcı Drama ve Almanca Dil Becerilerinin Gelişimine Yönelik Nitel Veriler

Likert tipli anket olan ön test ve son test uygulandıktan sonra elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmak ve verileri doğrulamak amacıyla nitel doküman analizi yapılmıştır. Dokümantasyon çalışmasında belirlenen Almanca dört temel becerisinin gelişimine ilişkin nitel veriler Tablo 6'de gösterilmektedir:

Tablo 6: *Yaratıcı Drama ile Almanca Dil Becerilerinin Gelişimine Yönelik Katılımcıların Nitel Verileri (Yüzdeler Dilim)*

Yaratıcı Drama ve Almanca Dil Becerilerinin Gelişimine Yönelik Nitel Veriler						
Soru Alanları	Kodlanan Alt Başlıklar					
	Öğrenci Motivasyonu ve Dikkat Çekme	Almanca Dil Becerilerindeki Gelişim	Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Dramanın Avantajları	Yaparak Yaşayarak Dil Öğrenmede Yaratıcı Drama	Öz Güvenli Olmada Yaratıcı Dramanın Rolü	Ort.
Frq	29	28	25	22	20	24,8
%	78,38	75,68	67,57	59,46	54,05	67,02

Nitel verilerin ölçülmesine yönelik yapılan çalışmada %67,02'lik bir ortalama değer elde edilmiş; kodlama oranları öğrenci motivasyonu ve dikkat çekme %78,38, Almanca dil becerilerindeki gelişim %75,68, öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın avantajları %67,57, yaparak yaşayarak dil öğrenmede yaratıcı drama %59,46 ve öz güvenli olmada yaratıcı dramanın rolü %54,05 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca dil öğrenmeye yeni bakış açıları öğretir %13, etkileşimli öğrenme %12, alışılmışın dışında ders %11, modern zengin anlatım %10 şeklinde diğer kodlanan alanlarla karşılaştırıldığında daha düşük frekansta nitel veri olarak kodlansa da bu alanlar da tespit edilmiştir.

Bu sonuçları açıklamak amacıyla alınmış bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Katılımcı görüşlerinin kodlanmış olarak sunulması, nitel verileri ve çalışmayı daha somut hale getirecek ve anlaşılmasına yardımcı olacağından bu çalışmada katılımcı Almanca öğretmen adaylarının görüşleri kişiler kodlanarak verilmiştir. Örneğin E.Ö.8 şeklindeki kodlamada E.Ö.-Erkek Öğrenciyi, 8 rakamı ise 8 ile kodlanan erkek öğrenciyi ifade eder; K.Ö.10 şeklindeki kodlamada K.Ö.- Kız Öğrenciyi, 10 rakamı ise 10 ile kodlanan kız öğrenciyi ifade eder. Aşağıda sıralan nitel ifadeler 12 erkek ve 25 kız öğrencinin ifadeleri arasından seçilen örneklerdir.

Öğrenci Motivasyonu ve Dikkat Çekme:

E.Ö.4: Almanca dil öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması öğrencinin motivasyonunu artırıp, öğrenciyi dil öğrenimine dahil eder, bu yüzden çoğu bariyeri kaldırır.

K.Ö.15: Dil öğrenme zorlu bir süreçtir ve etkili yöntemler kullanılmadığı müddetçe süreç zorlaşır ve öğrenciler motivasyonunu yitirebilir.

K.Ö.24: Derse isteği ve motivasyonu olmayan öğrencileri bile çekecektir.

Almanca Dil Becerilerindeki Gelişim:

E.Ö.11: Dili öğrenmede kolaylık yaşadım. Konuşma, okuma ve dinleme becerilerim öncesine göre daha hızlı gelişti.

K.Ö.4: Beni dil öğrenmeye motive ederek 4 beceri yönünden birden dil bilgimi pratik yaparak artırdı.

K.Ö.18: Almanca dil öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ders içi verimliliğimi artırarak, kelime öğrenmemi ve kendimi iyi ifade etmemi sağladı.

Öğretim Yöntemi Olarak Yaratıcı Dramanın Avantajları:

K.Ö.20: Bu eğitim yöntemi dili aktif olarak derste ve günlük hayatımızda kullanmamızı sağlar.

E.Ö.9: Öğrencilerin stres altında zorlanarak öğrenmeye çalıştığı hiçbir bilgi olumlu sonuç vermez. Eğlendirerek ve dili sevdirerek öğrenme hızı artırılabilir. Böylece öğrenciler dil düzeyleri düşük de olsa bir paragrafı okurken ve bunun üzerine konuşma yaparken çekinmeden kendilerini ifade edebilir.

K.Ö.14: Görsel, işitsel ve fiziksel etkinliklerle bilgiler daha kalıcı hale gelir. Öğrenme isteğini artırır.

Yaparak Yaşayarak Dil Öğrenmede Yaratıcı Drama:

E.Ö.2: Tamamen eğlenerek, hiç sıkılmadan aktiviteler yaptık. Bu sayede ilgimi çeken yeni bilgiler öğrendim.

K.Ö.24: Etkinlikleri yaparken çok eğlendim, sınıf ortamında daha çok kaynaştık. Herkes eşitti, hiç çekinmedim.

K.Ö.8: Şu ana kadar görmediğim bir öğretim yöntemiymi açıkcası. Almanca keşke şu ana kadar bu şekilde öğretilseydi. Bence çok etkiliydi

Öz Güvenli Olmada Yaratıcı Dramanın rolü:

E.Ö.12: Özellikle yeni bir dili edinmeye çalışan utangaç ve kendine bu konuda tam olarak güvenemeyen öğrencilerin kendi gelişimleri ve özgüven edinimleri konusunda yaratıcı dramanın yardımcı olacağını düşünüyorum.

K.Ö.9: Almanca konuşmaya çekinen ve motivasyonumu yüksek tutmakta zorlanan biriydim. Yaratıcı drama ile bu sorunların ortadan kalktığını söyleyebilirim.

K.Ö.11: Sosyal etkinliklerde çekimserliğimi yaktım ve daha öz güvenli, telaffuz sorunu yaşamaktan korkmadan konuştum.

4.SONUÇ

Günümüzde birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da çağa göre sürekli değişim ve gelişmelerin olduğu görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak öğrenenler için bu değişim ve gelişime uygun en etkili öğretim yöntemlerinin neler olduğu her geçen gün yeni baştan araştırılmakta ve farklı yöntemler denenmektedir. Bu araştırmada Almanca öğrenen yetişkinler üzerinde durulmuş, Almanca dışındaki dillerin öğretiminde özellikle de İngilizce öğretiminde yaygın olarak kullanılan yaratıcı drama yönteminin Almanca öğrenimine sağlayabileceği yararlar incelenmiş, Sinisi'nin (2009) belirttiği gibi geleneksel dil öğretim metodlarının yanı sıra ve onlardan farklı olarak, bazı derslerde yaratıcı drama yöntemi Almanca dil öğretiminde uygulandığında yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilere öğrenilen dili sevdirdiği ve Almancayı öğrenmeye ilişkin ilgilerini çekmeye katkıda bulunduğu, bu noktada yaratıcı drama yönteminin Almancanın daha kolay öğrenilmesine yardımcı olduğu ve öğrencilere geleneksel öğretim yaklaşımıyla kazandırılması mümkün olmayan pek çok niteliği kazandırabileceği noktasında faydalı olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu çalışma kapsamında drama etkinliği sonrası uygulanan son test ile elde edilen veriler ve öğrencilerin açık uçlu sorulara “Motivasyonumu artırdı.”, “Ders içi etkinlikler çok dikkatimi çekti.”, “Derse isteğim arttı.” ve “Dört temel becerim eskiye oranla daha hızlı gelişti.” şeklinde verdikleri cevaplar, Lütge'nin (2007), Sinisi'nin (2009) alışlagelmiş derslere oranla yaratıcı dramanın kullanıldığı derslerde “daha keyifli ve daha hızlı bir öğrenmenin gerçekleştiği” düşüncesini ve Adıgüzel (2017) ve Tutuman'ın (2011) yaratıcı dramanın öğrencilerde motivasyonu artırdığı,

ilgilerini çekmede yardımcı olduğu, kültür aktarımına ve karşılaştırmasına faydası olduğu ve sınıf içi işbirliğini ve etkileşimi sağladığı, çeşitli dil seviyelerine uygulanabileceği ve dil becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağı görüşünü büyük ölçüde desteklemiştir. Katılımcılardan aynı zamanda yaratıcı drama yöntemi ile öğrenilen bilgilerin aynı anda günlük hayat ile de ilişkilendirilebildiğinden öğrenmenin daha kalıcı izli olduğuna ve bu yöntemle dile karşı ön yargıların ortadan kalktığına ve dil öğrenmeye ilişkin meraklarının arttığına ilişkin dönütler de alınmıştır. Wendy (2008) yaratıcı dramanın küçük çocukların dil becerileri üzerinde etkin bir rol oynadığına inanarak yaratıcı dramanın erken çocukluk müfredatına dahil edilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu çalışma kapsamında elde edilen veriler ise yaratıcı drama yönteminin yetişkinlerde de uygulandığında benzer faydalar sağlayacağı sonucunu ortaya koymuştur.

Kardash ve Wright'ın (1987) çalışmalarında yaratıcı dramanın dört temel beceri olan okuma, yazma, konuşma, dinleme üzerinde olumlu etki ettiğine ve bu durumun yaş skalasına göre farklılık gösterdiğine değinmişlerdir. Almanca öğretmen adayları olan Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği Lisans Programı 1. sınıf öğrencileriyle uygulamış olduğumuz ön test ve son testten elde edilen okuma, yazma, konuşma, dinleme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin bulgulara bakıldığında yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen derse katılan Almanca öğretmen adaylarının da Tutuman'ın (2011) ve Kardash ve Wright'ın (1987) ifade ettiği gibi yaratıcı drama etkinlikleriyle dört temel dil becerisinin kazandırıldığı, geliştirildiği, duyguların daha kolay ifade edildiği, katılımcılar arasında iletişim ve etkileşimin olduğu ve yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerde dil öğrenenlere hedef dili kullanma imkânı sağlandığı görüşünde oldukları görülmüştür (bkz. Tablo 1-6). Buradan hareketle yaratıcı drama yönteminin yabancı dil öğrenen yetişkinlerde de okuma, yazma, konuşma, dinleme becerilerini geliştirdiği, bu becerilere katkı sağladığı söylenebilir. Bu sonuca, ön test ve son test verilerine bakıldığında son testte yaratıcı drama etkinlikleriyle hedef dilin daha anlaşılır olduğunu, öğreneni daha aktif kıldığını, motive ettiğini düşünen katılımcıların sayısında ciddi oranda artış olduğu görülmesi neticesinde varılmıştır (bkz. Tablo 5).

Tablo 1-6'deki verilere bakıldığında yaratıcı drama yöntemi aracılığıyla Almancada dört dil becerisinin geliştirilebileceği, bu yöntemin hedef dili iyi kavramaya katkı sağlayacağı, anlamayı kolaylaştıracağı tespit edilmiştir. Böylelikle Tutuman'ın (2011), Böttger, Bührig'in (2000) ve San'ın (2002) da net bir şekilde ifade ettikleri gibi, Almanca öğretmen adaylarının da Almanca öğretiminde ve öğreniminde dört dil becerisinin geliştirilmesi açısından ve öğrencilerin daha aktif olması bakımından yaratıcı drama yönteminin faydalı olduğu düşüncesinde oldukları görülmüştür. Bununla birlikte yaratıcı drama yönteminin dilsel gelişimi olumlu desteklediği son

test verilerinde bu madde ile olumlu görüş bildiren katılımcı sayısının ön test verilerine göre daha yüksek olmasından anlaşılmaktadır. Buradan yola çıkılarak Tutuman (2011) ve San'ın (2002) da ortaya koydukları üzere yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının dört dil becerisini geliştirdiği ve yaratıcı drama yönteminin hedef dil olan Almancayı anlamayı kolaylaştırdığı sonucuna varılabilir.

Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği Lisans Programı 1. sınıf öğrencilerine uygulanmış olan ön test ve son test bulgularındaki nicel veriler incelendiğinde ve dört temel dil becerisine ilişkin bulgulara bakıldığında, katılımcıların yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinlikler neticesinde dört temel dil beceriye yönelik aynı zamanda farkındalık kazandırıldığı da açıkça görülebilmektedir (Bkz. Tablo 1, 2, 3, 4, 5 ve Tablo 6).

Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği Lisans Programı 1. sınıf öğrencileri ile sınıf ortamında yapılan uygulamalarda genel olarak büyük bir sorunla karşılaşılmamıştır. Ancak bazı oyun ve rollerin canlandırılmasında daha fazla boş alana ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiştir. Bu sorunu aşmak için sıraların bulunduğu alandan arta kalan boş alana göre hareket edilmiş ve önceden planlanmış olan oturum örneklerinde beliren bu tür sorunları giderecek küçük değişikliklere gidilmiştir. Bununla birlikte, uygulamaya dair komut ve açıklamaların açık bir şekilde iletilmesi gerektiği ve ihtiyaç duyulan durumlarda komutların ana dilde de verilmesinin büyük önem arz ettiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenin de zaman zaman aktif olarak oyunlara katılması ve belli roller üstlenmesi ve katılımcılar ile birlikte oynama etkinliklerine katılmasının, katılımcılarda Almancaya, derse ve öğretmene karşı olumlu bir tutumun gelişmesi konusunda oldukça faydalı olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma uygulama örneklerinin kullanıldığı dersin başlangıç aşamasında bazı tereddütler yaşayan öğrencilerin, yaratıcı drama oturumlarının uygulanmasından sonra giderek daha rahat ve öz güvenli bir şekilde derse katılım sağladıklarını ortaya koymuş, bu da Sinisi'nin (2009) eylem ve beceri odaklı öğrenmeyle katılımcıların daha yüksek düzeyde öz güven kazanacaklarına ve empati yapacaklarına ilişkin söylemini kanıtlamıştır.

Bu çalışma bir dil öğretim sürecinin baştan sona sadece yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleşmesinin mümkün olamayacağını ancak bilinen diğer yöntemlerin yanı sıra belli aralıklarla belli konuların ele alınmasında yaratıcı drama yönteminin uygulanabileceğini ve tercih edilebileceğini göstermiştir. Bilhassa motivasyonu düşük gruplarda motivasyonu artırmak ve konuşmaya yönelik dil öğrenenlerin cesaretini artırmak için yaratıcı drama yöntemi ile dil öğretiminin faydalı olacağı görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak genel bir değerlendirme yapıldığında araştırmanın sorularından biri

olan “Yaratıcı drama yöntemi dil öğretim sürecine olumlu katkılar sağlıyor mu?” sorusuna katılımcıların genel anlamda olumlu cevaplar verdiği; yaratıcı drama yönteminin katılımcılarda Almandaki dört temel becerinin geliştirilmesi, eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratılması, öğrenci motivasyonunun yükseltilmesi ve öğrencilerin ilgisinin çekilmesi, Almanca dil becerilerindeki gelişimi konusunda olumlu etki sağladığı nitel ve nicel bulgular ile tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak, yaratıcı drama yöntemi hakkında öğretmen adaylarından genel anlamda oldukça olumlu dönütler alındığı ve bu dönütlerin Adıgüzel (2017), Tutuman (2011), Böttger ve Bührig (2000), San (2002), Sinisi (2009) ve Lütge (2007) adlı bilim insanlarının görüşlerini desteklediği söylenebilir.

Araştırma sorusu olan “Almanca dil öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı dört temel dil becerisini olumlu etkiler mi?” ve “Almanca dil öğretiminde yaratıcı drama yönteminin, kullanımı tercih edilmeli midir?” sorusuna, öğretmen adaylarının “Dil becerisini geliştirdiğine inanıyorum.”, “Eğlendiricidir.”, “Hedef dilin kültürünü tanıma imkânı sağlar.”, “Motive edici etkiye sahiptir.” ve “Etkileşimli öğrenme için fırsatlar yaratır.” şeklinde verdikleri dönütler ile Almanca dil öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğretmen adaylarının dört temel dil becerilerini geliştirmeleri ile ilgili beklenti ve taleplerini karşıladığını göstermiştir. Bu araştırma bu çalışma kapsamında toplanan nitel veriler ile Tutuman (2011), Böttger ve Bührig (2000), San (1991), Sinisi (2009), Lütge (2007) ve Adıgüzel’in (2017) bu konuya ilişkin daha önce bahsi geçen bulgularının örtüşüğünü göstermiştir.

Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin; öğretmen adaylarının öğrenme motivasyonunu arttırdığı, öğrenme sürecini daha etkili ve keyifli bir hale getirdiği, yaratıcı drama ile katılımcıların ilgisinin çekildiği, Almanca dil becerilerindeki gelişime katkı sağladığı, öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama yönteminin bazı yöntemler ile karşılaştırıldığında avantajlar sağladığı, kültür ve dil aktarımına katkıda bulunduğu ve uygulamaların dil becerilerinin gelişimine yardımcı olduğu açıkça görülmektedir. Buradan hareketle yaratıcı drama yönteminin çocuklarda ve diğer yaş skalalarında olduğu gibi yetişkinlerde de dört temel dil becerinin geliştirilmesinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Ön test ve son test bulguları genel olarak değerlendirildiğinde ise yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinlikler sonrasında Almanca öğretmen adaylarının dört temel dil becerisi ve yaratıcı drama yöntemi konusunda ciddi düzeyde bir farkındalık kazandıkları ve geleneksel öğretim yaklaşımlarla kazandırılması mümkün olmayan pek çok niteliğin de kazandırabileceği noktasında güdüledikleri söylenebilir (bkz. Tablo 1, 2, 3, 4, 5 ve 6).

5. ÖNERİLER

Bu çalışma her ne kadar yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı derslerde öğrenci motivasyonunun arttığını, eğitim sürecinin daha keyifli olduğunu, öğrencilerin derse ilişkin ilgilerinin arttığını, öğrenmenin daha kalıcı izli olduğunu ve etkileşimli öğrenmenin gerçekleştiğini ve dört dil becerisinin de gelişmesinde etkili olduğunu ortaya koymuş olsa da yabancı dil derslerinde diğer yöntemler yanı sıra yaratıcı drama yöntemi ile bazı etkinliklerin yapılması planlandığında mutlaka ülke şartlarının, fiziki mekanların uygunluğunun, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının, yönetmelikler ve yönergelerin, ders programlarının, ders kitapları ve ek ders materyallerinin ve özellikle de öğretmen yeterliklerinin mutlaka gözden geçirilmesi gerektiğini de ortaya koymuştur. Bu bağlamda yabancı dil derslerinde yaratıcı drama yönteminin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için bazı yeni düzenlemelere gidilmesi gerektiği düşünülmektedir. Şöyle ki;

- Türkiye'deki Almanca yabancı derslerinin diğer yöntemler yanı sıra aynı zamanda yaratıcı drama yöntemi ile de işlenebilmesi için başta Türkiye'deki eğitim fakültelerindeki Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarının gözden geçirilmesi ve bu yönteme ilişkin bilgilerin aktarılabilirliği ve uygulamaların yapılabileceği yeni düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir. Almanca öğretmen adaylarının ileride kendi öğrencileriyle bu yöntemle ders yapabilmeleri için alınabilecek önlemlerden bir tanesi 4 yıllık Almanca Öğretmenliği Lisans Programında yer alan çeşitli öğretim yöntemlerinin ele alındığı zorunlu derslerin konu başlıklarının arasına alternatif metotlar ve yaratıcı drama yönteminin de dahil edilmesidir. Örneğin özel öğretim yöntemleri gibi derslerde geleneksel yöntemler yanı sıra yaratıcı drama yöntemi ile dil öğretme deneme etkinlikleri tasarlanabilir ve uygulanabilir.

- Diğer bir seçenek seçmeli ders havuzunda bulunan drama dersinin içeriğine Almanca öğretiminde yaratıcı drama yöntemine de yer verilmesi veya drama veya yaratıcı dramanın etrafıca ele alındığı ve uygulamaların yapıldığı alan seçmeli derslerin açılması ve seçmeli ders havuzuna bu türden derslerin eklenmesini sağlamaktır.

- Ölçme ve değerlendirme derslerinde de öğretmen adaylarına bir dersin yaratıcı drama yöntemi ile yapılması durumunda öğrenci performansının hangi ölçme ve değerlendirme yöntemine uygun yapılabileceği konusunda bilgiler sunulmalı, örnek çalışmalar yapılmalıdır.

- Yaratıcı drama yöntemi ile ilgi verilecek bilgilerin sadece teoride kalmaması için aynı zamanda öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında okullarda öğretmen adaylarının yapacakları ve değerlendirmeye tabii tutulacakları örnek derslerin bir bölümünde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirebilecekleri etkinlikler de tasarlanmalı ve bu kapsamda uygulamalar

yapmaları istenmelidir.

- Almanca öğretmen adaylarının gerek hazırlık eğitimi süresince gerekse lisans programının ilk yarıyılındaki 4 dil becerisinin daha üst düzeylere çıkarılmasının amaçlandığı derslerde yaratıcı drama yöntemini deneyimleyecekleri etkinliklere yer verilmeli, bu yolla Almanca öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemi ile Almanca öğreniminde nasıl fayda sağlayabileceği konusunu fikir sahibi olmaları sağlanmalıdır.

- Bu bağlamda bir taraftan öğretmen yetiştirim süreci süresince öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleği yeterliklerini kazandırmayı hedefleyen program ile ilgili değişiklik yapılırken öte yandan derslerde kullanılan kaynakların da güncellenmesinde ve yaratıcı drama yöntemini de içine alacak içeriklerin yeniden oluşturulmasında fayda vardır.

- Ders kitaplarının içeriği ile ilgili güncelleme çalışmaları sadece öğretmen yetiştirim süreci süresince kullanılacak olan kaynaklarla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda okul öncesi, ilkökul ve orta öğretim kurumlarında kullanılmakta olan Almanca'yı yabancı dil olarak öğretmeyi hedefleyen ders kitaplarında da güncellemeler yapılmalıdır. Hangi yaş grubu olursa olsun Almanca'yı yabancı dil olarak öğretmeyi hedefleyen kitaplarda yaratıcı drama yönteminin uygulanmasına olanak sağlayacak düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir.

- Kitap içeriklerinin yaratıcı drama etkinliklerine yer verecek biçimde yeniden düzenlenmesi yanı sıra derslerde kullanılacak yaratıcı drama içerikli basılı ve dijital ek materyallerin hazırlanmasında da yarar vardır.

- Almanca öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini deneyimleyebilecekleri dijital uygulama ve ortamların hazırlanmasında yarar vardır.

- Almanca öğretmeni olarak çalışmakta olan öğretmenlere de derslerde yaratıcı drama yöntemi ile ne tür etkinlikler gerçekleştirebilecekleri konusunda teorik bilgilerin aktarılacağı ve gözlem ve uygulamaların yapılabileceği hizmet içi kursların da düzenlenmesinde büyük yarar vardır.

- Yaratıcı drama yöntemi lisansüstü derslerinde de ele alınmalı, araştırma konusu yapılmalı, bu yöntemin daha farklı yaş gruplarında faydalarının neler olabileceği araştırılmalı, belli bir zaman diliminde az sayıda tek bir yılda ve tek bir üniversitenin öğrencileri ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bir benzeri daha uzun süreli uygulamalar ile farklı yaş grupları ile farklı üniversitelerde ve farklı okul türlerinde önceden hazırlanmış oturum modelleri ile gerçekleştirilmeli ve daha genel geçer sonuçlara varılmalıdır. Bu konuda yapılabilecek diğer bir araştırma, yaratıcı drama yönteminin

Türk öğrencisine uygunluğunun araştırılması ve tartişılmasıdır. Öte yandan bu yöntemin farklı gruplarda başarıya etkisinin ölçülmesi, ders modellerinin oluşturulması, ek materyallerin hazırlanması, öğretmen adaylarına yaratıcı drama yöntemi konusunda bilgi sunacak müfredat geliştirme çalışmalarının yapılması veya lisans programı değişikliğine gidilerek yaratıcı drama yöntemi ile Almanca öğretme yeterliğini kazandırmak için Almanca öğretmenliği lisans derslerinin içeriğine ilaveler yapılması veya seçmeli ders havuzlarına yaratıcı drama konulu seçmeli derslerin eklenmesi, yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerde öğrenci performansını ölçme ve değerlendirmenin nasıl olması gerektiğine ilişkin bilgilerin derlendiği çalışmaların yapılması ve bu bilgilerin Almanca öğretmen adaylarına ve çalışmakta olan öğretmenlere aktarılması çok büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2017). *Eğitimde Yaratıcı Drama* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Arak, H. (2006). İkinci Yabancı Dil Olarak Almancanın Öğrenilmesinde İngilizcenin ve Karşılaştırmalı Dilbilgisinin Rolü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 21 Yıl: 2006/2. ss.205-216.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. DOI: 10.31592/aeusbed.598299
- Bayat, B. (2015). Uygulamalı Sosyal Bilim Araştırmalarında Ölçme, Ölçekler ve “Likert” Ölçek Kurma Tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-24.
- Böttger, C. & Bührig, K. (2000). *Zum Einsatz von literarischen Texten im Unterricht Wirtschaftsdeutsch* http://www.gfl-journal.de/2-2000/boettger_buehrig.html, (E:2024)
- Can, E. & Can Işak, C. (2014). Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı2, S. 43-63.
- Çarıkcı, T. (2015). “Deutsch ist Spitze” Almanca Ders Kitabının İncelenmesi ve Dilbilgisi Konularının Türkçe ile Karşılaştırılarak Dijital Ortamda Pekleştirilmesine İlişkin Alistırma Önerileri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Karakaya, İ. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. A. Tanrıoğen (Edt.) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 55-84). Ankara: Anı.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Kardash, C. A. M. & Wright, L. (1987). *Does Creative Drama Benefit Elementary School Students: A Meta-Analysis*. <https://eric.ed.gov/?id=EJ350500>, (E:2023)
- Lütge, C. (2007). ‘And lose the name of action’? Überlegungen zur Schüleraktivierung mit Drama und Film im Shakespeare-Unterricht. *Scenario*, 1(1), 126-141
- Ozan Leymun, Ş., Odabaşı, H. F. & Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim Ortamlarında Durum Çalışmasının Önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 367-385. www.enadonline.com DOI: 10.14689/issn.2148- 2624.1.5c3s16m

- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- San, İ. (1991). *Yaratıcı Drama-Eğitsel Boyutları*. Buca Eğitim Fakültesi 1. İzmir Eğitim Kongresi, 25-27 Kasım 1991, İzmir 1991, s.558-565.
- Sinisi, B. (2009). Drama im DaF-Unterricht zur Förderung der Sprechfertigkeit. *Scenario: A Journal of Performative Teaching, Learning, Research*, III (2), pp. 22-46. <https://doi.org/10.33178/scenario.3.2.3>, (E:2024)
- Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tutuman, O. Y. (2011). *Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama uygulama yeterlilikleri* <http://hdl.handle.net/20.500.12397/7168>, (E:2023)
- Wendy, K. M. (2008). *Does Creative Drama Promote Language Development in Early Childhood? A Review of the Methods and Measures Employed in the Empirical Literature* <https://doi.org/10.3102/0034654307313401>, (E:2023)

BÖLÜM 2

YERLİ BASIM “WIE BİTTE? A1.1” VE YABANCI BASIM “SCHRITTE INTERNATIONAL A1.1.” ALMANCA DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL ÖĞELERİNİN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ¹

*Tuğba ÇARIKÇI KULA²,
Sevinç SAKARYA MADEN³*

1 Bu makale Prof. Dr. Sevinç SAKARYA MADEN’in danışmanlığında ÇARIKÇI KULA tarafından 2023 yılında tamamlanan “Almanca Ders Kitaplarındaki Kültürel Öğelerin Öğrencilerin Çokkültürlülük Algılarına ve Almanca Öğrenme Motivasyonlarına Etkileri” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Daha fazla bilgi için bkz. Kula Çarıkçı, T. (2023). *Almanca Ders Kitaplarındaki Kültürel Öğelerin Öğrencilerin Çokkültürlülük Algılarına ve Almanca Öğrenme Motivasyonlarına Etkileri*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.

2 Dr., Özel Filiz Okulları, tugbacrk@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0765-793X

3 Trakya Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, sevincmaden@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5954-9565

1.GİRİŞ

Eğitim-öğretimin birçok alanında teknolojiye ayak uydurulsa da ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı birçok okulda örneğin akıllı tahtalar bulunsa da geçmişten günümüze ana ders materyali olarak hala ders kitapları kullanılmaktadır. Akıllı tahtalarda aslında ağırlıklı olarak yine geçmişte olduğu gibi günümüzde de ders kitapları sunulmaktadır. Ders kitabı teknoloji yardımı artık sadece basılı değil aynı zamanda dijital ortamda sunulmaktadır. Bu durum teknolojinin geleneksel materyaller ile birlikte kullanımına örnek teşkil etmektedir. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte derslerde kitapların kullanılmaması gibi bir durum söz konusu değildir. Bu bağlamda teknolojiye yenilikler ortaya çıksa ve eğitim-öğretimde birçok şey değişse de ders kitapları hem öğretici yönünden hem de öğrenen yönünden kalıcı olmalıdır.

Konu yabancı dil öğretimi bakımından ele alındığında geçmişten günümüze kadar yabancı dil derslerinde çok farklı yöntemlerin kullanıldığı, dolayısıyla ortaya çıkan yeni yaklaşımlar ışığında hazırlanmış birbirinden çok farklı yabancı dil öğretmeyi amaçlayan ders kitaplarının kullanılmış olduğu görülmektedir. Yabancı dil öğrenmedeki amacın, öğrenenlerin özelliklerinin ve ülke şartlarının değişmesi, dilbilim alanında yeni keşiflerin yapılması, öğrenme kuramlarında meydana gelen değişiklikler yabancı dil öğretim yöntemlerinin de gelişmesine ve değişmesine sebep olmuş, bu durum ders kitaplarındaki hedef dil ile ilgili konuların ve içeriklerin seçiminde ve sunuluş biçiminde, kullanılan metin türlerinde, alıştırmalar türlerinde, dilbilgisinin verilmesi ve pekiştirme biçiminde ve kültürbilgisinin yabancı dil derslerinde yeri ve önemi konusunda, kültür kavramının anlamında bir dizi değişikliğin ortaya çıkmasına yol açmış, yabancı dil ders kitaplarında geçmişten günümüze kadar önemli değişikliklerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Geçmişte yabancı dil öğretimi geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilmekteyken günümüzde yaygın olarak iletişimsel yöntem ilkelerince gerçekleştirilmektedir. Yabancı dil öğrenmedeki amaç ve ihtiyaca göre zaman zaman alternatif yöntemlerden de, hatta bazen de özel amaçlı uzmanlığa yönelik yabancı dil öğretim yöntemlerinden de yararlanıldığı olmuştur. Ancak ister geçmişte yabancı dil derslerinde uygulanan geleneksel yöntemlerde olsun ister günümüz yöntemlerinde olsun tüm yaklaşımlarda dil öğretilirken dil öğretim süreçlerinde kültür aktarımı daima önemli bir yere sahip olmuş ancak yeni yönelimler ile birlikte farklı anlamlara doğru evrilmiştir. Geleneksel bir yöntem olan Dilbilgisi-Çeviri yöntemi ile gerçekleştirilen derslerde kültür aktarımı için ayrıca etkinliklerin yapılmasına gerek duyulmazdı. Zira hedef dildeki yazılı edebi eserlerin okunması, ana dile çevrilmesi ve anlaşılması ile hedef dilin kültürünün de aktarımının gerçekleştiği ve bu yolla dil öğrenenlerin hedef dilin kültürü hakkında örtük

bir biçimde bilgi sahibi olundukları kabul edilirdi. İkinci Dünya Savaşı esnasında geliştirilen ve daha sonra özellikle 60lı yıllarda ve 70li yılların ortalarına kadar birçok ülkede yaygın olarak kullanılan konuşsal-işitsel yöntem ile birlikte hedef dilin kültürünün öğrenenlere iletilmesi hususunda düzenlemeler gidilmiş, hedef dilin konuşulduğu ülke, toplum ve sosyal hayata ilişkin çok sayıda sayısal ve istatistiksel bilgiler kültürbilgisi adı altında bazen örtük bazen açık bir biçimde aktarılmaya çalışılmıştır. 70’li yılların ortalarından itibaren ağırlıklı olarak kullanılmaya başlanan bildirişimsel işlevsel yöntem, başka bir deyişle iletişimsel yöntem ile birlikte kültürbilgisinin aktarılmasının yanı sıra özellikle 80’li yılların ortalarından itibaren kültürbilgisi kültürlerarasılık kavramına evrilmiş, yabancı dil derslerinde ve yabancı dil ders kitaplarında dil öğrenenlerin kendi kültürleri ile hedef dilin konuşulduğu ülke veya ülkelerin kültürlerini karşılaştırabilecekleri düzenlemelere gidilmiştir. 2001 yılından sonra dillerin öğretilmesi, öğrenilmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili Avrupa Dilleri Ortak Çerçevesi’ne (Council of Europe, 2001) uygun hazırlanan ders kitaplarında ise artık bir öğrencinin her düzlemde karşılaştacağı yabancı olanı anlamasını sağlayacak, empati kurabileceği içeriklere yer veren kitapların hazırlanmasına özen gösterilmeye çalışılmıştır. Yabancı dil derslerinde aktarılan kültürbilgisi ile sadece hedef dilin konuşulduğu ülkenin kültürü hakkında bilgi verilmesi yeterli görülmemiş, kişiye tüm Avrupa ve dünya ile ilgili bilgilerin sunulmasına özen gösterilmiş ve dolayısıyla evrensel bilgi kazandırılması hedeflenmiştir. Bu durum kitaplar ile aktarılması amaçlanan kültür kavramının işlevinin ve anlamının geçmişten günümüze çok genişlemiş olduğunu ve ileride daha da gelişerek devam edeceğini göstermektedir. Nitekim günümüzde artık yabancı dil derslerinde sadece evrensel bilgi aktarımı yeterli görülmemekte yabancı dil derslerinde ve kitaplarında Birleşmiş Milletler’in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (bkz. United Nations, 2015) doğrultusunda çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlayan, bireylerin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmeyi hedefleyen içerikler barındıran ders kitaplarının hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır (bkz. Sachs, 2015).

Şu bir gerçek hem söylemi hem de konu alanı gelişen kültür kavramı, günümüzde kullanılan ders kitaplarında daima yer almaktadır. Kitabın yazılış amacına göre değişiklik gösterse de günümüz yabancı dil öğretiminde amaç; dilbilgisi kurallarının aktarılmasından çok ötededir. Kültür aktarımı bağlamında amaç; yabancı olanı anlama, farklı kültürler yoluyla empati kurma yeteneğini geliştirme, karşılaştırma yapmadan farklı olanı kabullenme olarak ifade edilmektedir (Maden ve Efe, 2020); kültür aktarımı; güncel ve yeni bakış açılarına göre ülkebilgisi bağlamında değişen paradigmalara yabancı dil olarak Almanca dersinde kültür öğrenimi olarak tanımlanmaktadır (Haase ve Höller, 2017).

Yabancı dil derslerinde kültür aktarımı öğretmen değişkeni dışında tamamen kullanılan ders materyalleri bağlamında gerçekleşmektedir. Bu açıdan bakıldığında ders kitabı nitelik açısından ne kadar iyi olursa, bir ders kitabında kültürel öğelerin sayısı ne kadar çok olursa öğrencilerin ders kitaplarından faydalanma oranları o kadar yüksek olur. Çünkü geçmişten günümüze kullanılan en önemli ana ders materyali ders kitaplarıdır. Bu tezden hareketle dil öğretiminde dolayısıyla ders kitaplarında kültür aktarımı son derece önemlidir.

Moralı ve Göçer'in 2019 yılında birlikte yazmış oldukları "*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Paylaşımına Yönelik Öğretmen Görüşleri*" adlı araştırma makalesinde; dil öğretiminin bileşenlerinin birinin de kültür olduğu ve kültür aktarımına ders kitaplarında daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır.

Bazı araştırmacılar örneğin Brooks (1986) gibi, yabancı dil öğretiminde sunulması gereken bazı kültürel unsurları şöyle sıralamıştır:

- Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arası konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma,

- Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak söz ve kalıplar,

- Hedef dili öğrenirken yapılabilecek hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkiler,

- Söylenmemesi gereken sözcükler ve sorulmaması gereken sorular,
- Gelenekler, efsaneler, hikâyeler, oyunlar, müzik, telefon konuşmaları,
- Mektup yazma,
- Birini davet etme, randevu verme, saatler,
- Yemek yeme ve içme alışkanlıkları,
- İklim şartları, ulaşım, trafik vb. (Brooks, 1986, s. 124).

Son zamanlarda yabancı dil kitaplarının yazımında esas alınan Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında hazırlanan Avrupa Dilleri Ortak Çerçevesi'nde ise öğretilen yabancı dilin sosyokültürel bilgisinin de öncelikli olarak öğrencilere verilmesi gerektiği belirtilmiş ve kitaplarda yer alması gereken sosyokültürel bilgiler şu şekilde sıralanmıştır (bkz. Council of Europe, 2001):

- Günlük yaşam (Yiyecek, içecek, yemek zamanları, sofrada adabı, resmî tatiller, çalışma zamanları, boş zaman etkinlikleri, hobiler, okuma alışkanlıkları, yaygın sporlar.)

- Yaşam koşulları (Yaşam standartları, ev koşulları, sosyo ekonomik durum)
- Kişiler arası ilişkiler (Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler, kadın – erkek ilişkileri, aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler, politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler)
- Değerler, inançlar ve davranışlar (Sosyal sınıf, çalışma toplulukları, gelir düzeyi, gelenekler, sanat, müzik vb.)
- Beden dili
- Sosyal gelenekler (Dakiklik, hediyeler, elbiseler, yasaklar, kurallar)
- Âdet olmuş davranışlar (Dinî kurallara dayalı davranışlar, doğum, evlilik gelenekleri, festivaller, törenler, kutlamalar, danslar vb.) (Council of Europe, 2001: 102-103).

Dunnett, Dubin ve Lezberg, (1986: 157-160) yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların etkin bir biçimde aktarılabilmesi için ders kitabı hazırlanırken kültürel öğelerin aktarımına da tıpkı dil bilgisi ve sözcük öğretiminde olduğu gibi birincil derecede önem verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu çalışmada yerli basım *Wie Bitte? A1.1* (Öztürk, İncebel, Balkan, Yıldırım ve Canoğlu, 2018) ve yabancı basım *Schritte International A1.1* Cilt 1 (Nisbisch, Penning-Himstra, Bovermann ve Reimann, 2019) adlı ders kitapları Bernstein, Guadalupe ve Llampallas (2015) adlı araştırmacıların geliştirdikleri kitap inceleme ölçütlerinden yola çıkılarak incelenmiş, “*Yerli ve yabancı basım Almanca ders kitaplarında kültürel kavramlar/ öğeler nasıl aktarılmaktadır?*”, sorusuna cevap aranmıştır. Bu çalışma günümüzde yabancı dil derslerinde kullanılan yerli ve yabancı basım yabancı dil ders kitaplarında kültür aktarım sürecinin ve kültürel öğelerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçevesi’nde (bkz. Council of Europe, 2001/2020) ön görüldüğü şekilde mi düzenlenmiş olduğunu gösterecek olması ve bundan böyle hazırlanacak olan Almanca yabancı dil ders kitaplarında nelere dikkat edilmesi gerektiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Nitekim öneriler kısmında bundan böyle hazırlanacak olan yerli basım Almanca kitaplarında kültür aktarımı konusunda nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda öneriler geliştirilmiştir. Ayrıca Almanca öğretmenlerinin kullanmak zorunda oldukları Almanca ders kitaplarında kültürel öğeler yetersiz ise veya öğelerin veriliş biçimi veya yöntemi öğrenci hedef kitlesine uygun değilse öğretmenlerin kültürbilgisi aktarımına ilişkin sorunlara çözüm geliştirebilmeleri için daha Almanca Öğretmenliği lisans eğitimi süresince nasıl bir eğitim almaları gerektiği ve 4 yıllık ders programında Almanca

öğretmen adaylarının ders kitabı yanı sıra ek olarak kültürel bilgi nasıl aktarabileceklerine dair bilgiler sunmak amacıyla hangi ders içeriklerinin ve nasıl güncellenmesi gerektiği veya konuya ilişkin Almanca öğretmen adaylarına gerekli yeterlikleri kazandırmak için ne tür seçmeli derslerin ayrıca seçmeli ders havuzuna eklenebileceği konusunda öneriler geliştirilmiştir.

2.ARAŞTIRMA

Yapılan kaynak taraması çalışmasında kitaplarla ilgili çok sayıda kitap incelemesi çalışmasına ulaşılmıştır. Bu araştırmanın temel değişkeni olan ders kitabı kavramını Küçükahmet (2000) öğretim programlarında yer alan konulara ait temel bilgileri plânlı ve düzenli bir biçimde inceleyip açıklaması, örnekler sağlaması bakımından öğretmene yardımcı olmakla birlikte, bilgi kaynağı olarak öğrenciyi dersin hedefleri doğrultusunda yönlendiren ve eğiten temel kaynaklardandır, şeklinde tanımlamaktadır (bkz. Richards, 2001 akt: Ercantürk, 2015). İletişim için kullanılan yegane araç ise dildir. En geniş tanımıyla dil, insanoğlunun varlığından beri iletişim için kullanılan en önemli araçtır. Günümüze dek dilin pek çok tanımı yapılmıştır (Tümertekin ve Özgüç, 2012; Oruç, 2016; TDK, 2021). Klasik bir tanımlama ile Dil: En geniş tanımıyla dil, insanoğlunun varlığından beri iletişim için kullanılan en önemli araçtır. Kültür kavramı ile dil kavramı doğrudan ilişkilidir. Kültür, dil ile aktarılır. Dolayısıyla bir toplumun dili ne denli zenginse, o toplum o kadar kültürel zenginliğe sahiptir denilebilir. Göçer (2012), “Dil Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine” adlı makalesinde dili; toplumun algı, ilgi ve kültürel değerleri üzerinden somut ürünler aracılığı ile vücut bulur, şeklinde tanımlamaktadır. Konuşmalara konu olan her şeyin, kültürün dil aracılığı ile sosyal hayata yansımadır, diye de eklemektedir.

Kültür: Göçer (2012) kültür kavramının, bir milletin sosyal yapısını ve kişiliğini şekillendiren değerler toplamı olduğunu ifade eder ve kültürün özünde topluma dinamizm veren ve gelişmesini sağlayan bir ortak ruhun yer aldığını belirtir (Göçer, 2012).

Yabancı Dil: Bu çalışmada bireyin ana dili dışında öğrendiği her bir dil.

Dil öğrenmek ise sadece öğrenilen dilin dil bilgisi konularını öğrenmek değil; o dilin kültürünü, gelenek göreneklerini, tarihini, toplumsal özelliklerini v.b. de öğrenmektir. Bu bağlamda dil öğrenimi ile dil bilimsel konular da dahil olmak üzere tüm konuları bir defada kucaklayabilen kültür kavramının yeri tartışılmaz derecede önemlidir.

Bu çalışma kapsamında yapılan alan yazın çalışmanın konusunu oluşturan Almanca ders kitaplarını farkı bakış açıları ile inceleyen ve değerlendiren, kültür konusunu irdeleyen birçok araştırmaya rastlanılmıştır (Genç

2004; Ünver ve Genç 2009; Maden u.a. 2017; Erim / Aydemir Ümit 2018; Yücel Seyhan, 2018; Yılmaz 2019; Kılıç 2019).

2.1.Dil ve Kültür Kavramları Üzerine

İletişim için kullanılan yegane araç dildir. En geniş tanımıyla dil, insanoğlunun varlığından beri iletişim için kullanılan en önemli araçtır. Günümüze dek dilin pek çok tanımı yapılmıştır (Başer, 2003; Tümertekin ve Özgüç, 2012; Oruç, 2016; TDK, 2021).

Örneğin Kaplan'a (2002) göre dil; "İnsanın ve hayatın en önemli parçasıdır. Dil duygu ve düşüncüyü insana aktaran bir vasıta ve insanlar arası münasebetlerde temel araçtır." Gao (2006) bir çalışmada dilin, bir toplumun düşünce ve davranış biçiminin ürünü olduğunu ileri sürmektedir. Tuna'ya (2003) göre ise; "Dil bir toplumun tüm faaliyetleri, yapıp ettikleri sırasında yarattıkları, ortaya koydukları hasılanın, başka bir deyişle tüm başarılarının tespit edilip saklandığı ve bu vasıta ile gelecek nesillere aktarıldığı toplumsal bir ortamdır." Mengü (2003) bir araştırmasında dili; "Kültürel öğrenme süreçlerinde temelde kullanılan en önemli araçtır." şeklinde tanımlamıştır. Yule (1989) ise; "Dil insanları hayvanlardan ayıran ve iletişimi sağlayan temel araçtır." şeklinde ifade edilmiştir. Dil, konuşulduğu toplumun kültürünü ve o kültüre ait insanların düşüncelerini yansıtan bir ayna niteliğindedir. Bu bağlamda kültürel davranış biçimi olarak da yorumlanabilir. Grenfell ve Kelly Bourdieu (1999) dili özerk bir yapı olarak değil, aksine çeşitli sosyo-politik süreçler tarafından belirlenen bir sistem olarak tanımladığından bahsetmektedir. Ona göre dilin sadece bir dizi sözcük ve dilbilgisel kurallardan ibaret olmadığını, aynı zamanda çeşitli sınıflandırmalar, gönderimler, özel sözcük grupları ve metaforlar ile iletişimin gizemli yönünü oluşturduğunu belirtmektedir. Bursill-Hall (1981) ise dili şöyle tanımlar: "Tüm kültürde baskın olan parçacıklardan biridir dil."

Türk Dil Kurumu (TDK, 2021) güncel Türkçe sözlüğünde dil kavramı, "İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle anlaşma, lisan, zeban" kelimeleriyle ifade edilmektedir. Dil yaşayan bir olgudur ve yaşadığı toplumu yansıtır. Kullanıldığı toplumun özelliklerini taşır. Kullanıldıkça zenginleşir, yaşadıkça zenginleşir, böylelikle dilin kökleri daha sağlam olur. Toplumları kültürel olarak temsil eder. Bir toplumun kültürü ne denli zengin ise, dili de o denli zengindir. Bu bağlamda düşünüldüğünde dili yaşatmak çok önemlidir. Tümertekin ve Özgüç'e (2012) göre dili unutilan bir millet yok olmaya mahkûmdur (Tümertekin, Özgüç, 2012).

2.2. Kültürel Kavramlar ile İlişkili Çalışmalar

Kültür kavramı dil kavramı ile doğrudan ilişkilidir. Kültür, dil ile aktarılır. Dolayısıyla bir toplumun dili ne denli zenginse, o toplum o kadar kültürel zenginliğe sahiptir denilebilir. Göçer (2012), “Dil Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine” adlı makalesinde dili; toplumun algı, ilgi ve kültürel değerleri üzerinden somut ürünler aracılığı ile vücut bulur, şeklinde tanımlamaktadır. Konuşmalara konu olan her şeyin, kültürün dil aracılığı ile sosyal hayata yansımadır, diye de eklemektedir.

Dil ve kültür kavramının sıkı bağı birçok çalışmada açıkça ifade edilmiştir. Bunlarda biri de İlkılıç’ın 2021 yılında yaptığı çalışmadır. Bu bağlamda İlkılıç’ın 2021 yılında yazmış olduğu “Emine Sevgi Özdamar’ın “Mutterzunge-Annedili” adlı eserinde kültürün dilde yansımaları” adlı makale çalışmasında; Türk kültürünün, kültürün bir parçası olan dildeki yansımaları üzerinde durulmuştur. Bu da kültür ve dilin sıkı ilişkisine farklı bir bakış açısı olarak örnek gösterilebilir (bkz. İlkılıç, 2021). Çünkü dil öğrenmek o dilin dil bilgisi kurallarını öğrenmekle sınırlı değildir. Dil öğrenmek; kültür öğrenmek, hedef dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olup, karşılaştırma yapmadan farklılıkları görüp, yeni kültürleri tanıyıp, yeni bakış açıları kazanmaktır.

Kültür kavramı, Türk Dil Kurumunda birçok anlamda tanımlanmıştır. Örneğin birinci anlam olarak: “*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere ilemede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.*” şeklinde tanımlanırken ikinci anlam olarak: “Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünüdür.” şeklinde tanımlanmıştır. Birreyin kazandığı bilgi, tanım gibi daha birçok anlamı bulunmaktadır (TDK, 2021). Göçer (2012) ve Korkmaz (1996) ise kültür kavramının, bir milletin sosyal yapısını ve kişiliğini şekillendiren değerler toplamı olduğunu ifade ederler ve kültürün özünde topluma dinamizm veren ve gelişmesini sağlayan bir ortak ruhun yer aldığını belirtirler. Diğer yandan “*Kültür*” kavramı denilince akla gelen ilk isimlerin en başında Altmayer gelir. Altmayer (2004), “*Kultur als Hypertext*” adlı kitabında, kültür kavramının tüm yönüyle değerlendirildiği; kültür bilimi olarak ülkebilgisel problem analizinden, yabancıyı anlamaya, kültür teorisinin temellerinden, kültür bilimindeki metin analizi, yol ve yöntemlerine kadar geniş bilgilere yer vermiştir. Altmayer’in kültür bağlamındaki bir diğer çalışması da “*Landeskunde im Globalisierungskontext: Wozu noch Kultur im DaF-Unterricht?*”, (Altmayer, 2017) başlıklı makalesidir. Altmayer (2017) makalesinde, yabancı dil olarak Almanca öğretiminde genel ülkebilgisel çalışmaların hala ne ölçüde yararlı ve güncel olduğunu araştırmaktadır. Bu eserde küreselleşme ile birlikte ülke, ulus ve kültürel kimlik gibi kavramların sorgulandığı görül-

mektedir. Bu bağlamda yabancı dil öğretim yöntemlerinin kültürel yönü bakımından yeni yaklaşımlara değil kültür çalışmalarında uzun zamandır ortaya çıkan teorik taslaklarda olduğu gibi temel değerler dizisi değişimlerine ihtiyaç vardır, denmiştir. Çalışma, genel olarak küreselleşme bağlamında ülkebilgisi konusunu farklı bakış açıları ile tartışmaya açmıştır (bkz. Altmayer, 2017). Başer (2003) ise “Kulturübertragung und Interkulturelle Kommunikation in Literarischen Übersetzungen” adlı tezinde, Edward B. Tylor ve Edward Sapir’den de yararlanarak kültür kavramı için çeşitli tanımlar yapmıştır. Kültür veya etnografik düşüncelerin yansımadaki sivilleşme, her bilgi, inanç, sanat, ahlâk, hukuk, örf-adet ve diğer bütün yetenekler ile davranışlar kavramı insanın toplumun bir parçası olduğunu göstermektedir, demiştir. Diğer taraftan ise dil kültürün etkisi altındadır. Bu bağlamda, davranışların ve düşüncelerin toplamı her devlet vatandaşının sahip olduğu gelenekleri oluşturup yaymakta ve yaşadıkları hayata hükmetmektedir, fikrini dile getirmiştir (Başer, 2003).

Genç’in (2000), Türkçeye “Eğitim Sözlüğü” olarak çevrilen “*Wörterbuch Pädagogik*” adlı eserinde de kültür kavramı; Ayaç (2005) tarafından, “*İnsan elinden çıkma şeylerin tümü.*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu bağlamdan bakıldığında kültür; dilsel, toplumsal, tarihsel, inançsal, hukuksal gibi öğelerle birebir ilişkilidir. Dolayısıyla kültür toplumların dille aktarılan olgusudur. Bu bakımdan dille kültür ayrılamaz. Kültür dille aktarılır. Kültürün zenginliği, sınırsızlığı dilin içerisinde saklıdır. Bu iki kavram birbiri ile ayrılamaz bağlara sahiptir.

Kültürel kavramlar bağlamında karşılaşılan bir çalışma da Brunzel’in (2002) “*Kulturbezogenes Lernen und Interkulturalität*” (Türkçe: kültür öğrenimi ve kültürlerarasılık) adlı kitabıdır. Kitapta, öncelikle Almanya ve Fransada kültür kavramı üzerinde durulmaktadır. Daha sonra ise kelime öğreniminde kültürlerarasılık konusuna eğililerek bu ülkelerde yaşayan öğrencilere bir anket çalışması yapılmıştır. Kelime öğrenimiyle öğrencilerin kültürlerarasılık algılarını ölçmeyi amaçlayan bu çalışma önemli bir kaynak niteliğindedir (bkz. Brunzel, 2002).

Ayaz (2016) ise “*Çokkültürlülük Algı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*” başlıklı bir makale yayımlamıştır. Bu çalışma ile öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır (bkz. Ayaz, 2016). Çokkültürlülük kavramı bağlamında karşılaşılan çalışmalardan biri de Bahadır’ın (2016) “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çokkültürlülük ve Çokkültürlü Eğitim Algılarının Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği*” adlı yüksek lisans tezidir. Tez ile 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ilinde eğitim veren 50 Sosyal Bilgiler öğretmenin yarı yapılandırılmış soru formu yoluyla çokkültürlülük ve çokkültürlülük eğitim algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada cevaplar nitel olarak analiz edilmiş, kavram bilgisi yoklanmış ve çokkültürlülük, çokkültürlü

eğitim algısı, anadilde eğitim, çokkültürlü eğitim uygulamaları gibi önceden belirlenen kategoriler üzerinden oluşturulan içerikler değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin %90'ının çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitim kavramlarına yönelik algılarının olumlu olduğu, eğitim uygulaması noktasında ise sadece %50'sinin uygulanmalıdır yönünde görüş belirttiği sonucuna varılmıştır (bkz. Bahadır, 2016). Kültürlerarasılık bağlamında yapılan diğer bir çalışma da Bakır'ın (2013) doktora tez çalışmasıdır. Bakır (2013), *“Interkulturelles leseverstehen entwurf eines modells zur erweiterung des leseverstehens im interkulturellen ansatz”* başlıklı bu doktora tez çalışması ile öncelikle Alman Dili Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören öğrencilerin Almanca okuma ve anlama, ayrıca Alman kültürüne karşı tutumlarını tespit etmek ve bu konudaki eksikliklerini gidermek için önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Adayların Almanca metinlere ve bununla birlikte Alman kültürüne karşı tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır (bkz. Bakır, 2013). Kültür aktarımı bağlamındaki bir diğer çalışma da Caner, Direkçi ve Kurt'un 2019 yılında yaptıkları *“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri”* başlıklı çalışmadır. Bu araştırma ile öğretmen adaylarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımına ilişkin görüşlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada katılımcıların tamamının Türkçe öğretiminde Türk kültürüne yer verilmesinin öğretim süreci için olumlu getirileri olduğu ve katılımcıların büyük çoğunluğunun yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin öğrencilerinin dili ve kültürü hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini ancak öğretim sürecinde bunu çok ön planda tutmamaları gerektiği sonucuna varılmıştır (Caner, Direkçi ve Kurt, 2019). Aydın ve Damgacı (2013) ise *“Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri”* adlı makale çalışmalarında Türkiye'deki eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin mercek altına alınmasını amaçlamışlardır. Nicel araştırma yöntemi ile ele edilen verilerden hareketle; akademisyenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Aydın ve Damgacı, 2013).

Kültür bağlamındaki bir başka kavram olan kültürlenme ile ilgili Güvendir, 2016 yılında *“ABD'de bulunan Türk öğrencilerin kültürlenme tutumları ve İngilizce başarıları arasındaki ilişki”* başlıklı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Güvendir çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'nde İngilizce dersi alan 40 Türk öğrencinin, ülkede buldukları süreçte kültürlenme tutumlarıyla İngilizce başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma bulguları; hedef kültürü benimseme ve kendine ait kültürel tutumlardan uzaklaşma eğiliminde olan öğrencilerin, ABD'de buldukları üç ay sonunda en yüksek İngilizce başarı artışına sahip oldukları sonucunu ortaya koymuştur (bkz. Güvendir, 2016). Ders kitaplarındaki kültürel öğe-

lerin araştırılması bağlamındaki bir diğer çalışma ise Maden ve Efe'nin 2020 yılında gerçekleştirdikleri “*Jugendjournal 1-2-3 A1.1 ve A1.2 Düzeyi Almanca Ders Kitapları*”ndaki Kültürel Öğeler” adlı çalışmadır. Çalışmada *Jugendjournal 1-2-3 (Deutschbuch mit vielen Übungen* adlı A1.1 ve A1.2 düzeyindeki Almanca ders kitaplarında yer alan kültürel öğeler Manheimer Gutachten (Engel, Halm, Krumm ve diğerleri, 1981; akt. Engel, Krumm, Wierlacher, 1981), Stockholmer Kriterienkatalog (Krumm, 1985) ve Funk'un (2004) ölçütlerinden yararlanılarak belirlenen kategoriler doğrultusunda içerik bakımından genel olarak incelenmiş, elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Kitaptaki kültürel öğelerin ne kadarının “*Ülkebilgisi*”, ne kadarının “*Kültürlerarasılık*” ve “*Yabancıyı Anlama*” kavramlarına ait öğeler olduğu sorularına cevap aranmış, erek dili konuşanların sözel olmayan mesajları anlamayı sağlayacak düzenlemelere de yer verilip verilmediğine bakılmıştır. Araştırma sonucunda “*Ülkebilgisi*” kavramı bağlamında belli ölçüde coğrafi ve tarihsel bilgilere yer verildiği fakat sayısal verilere rastlanmadığı sonucuna varılmıştır. Veriler, öğretim materyalinde kültürlerarası öğrenme etkinliklerine belli bir ölçüde yer verildiğini, fakat amaç dili konuşan kişilerin sözel olmayan mesajlarını anlayabilme becerisini geliştirecek düzenlemelere yeterli düzeyde yer vermediği sonucunu varılmıştır (Maden Sakarya, Maden ve Efe, 2020). Ders kitaplarındaki kültürel öğelere ilişkin bir diğer çalışma Maden Sakarya ve Chasan'ın (2017) “*Deutschkasten A1.2 Ders Kitabındaki Kültürel Öğelere İlişkin Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi*” başlıklı tam metni basılmış bildiridir. Çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin ders kitabındaki kültürel öğelere ilişkin tepkilerinin belirlenmesi ve kültürel öğeleri algılamalarında sınıf düzeyi ve okul türünün etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Ekmekçi'nin (2014) hazır ölçeğinden yararlanılarak anket uygulanan 11. ve 12. Sınıf öğrencilerinin sınıf düzeyi ve okul türüne göre anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Maden Sakarya, Maden ve Chasan, 2017). Ders kitaplarındaki kültürel öğelere ilişkin bir diğer çalışma da Maden, Kula Çarıkçı ve Çalışkan'ın 2017 yılında gerçekleştirdikleri “*Schritt für Schritt Deutsch Ortaöğretim A1.1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı'nın Kültürbilgisi ve Kültürlerarasılık Bağlamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*” adlı makaledir. Makalede 2016-2017 eğitim-öğretim yılında yaygın olarak kullanılan yerli basım *Schritt für Schritt Deutsch Ortaöğretim A1.1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı* (Çelen Öztürk, 2016) çalışmanın enstrümanı olarak incelenmiştir. Kitap içerdiği kültürel öğeler bakımından Tomková'nın (1992) ve Arıkan ve Saraç'ın (2010) geliştirmiş oldukları ölçütler doğrultusunda merceğe altına alınmış, veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma ile kitapta yabancı olanı doğru anlayabilmek için mutlaka bilinmesi gereken hedef dilin konuşulduğu ülkeye has kültürel değerlere çok az değinildiği, erek dili konuşanların sözel olmayan mesajları da anlayabilme becerisini geliş-

tirecek türde düzenlemelere gidilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (bkz. Maden Sakarya, Kula Çarıkçı ve Çalışkan, 2017). Polat'ın (2012) “Okul Müdürlerinin Çok Kültürlülüğe İlişkin Tutumları” başlıklı makale çalışmasında okul müdürlerinin çokkültürlülük tutumlarının ölçülmesi amaçlanmıştır.

Çokkültürlülük bağlamındaki çalışmalar incelendiğinde Yazıcı, Başol ve Toprak 2009 yılında yaptıkları “Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması” adlı makale çalışması ile karşılaşmıştır. Yazıcı, Başol ve Toprak (2009) çalışmalarında iki amaçlarının bulunduğundan bahsetmişlerdir. Birincisi Jojeph G. Ponterotto vd. (1998) önderliğinde geliştirilen “Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeğinin (ÖÇTÖ)” Türkçeye uyarlamasını yaparak geçerliği ve güvenilirliğini ortaya koymak, ikincisi ise öğretmenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin tutumlarında cinsiyet, branş, mezun olunan okul, kıdem, görev yaptıkları okulun bulunduğu yer ve önceki eğitimlerinin geçtiği yerleşim biriminin kültürel yapısına göre çeşitli değişkenler açısından bir farklılık olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın sonucunda cinsiyet değişkenine göre çokkültürlü eğitime yönelik öğretmen tutumlarında farklılaşma olmadığı ortaya çıkmıştır (Yazıcı, Başol ve Toprak, 2009). Çokdillilik ve çokkültürlülük bağlamındaki bir değerli çalışma Yücel, Seyhan'ın 2018 yılında yazmış olduğu “Gençlere Yönelik Almanca Ders Kitaplarında Metin Türleri ve İncelemesi” başlıklı makalesidir. Makalede, uluslararası alanlarda kullanılan gençlere yönelik iki güncel Almanca ders kitabının metin türleri incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda kültürel kavramlar bağlamında *Genial klick A1* ders kitabının birçok ünitesinde gerek alıştırmalar ve etkinlikler gerekse metinler ve kelime hazinesi çalışmalarında çokdillilik ve çokkültürlülük ilkelerine rastlandığı belirtilmiştir (bkz. Yücel Seyhan, 2018).

2.3. Kültürlerarasılık

Kültürlerarasılık kavramı farklı bilim dalları ve araştırmacılar tarafından, araştırma alanlarına uygun olarak çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu bağlamda bu bölümdeki sınırlama; kültürlerarasılık kavramının yabancı dil öğretimi alanı ile yapılmıştır.

Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni (2020) yazarları son yaptıkları güncellemeyle yabancı dil öğrenme sürecinin, çoğul dil ve kültürlerarası eğitimin öneminden bahsetmektedirler. Diğer bir deyişle farklı ülkelerdeki bireylerin, yaşam tarzlarını, düşünce yapılarını ve kültürel miraslarını daha iyi ve derinlemesine anlayabilmek olduğundan bahsedilmektedir (Council of Europe, 2021/2020, s. 31). Kültürlerarası bilinç kavramı üzerinde duran araştırmacılar kavramı şu şekilde açıklamaktadır: “Kişinin köken ülkesinin dünyası” ile “hedef dil topluluğunun dünyası” arasındaki ilişkilerin bil-

gisi, bilinci ve anlayışından doğar. Diğer bir deyişle kendi kültürü ve amaç kültür arasındaki benzerlik ve farkların toplamı olarak tanımlanabilir kültürlerarası bilinç kavramı. Bu bağlamda her iki dünyanın yöresel ve sosyal farklılıklarının da bilincinde olmak anlamına geldiği söylenebilir (AOÇ, 2020). Bu tanımlama yabancı dil olarak Almanca öğretimi bağlamında incelendiğinde, öğrenende kültürlerarası bilincin oluşabilmesi için Alman kültür aktarımının ve Alman toplum bilgisinin paylaşılmış olması gerektiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrenen, Almanca öğrenimi sürecinde önceden Almanlarla ilgili edinmiş olduğu doğruluğu kanıtlanmamış kültürel bilgileri doğru ve güvenilir kaynaklardan edinmiş olduğu kültürel bilgilerle değiştirme imkânına sahip olabilir. Bahsi edilen kültürel bilgi değişimi sonucunda aynı zamanda karşılaştığı yeni bilgilerle ve kültürle kendi kültürü arasındaki benzerlik ve farklılıklarla ilgili düşünmeye başlar. Çerçeve metnin 2020 yılında yapılan çevirisinde kullanılan kültürlerarası bilinç terimi, aynı metnin geçmiş yıllardaki çevirisinde ise kültürlerarası farkındalık olarak karşımıza çıkmaktadır. Farkındalık ve bilincinde olma ifadeleri değerlendirildiğinde, farkındalık “görülmesi veya bilinmesi gereken şeylerden haberi bulunmak, kavranması gereken bir şeye dikkat etmek” olarak tanımlanmaktadır. Bilincinde olmak ise “bilinçlenme, şuurunda olma” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Her iki çeviri bağlamında, çerçeve metnin yazarlarının söylemleri değerlendirildiğinde, yabancı dil olarak Almanca öğrenenden, dil düzeyi yükseldikçe Alman kültürüne ait öğelerle, kendi kültürüne ait öğeler arasında bulunan benzerlik ve farklılıkların bilincine varması beklenmektedir.

Farklı bir bakış açısı olarak yabancı dil öğretimi alanında kullanılan kavramlardan oluşturduğu sözlüğünde Cuq, (2003) kültürlerarasılık kavramının (interculturalité) çokkültürlülük (multiculturel) kelimesiyle karıştırılmamasının önemli olduğunu, kelimeyi oluşturan –arasılık (inter) ifadesine dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Cuq (2003) kültürlerarasılık kavramını, doğal olarak birbiriyle eşit değerde olan tüm kültürlerin karşılıklı etkileşim içine girmesi olarak tanımlamaktadır. Bu yönüyle kültürler arasındaki etkileşimin gerçekleşmesi için herhangi bir dili yabancı dil olarak öğrenen bireyin öğrendiği dile ait kültürle tanışması oldukça önemlidir.

2.4. Kültürlerarasılık ve Dil Öğretimi

Günümüzde yabancı dil ders kitapları yabancı dil öğretim metotlarına göre ya da Avrupa Ortak Çerçeve Metni kriterlerine göre hazırlanabilmektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve sınıflandırılması diller için belirlenmiş bir değerlendirme ve referans sistemidir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı tüm Avrupa’da hedef dil öğretme planları, eğitim planı yönergeleri, sınavlar, ders kitapları için bir temel oluşturmaktadır. Dil öğrenenlerin, bu dilde bildirişimsel gereksinimlerini karşılamak için neler yapmaları ve öğrenmeleri gerektiğini, bildirişimsel açıdan başarılı olabilmeleri için

hangi bilgi ve yeterliliklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı olarak belirtmektedir. Bu tanımlamalar o dilin kültür boyutunu da kapsamaktadır.

Avrupa Ortak Çerçeve Metni ve konu bağlamında kültürlerarasılık kavramı ile ilintili çalışmalardaki tanımlara bakıldığında dil öğretimi ve kültürel kavramların sıkı bağı ile sıklıkla karşılaşılmaktadır. Diğer bir deyişle kültürlerarasılık kavramı içerisinde birçok kavramı barındırmaktadır. Sözgelimi kültürle bağlantısı olmayan bir yabancı dil öğretimi pek de mümkün değildir. Bir dilin içinden çıktığı topluluğa ait izler taşımasının ne kadar kaçınılmaz olduğu düşünülürse, insanların başka dilleri öğrenirken öğrendikleri dillerin kültürlerine dair de bilgiler edinmeleri yabancı dil öğrenen birey ile hedef dil arasında daha güçlü yeterlikler elde etmesine yardımcı olacaktır. Bundan dolayı, bu araştırmada kültür ile bezenmiş bir yabancı dil öğretiminin daha verimli olduğu vurgulanmaktadır. Araştırmacı Banks'a (1997) göre kültürlerarasılığa uygun düzenlenmiş bir eğitim müfredatı, öğrencilerin sosyal faaliyet becerileri kazanmalarında ve karar verme yeteneklerinin gelişmesinde büyük bir yardımcıdır. Bu sayede de öğrenciler olaylara ve durumlara farklı bakış açılarından bakmayı öğreneceklerdir (Banks, 1997).

Kültürlerarasılık kavramının aktarılması sadece öğrenci perspektifinden değerlendirilmemelidir. Yapılan araştırmalarda öğretmen bağlamındaki çalışmalara da rastlanmaktadır. Örneğin Freire (1985), kültür ve dilin öğretilmesinde kültürlerarasılığın kavramsallaştırılarak yabancı dil öğretmenlerinin bu amaçla eğitilmesi hususunda da dikkatli olunmasından bahsetmektedir (Freire, 1985). Öğretmenlerin kültürlerarasılık bağlamında gerekli bilgi birikim ve bakış açısına sahip olması hem kendi alansal gelişimleri için hem de öğrencilere aktarım aşamasında oldukça önem teşkil etmektedir. Öğretmen ve öğrenci boyutunun yanı sıra özellikle ortaöğretim kademelerinde alan seçimleri yapılarak oluşturulan dil sınıflarının da kültürel bilgilerle bezenmesi önem teşkil etmektedir. Görüldüğü gibi, pek çok araştırmacı dilin kültürel boyutunun önemine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, dil sınıflarını kültürel bilgi ve birikimlerin aktarılmasından soyutlamanın dili öksüz bırakmakla eş değer olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dil sınıflarında aslında olması gereken doğrultuda kültürel bilgilerin eşlik etmesi yeni bir kavramı ortaya çıkarmaktadır: *Kültürlerarası İletişimsel Edinç*. Hedef dile ilişkin kültürel bilgilerin dil sınıflarına aktarımı kültürlerarası iletişimsel edinç aracılığıyla olmaktadır. Gökmen (2005), kültürlerarası iletişimsel edinç kavramını şöyle tanımlamaktadır: “*Başka dilsel kültüre sahip insanlarla, onların dillerinde etkili ve uygun bir biçimde iletişim kurma becerisidir*” (Gökmen, 2005). Hammer (2003)'a göre; “*Kültürlerarası edinç, kültürlerarasılığa uygun olarak davranma ve düşünme becerisidir*” (Hammer, 2003). Farklı araştırmacıların tanımlardan da anlaşıldığı gibi, kişinin dilsel, sosyal yetisiyle birlikte kültürlerarası yetisi kültürlerarası iletişimsel yetiyi oluşturmaktadır. Kültürlerarası ile-

tişimsel yeti kişinin doğru dil kullanımını aracılığıyla farklı bir kültüre ait bilgisini dilsel yetisiyle birleştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Yani bireyin kendi ana dilinden başka bir dilde, etkili bir iletişim kurabilmesidir. Bunu sağlamanın yegâne yolu ise, dil derslerini kültürel bilgilerden mahrum bırakmamaktır.

O halde kültürlerarasılık kavramının aktarımında çok yönlü düşünerek bu bağlamda bir perspektiften bakmak daha sağlıklı olacaktır. Güncel bilgiler ışığında, yapılan araştırmaların kaynaklığında kültürlerarasılık kavramının öğrenen, öğreten ve öğretilen ortam çerçevesinden değerlendirilmesi gerekmektedir. Çok yönlü bakış açısı çalışmaların sonraki çalışmaya kaynaklık edip yeni fikirlere destek olması bakımında oldukça değerlidir. Kültür kavramının geçmişten günümüze gelişimi ve değişimi düşünüldüğünde bu söylemin doğruluğu ortaya çıkmaktadır.

2.5.Çokkültürlülük

Çokkültürlülük kavramı; ırk, etnik yapı, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyal sınıf, eğitim, dinsel yönelim ve diğer kültürel boyutların farkına varılmasıdır, şeklinde tanımlanmaktadır (APA, 2002). Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince hazırlanan tavsiye kararlarında çokkültürlülük ve çokdillilik Avrupa düzeyinde daha büyük bir yakınlaşma elde edilebilmek amacıyla dil politikalarının özünü oluşturur. Bu çeşitliliği iletişim yolunda bir engel olmaktan çıkarıp karşılıklı olarak bir zenginleşme ve anlayış hâline getirmek için eğitim alanında büyük çaba harcanması öngörülmektedir. İşbirliğini ve ortak anlayışı güçlendirmek, kişiler arasında iletişim ve etkileşimi kolaylaştırılmakla mümkün kılınır. Bu bağlamda Kültürel İşbirliği Konseyi yabancı dil öğretimi doğrultusunda ülkelerin diğer üye devletlerin veya ülkelerdeki toplulukların ve bölgelerin dillerini insanların iletişim ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için öğrenmelerini sağlamak amacıyla aşağıdaki ölçütleri belirlemiştir (OBM, 2001; akt. Demirgüneş, 2023):

- Farklı bir ülkede bulunan kişilerin günlük işlerinde iletişimi mümkün kılacak ve ülkeye gelen yabancılarla anlaşmayı kolaylaştıracak dil bilgisini sağlamak,
- Farklı dil konuşan genç ve yetişkinlerin görüş, düşünce, duygu paylaşımı ve iletişimini sağlamak,
- Kişinin kültürel yeteneğinde çeşitli kültürel özellikler ayrı ayrı değil, karşılaştırılmış, etkileşmiş, zenginleşmiş, bütünleşmiş çokdillilik yeteneği bileşenini oluşturmak (OBM, 2001; akt. Demirgüneş, 2023).

Sonuçta yoğunlaşan uluslar ve bireyler arası ilişki ve işbirliğinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi farklı kültürler arasında kurulacak iletişime bağlıdır.

2.6. Çokkültürlülük Kavramının Eğitimdeki Yeri

Yapılan alan araştırmasına göre çokkültürlülük ve eğitim ile ilgili birçok araştırmayla karşılaşmıştır. Abbas (2002), bir araştırmasında İngiltere’de, Güney Asyalı ailelerin ve öğretmenlerin, öğrencilerin akademik başarılarına etkisini incelemiştir. Bangladeşli ve Pakistanlı ailelerin, düşük sosyo-ekonomik düzeyde olmalarının, evde dini-kültürel etkilerin fazla olmasının ve toplumun büyük bir kesimi tarafından olumsuz algılanmalarının, öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Diğer yandan Hindistanlıların eğitime daha olumlu bakmalarının, okulla ilgilenmelerinin, dini-kültürel etkilerin evde daha az olmasının ve toplum tarafından olumlu algılanmalarının eğitimi olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır. Ek olarak ailelerden üst sosyo-ekonomik statüye sahip olanların, öğretmenlerle ilgili olumlu tutumlara sahip oldukları sonucuna varılırken; düşük sosyo-ekonomik statüde olanların ise olumsuz tutuma sahip oldukları bulgulanmıştır. Düşük sosyo-ekonomik statüye sahip olan aileler, akademik başarının düşük olmasından tamamen okulları sorumlu tutmuşlar ve Güney Asyalı öğretmenlerin, sadece kendi çocukları için daha faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Çokkültürlülük kavramının eğitim ile ilişkilendirildiği bir diğer araştırma da Bekerman tarafından 2004 yılında yapılan araştırmadır. Çalışma bağlamında İsrail’de aynı okula giden Filistinli ve Yahudi öğrenciler üzerinde çokkültürlü eğitimin etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, aileler, çocukların birbirlerini daha iyi tanımaları, birbirlerinin değerlerine saygı duymaları ve gelecekte barış içinde yaşamaları için çocuklarını bu okullara gönderdiklerini ve bu okullarda çocuklarının daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Ek olarak ailelerin, çokkültürlü eğitim uygulamaları sürecinde okula olan desteklerini sürdürdükleri gözlenmiştir (Bekerman, 2004).

Farklı bir bakış açısı olarak Maundeni’nin çalışması örnek gösterilebilir. Maundeni (2001) tarafından yapılan çalışmada ise, Afrikalı öğrencilerin, İngiliz toplumuna uyumlarında, sosyal ortamın rolüne ilişkin öğrenci algıları araştırılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin, aileleriyle düzenli olarak iletişim kuramadıklarından dolayı duygusal olarak zor durumda oldukları ve bu nedenle uyum problemleri yaşadıkları saptanmıştır. Duygusal destek ihtiyacında kızların erkeklerden daha fazla desteğe ihtiyaçları olduğu; ailelerin sadece duygusal yönden değil dinsel açıdan da destek sağladıkları bulgulanmıştır (Maundeni, 2001).

2.7. Almanca Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Ders Kitaplarında Kültürel Öğeler

Yukarıda aktarılmaya çalışılan bilgiler ışığında kültür kavramının ve kültürel öğelerin Almanca yabancı dil öğretiminde kullanılagelen yön-

temlerin çoğunda bazen açık bazen ise örtük de olsa önemli bir yere sahip olduğu, kültür kavramının geçmişten günümüze bir değişim içinde olduğu görülmektedir. Alan yazın bölümünün ilk kısımlarında aktarılan bilgiler ışığında kültür kavramının yabancı dil öğretiminde hemen hemen her zaman yer aldığını fakat döneminin özelliklerine ve ihtiyaçlara göre değişip evrildiği açıkça söylenebilir.

Türkiyede geçmişten günümüze kadar sürdürülen Almanca öğretim sürecinde birçok bilimsel çalışmada sırasıyla Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi, Direkt (Dolaysız) Yöntem, İşitsel Dilsel Yöntem, İşitsel Görsel Yöntem, Karma Yöntem, İletişimsel Yöntem ve Kültürlerarası Yöntem kullanıldığı ifade edilmektedir (Çarıkcı, 2015). Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi ezberleme yoluyla dilbilgisi yapılarını öğretmeyi amaçlar. Yabancı dil öğretiminde anadilin kullanılmasına izin verir ve öğretmen merkezli geleneksel bir yöntemdir. Dil ediniminin aksine dilbilgisini öğretmeyi amaçlar. Ağırlıklı olarak edebi metinlerin kullanıldığı bir yöntemdir. Kuraldan örneğe anlayışını benimser ve alıştırmaya örnekleri anadilden hedef dile ya da hedef dilden anadile çeviri yapılarak gerçekleştirilir. Dil bilgisi kurallarına uygun cümleler kurmak ve yazmak esastır.

Tapan'a (1990) göre yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür aktarımı 1960'lı yıllara dek kullanım alanı bulmuş Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi'nde başlamaktadır. Tapan çalışmasında öğrencilerin çeviri yöntemiyle hem hedef dili, hem de hedef kültürü metin çevirileri yoluyla öğrenerek öğrencilerin hem dil seviyelerinin geliştiğini hem de kültürlerinin geliştiğini ifade etmektedir. Ders kitaplarında ayrıca kültür veya günlük yaşama ilişkin kültürbilgisi (Landeskunde) başlığı altında içeriklere yer verilmiştir. Öğrencilerin yabancı dilde yazılmış olan metinleri okumaları ve bir dilden diğer dile çeviri yapmaları sayesinde ilgili dilin kültürünü de öğrendikleri farz edilmektedir. Zor anlaşılır edebi metinler ile elit bir kitleye dil öğretmenin yanı sıra ilgili ülke veya ülkelerin kültürünün de aktarılacağına inanılmıştır.

19. yüzyılın 80'li yıllarında Dil Bilgisi Çeviri Yöntemine tepki olarak Direkt veya Dolaysız Yöntem ortaya çıkmıştır. Bu yöntem yabancı dili taklit yoluyla öğretmeyi hedefler. Ağırlıklı olarak anlama ve konuşma becerilerinin geliştirilmesini amaçlar. Direkt Yöntemde ana dilin kullanımı, öğrenim sürecinde arzu edilmez. Tek dilin yani hedef dilin kullanılması amaçlanmıştır. Bu yöntemle dil öğrenene dil hissinin edindirilmesi amaçlanmaktadır. Tümevarım yani örnekten kurala gitme anlayışı benimsenmiştir. Diyaloglar, konuşma alıştırmaları, basit metinler, tekerlemeler, şarkılar bu yöntemin özellikleri arasında sayılmaktadır.

Direkt Yöntem sonrasında İşitsel Dilsel Yöntem gelmektedir. İşitsel Dilsel Yöntem, İkinci Dünya Savaşı sırasında askerlere kısa sürede yaban-

cı dil öğretmek ve bu amaçla onların dil bilgilerinden yararlanılması amacıyla ortaya çıkan bir yöntemdir. *Pattern Method* ya da *Army Method* gibi isimlerle de bilinmektedir. Bu yöntem yabancı dili duyma ve duyduğunu anlama üzerine kurgulanmış bir yöntemdir. Dilbilgisi yapıları örnekten kurala anlayışına göre verilmektedir. Günlük konuşma dilindeki yapıların öğrenilmesi, kendini ifade edebilmek gibi konular etrafında yoğunlaşmıştır. Alıştırma örnekleri arasında günlük konuşma dilinin bulunduğu konuşma kalıplarını içeren diyalog metinleri sayılabilir. Fakat bu metinler yapay metinlerden oluşmaktadır. Tekrar etkinlikleri dilin öğrenilmesinde önemli yere sahiptir. Öğrencilerin dikkatini çekebilecek yazı tipleri, direktifler veya işaretler ile algısal ayırt edicilik yaratılarak dilbilgisi konuları sunulmaktadır. 4 bölümden oluşan ders kitapları ünitelerinde 3. Bölümde daima açık bir biçimde kültürbilgisi konularına (Landeskunde) yer verilmiştir. Diyaloglar yanı sıra hedef dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü ve günlük yaşam tarzını tanıtmak için görsellerden yararlanılmıştır. Bu yöntem ilkelere hazırlanmış olan kitaplarda artık edebi metinlere yer verilmemiş, daha çok günlük hayat hakkında bilgi veren metinlere ağırlık verilmiştir.

P. Guberina tarafından Fransa'da geliştirilen İşitsel Görsel Yöntem tıpkı İşitsel Dilsel Yöntem gibi dili alışkanlık edinme süreci olarak öğretmeyi hedeflemektedir. 4 beceri olan anlama, konuşma, okuma ve yazmayı edindirmeyi amaçlar. Konuşma kalıplarının yanı sıra görsel materyallere de yer verilen yöntemde, İşitsel Dilsel Yöntemde olduğu gibi yabancı dil, tekrarlar yoluyla öğretilmektedir. Dilbilgisi konuları tümevarım yani örnekten kurala öğrenme şekliyle sunulur ve sadece amaç dil kullanılmaktadır. Bu yöntem yaratıcılıktan uzaktır ve Fransa dışında çok fazla kitleye ulaşamamıştır. Bu yöntemle işlenen derslerde de görseller yardımı ile hedef dilin kültürü ve günlük yaşamı ile ilgili bilgilerin aktarımı hedeflenmiştir. Okunan metinler yanı sıra dil öğrenenlerin ilgili durumları kafalarında canlandırabilmesi için görsellerden yararlanılmıştır.

1955 yılında Almanya'da daha sonra yakın bir geçmişe kadar Türkiyede Schulz ve Griesbach'ın "*Deutsche Sprachlehre für Ausländer*" adlı kitabı ile Almanca öğretilmeye çalışılmıştır. Bu kitap Dilbilgisi Çeviri Yöntemi ile İşitsel Dilsel Yöntemin karması olarak bilinen Karma Yöntem ilkelere hazırlanmış olan bir kitaptır (bkz. Genç, 2010). Dilbilgisi konu ve alıştırmalarının ağırlıklı olarak yer aldığı kitapta günlük konuşma dilinin öğretilmesi ve hedef dilin kullanılması hedeflenmiştir. Dilbilgisi kuralları örnekten kurala yani tümevarım öğrenme yoluyla sunulmaktadır. Alıştırma türü olarak cümle tamamlama ve dilbilgisi kurallarının ne ölçüde öğrenildiğini sınavan alıştırmalar türlerine yer verilmektedir. Karma Yöntem ilkelere hazırlanmış olan kitaplarda işitsel dilsel yöntemde olduğu gibi her bir ünitenin son sayfalarında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik metin ve etkinliklere ve günlük hayatta karşılaşılabilecek problemlerin üs-

tesinden gelinebilmesi için açık bir biçimde kültürbilgisi sunan metinlere ve belgelere yer verilmiştir.

Öğrencilerin hedef dilde davranış edinmesini amaçlayan İletişimsel Yöntem, öğrencilerin amaç dili akıcı bir şekilde kullanmalarını ve belli roller üstlenerek davranış edinmelerini hedefleyen bir yöntemdir. İletişimsel Yöntem öğrenci merkezli ve örnekten kurala anlayışı benimsemiş bir yaklaşımdır. Öğrencilerin kendilerini özgür hissederek kendilerini ifade etmelerini sağlayan bir yöntemdir. Metindilbilim ve Anlatma Dil Bilgisinin temel alınan bu yöntemde duyduğunu ve okuduğunu anlama; Anlatma Dil Bilgisi bağlamında ise iletişim için gerekli olan konuşma yönelimleri söz konusudur (bkz. Genç, 2010). Dilin bir bildirişim aracı olarak görülmesiyle bildirişimin gerektiği gibi gerçekleşebilmesi için kültür aktarımı da önem kazanmıştır ve ilgili yaklaşıma göre hazırlanan ders kitaplarında hedef dilin konuşulduğu ülkeye ilişkin her türlü günlük bilgiye yer verilmiştir. Artık amaç, metinleri salt anlamak değil; kültürün günlük diyaloglarla, metinlerle ve görsel öğeler ile aktarılması ve doğru bildirişimde bulunabilmesi için bu bilgilerden yararlanılmasıdır. 70'li yılların ortalarından itibaren kullanılan kitaplarda sadece Almanyaya has bilgilere yer verilmesine rağmen ilerleyen süreçlerde Almanya yanısıra Almanca konuşulan tüm ülkelere ilişkin kültürbilgisi (DACH) aktarımına geçilmiştir.

80'li yılların ortalarından itibaren günümüze kadar uzayan süreçte kültürbilgisi ve kültür kavramı bambaşka bir anlam taşımaya başlamıştır. Geleneksel Dilbilgisi Çeviri Yönteminde çok ünlü yazarların değerli edebi eserlerinin okunması ve bir dilden diğerine çeviri yapılması ile kendiliğinden kültür aktarımının da gerçekleştiği düşünülen bir yaklaşımdan 90'lı yılların ortalarından itibaren farklı olarak kültür karşılaştırma etkinliklerine yer verilen bir yaklaşıma geçilmiştir. Dil öğrenenlerde yabancı kültüre ilişkin bir farkındalığın gelişeceği düşünülmüş, bu yolla var olan bilgisine bilgi katmak yolayla kişinin dil öğrenmekten öte kişisel gelişimine ve eğitimine de dil derslerinin katkı sağlayacağı ve karşılaştırmalar yapmak suretiyle kendi kültürü hakkında da daha çok farkındalık sağlanacağı ve ilgili kültürlerde nelerin farklı, nelerin aynı olduğu konusunda düşünmek, ilgili konular ile ilgili konuşmak ve tartışmak suretiyle anlamadan başlayarak konuşma becerisinin gelişeceği, sadece karşılıklı konuşmaktan öte bir şey, bir konu üzerine de konuşma becerisinin gelişeceği ve kişinin kendini ifade etme yeteneğinin geliştirilebileceğine inanılmıştır. Son yıllarda farklı kültürleri ve farklı kültürden insanları anlayabilmek için mutlaka sözcükler dışında el kol hareketleri, mimikler, vücut dili vs. gibi dil dışı öğelerin de öğretilmesi ve öğrenilmesi gerektiği üzerinde durulmuş ve kitaplarda bu tür bilgilere de yer vermeye başlanmıştır. Yabancı olanı anlamak için ne gerekiyor ise tüm bu bilgiler kitaplarda yer almaya başlamıştır. Bu yöntem dilbilgisinin araç olarak kullanıldığı bir yöntemdir. Kültür karşılaştırmala-

rının esas alındığı dil derslerinde önemli olanın buluş yoluyla öğrencinin kendi kendine yeni bilgileri edinmesidir. Kültürel öğelerin verilmesinde de ve ilgili bilgilerin edinilmesinde de aynı yaklaşımdan yararlanılmaktadır. Doğrudan bir bilginin verilmesi yerine dil öğrenenin iki kültür arasındaki benzer ve farklı yönleri kendi kendine keşfetmesini sağlayacak öğrenci odaklı etkinliklere yer verilir. Doğru ve yanlış anlamalara yol açmadan doğru bildirişimde bulunulabilmesi için kültürlerarası yaklaşımda sözel ve yazılı sözcükler yanısıra dilin duyuşal ve sosyal yanının da yer verilmesine ve bu bağlamdaki benzer ve farklı yönlerin öğretilmesine ve öğrenilmesine özen gösterilmektedir. Yabancı olanın anlaşılması suretiyle kişilerin ön yargılardan kurtulacağı, insanların birbirini anlamaları sonucunda çatışmaların olmayacağı ve böyle bir yaklaşım ve eğitimi ile savaşların önleneyeceği ve barışçıl bir dünyada yaşamının mümkün olacağına inanılmaktadır (bkz. Council of Europe, 2001/2020)

Türkiye’de Almancanın yabancı dil olarak öğretildiği derslerde yukarıda sayılan yöntem ve yaklaşımlar yanı sıra Lozanov’un Telkin Yöntemi, Curran’ın Grup ile Dil Öğretimi Yöntemi, Sessizlik Yöntemi gibi çok sayıda alternatif yöntemde de yer verilmiştir (Genç, 2010). Ancak bu çalışma kapsamında sadece yukarıdaki yöntem ve yaklaşımlara yer verilerek çalışma sınırlandırılmış, alternatif yöntemlere ayrıca ayrıntılı bir biçimde değinilmemiştir. Bu araştırmada yerli basım *Wie Bitte? A1.1* (Öztürk, İncebel, Balkan, Yıldırım ve Canoğlu, 2018) ve yabancı basım *Schritte International A1.1*, Cilt 1 (Nisbisch, Penning-Himstra, Bovermann ve Reimann, 2019) adlı ders kitapları Bernstein, Guadalupe ve Llampallas (2015) adlı araştırmacıların geliştirdikleri ölçütler (13 ana başlık ve birçok alt soru) doğrultusunda incelenmiş ve “*Yerli ve yabancı basım Almanca ders kitaplarında kültürel kavramlar nasıl aktarılmaktadır?*” sorusuna cevap aranmıştır.

3.YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Nitel araştırma yöntemi ile oluşturulan çalışma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda kullanılan Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan ve okutulmak üzere önerilen yerli basım *Wie bitte! A1.1* ve yabancı basım *Schritte International A1.1* adlı ders kitapları Bernstein, Guadalupe ve Llampallas (2015) adlı araştırmacıların geliştirdikleri kitap inceleme ölçütleri esas alınarak incelenmiştir. Veriler doküman incelemesi ve analizi ile toplanmış, elde edilen verilerin analizi nitel içerik analiz yöntemi ile yapılmıştır. Doküman incelemesi, Yıldırım Ve Şimşek’e göre (2006; Akt: Erten, 2013: 10) araştırılması hedeflenen konular hakkında bilgi içeren belgelerle veri sağlama tekniği ve analiz yöntemidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkiye’de birinci ve ikinci yabancı dil Almanca derslerinde kullanılan ders kitapları, örnekleme ise biri yerli basım (*Wie bitte! A1.1*), diğeri yabancı basım (*Schritte International A1.1*) olmak üzere iki adet Almanca ders kitabı oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri elde etmek amacıyla Bernstein ve Guadalupe García Llampallas (2015)’ın hazır ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu kriterlerin seçilme nedenleri; güncel olmaları, hem geleneksel hem de birçok bilim insanı tarafından geliştirilmiş halini kapsar nitelikte olmaları, Avrupa Ortak Dil Kriterlerine uygun içerikte olmaları ve kriterlerin daha önce İspanya’da öğrencilere anket şeklinde uygulanmış olmasıdır. Bernstein’den kriterlerin kullanımı ile ilgili yazılı izin alınmıştır. Kriterlerin Türkçesine daha önce uzman görüşü alınarak çevirisi yapılmış bir çalışmadan ulaşılmıştır. Veriler aşağıda sıralanan 13 genel başlık ve bu başlıkların altında yer alan sorulara cevap verilmesi surutüyle toplanmıştır. Veri toplama aracı ders kitabı inceleme kriterleri ve nitelik özellikleri Ek 1’de sıralanmıştır.

3.4. Araştırmanın Enstrümanları

Bu araştırmanın enstrümanları; derslerin ana materyalleri olan ders kitaplarıdır. Çalışma kapsamında yerli ve yabancı basım olmak üzere iki Almanca ders kitabı incelenmiştir. Yerli basım Almanca ders kitabı günümüzde aktif olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında¹ kullanılan *Wie Bitte! A1.1*’dir. Kitabın pdf formatına Eba’dan ulaşılabilir (bkz: http://aok.meb.gov.tr/kitap/aol-kitap/almanca/almanca-1-2/almanca_1_2.pdf). Eğitim Bilişim Ağında devlet okullarında² güncel olarak okutulmak üzere önerilen ancak daha az kullanılan etkileşimli Almanca ders kitapları *Deutsch macht Spaß! (A1.2.)*, *Deutsch macht Spaß! (A2.1.)*, *Deutsch macht Spaß! (A2.2.)* ve *Mein Schlüssel zu Deutsch (B1.1.)* bu çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu araştırmanın ikinci enstrümanı yabancı basım Hueber tarafından basılmış olan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı

1 Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında Almanca dersi 2023 yılına kadar ortaöğretim 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulmuştur. 9. ve 10. sınıflarda A 1.1. düzeyinde, 11. ve 12. sınıflarda A 1.2. düzeyindeki Almanca kitaplarının kullanılması öngörülmüştür. 2023-2024 eğitim-öğretim yılından itibaren 9. Sınıflardan başlayarak kademeli olarak zorunlu 2. Yabancı dilin kaldırılmasına karar verilmiş, Almanca bundan böyle 40 kadar seçmeli dersin bulunduğu seçmeli ders havuzuna dahil edilmiştir.

2 Devlet ve özel okullarda kullanılan ders kitaplarının basımları farklılık gösterebilmektedir. Devlet okullarında genellikle Milli Eğitim Bakanlığı kitap yazım komisyonları tarafından geliştirilen yerli basım ders kitapları kullanılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında her yıl Milli Eğitim Bakanlığı Kitap Yazım Kurullarınca hazırlanan ders kitapları Bakanlığın Eğitim Bilişim Ağı (EBA)’nda öğretmenlere ve öğrencilere ücretsiz olarak sunulmaktadır. Öğretmenler ve öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı’nın okul müdürlüklerine vermiş oldukları bilgilerle Portala giriş yapıp kitaplardan ve ağda sunulan diğer materyallerden zaman ve mekândan bağımsız olarak yararlanabilmektedir (bkz: <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitaplar/almanca>).

devlet ve özel okullarında³ ve dil kurslarında kullanılan *Schritte International (A1.1.)* ders kitabıdır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma yöntemi ve deseni seçimi sonrasında; veri toplama ve toplanan verilerin analizi kısımları gelmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinde veriler gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla toplanır (bkz. Burce, 2015; Merriam, 2009). Bu çalışmada da verilerin toplanması dokümanlar yoluyla gerçekleşmiştir. Çalışmanın veri toplama aşamaları titizlikle yürütülmüştür. Bu aşamalar:

- Yerli ve yabancı basım Almanca ders kitaplarının belirlenen kriterlerce incelenmesi,
- Geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan hazır ölçeklerin uygulanması,
- Verilerin betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmesidir.

Bu çalışmada veri toplama aşamasının ilk aşaması yerli ve yabancı basım Almanca ders kitaplarının belirlenen kriterlerce incelenmesidir. Yerli ve yabancı basım Almanca ders kitapları Bernstein ve Guadalupe García Llampallas (2015)'ın geliştirmiş olduğu kriterlerce incelenmiştir. Buradaki ana amaç çalışmaya kaynaklık eden ders kitaplarının hem genel olarak incelenmesi hem de kitaplardaki kültürel öğelerin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmanın enstrümanları kitabın genel görünüşünden, kitaptaki metinlerin özelliklerine, kitaptaki kültürel öğelerin aktarımından, alıştırma türlerine kadar yerli ve yabancı basım ders kitapları ayrıntılı şekilde irdelenmiştir.

3.6. Veri Analizi

Verilerin toplanması aşamasını veri analizi takip eder. Miles ve Huberman'a (1994) göre nitel veri analizi; verilerin toplanması, verilerin azaltılması, verilerin gösterilmesi, sonuç çıkarma ve doğrulama olarak üç aşamalıdır (Miles ve Huberman, 1994 akt. Baltacı, 2017). Toplanan verileri analiz ederken betimsel ve içerik analizi dışında söylem analizi, doküman analizi gibi teknikler de kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada yerli ve yabancı basım Almanca ders kitaplarının analizinde be-

³ Kitap seçimi ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel okul perspektifinden bakıldığında ise şu durumla karşılaşılmaktadır: Ders kitabı seçimleri genel olarak ilgili kurumların oluşturdukları kitap havuzunda bulunan kitaplar arasında ilgili zümrelerin görüşleri alınarak gerçekleşmektedir. Öğretmenler kitapları inceledikten sonra öğrencilerin seviyelerine uygun kitapları seçerler. Özel okullar eğer isterlerse yabancı basım ders kitabı kullanabilirler. Bu bağlamda kurumlar genellikle yabancı dil derslerinde yabancı basım ders kitapları kullanmaktadır. Yabancı basım Almanca ders kitapları perspektifinden bakıldığında Klett, Cornelsen, Hueber gibi köklü Alman yayın evlerinin çıkardıkları ders kitaplarının kullanıldığı görülmektedir.

timsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Yerli ve yabancı basım Almanca ders kitapları Bernstein ve Guadalupe García Llampallas (2015)'ın geliştirmiş olduğu kriterlerce irdelenmiş ve incelenmiştir. Elde edilen veriler kriterlerin orijinalinde olduğu gibi madde madde değil bir iki paragraflık metin şeklinde sunulmuştur.

4.BULGULAR

Bu bölümde, incelenen yerli ve yabancı basım Almanca ders kitapları ile ilgili veriler 13 başlık altında her iki kitap için ayrı ayrı olacak biçimde sunulmuştur.

4.1. Yerli Basım Almanca Ders Kitabı *Wie bitte? A1.1*

Wie Bitte A 1.1 yerli basım Almanca ders kitabı ile ilgili elde edilen veriler 13 başlık altında toplanmıştır. Şöyle ki;

4.1.1. Genel Bakış

Bu bölümde kitabın Avrupa Ortak Kriterlere uygun olup olmadığı, müfredat ile ders kitabı arasındaki ilişki, öğretmen kitabı, alıştırma kitabı ya da CD gibi ek materyallerin olup olmadığı, ders kitabının hedef grubuna uygunluğu, öğretim amaçlarının ne olduğu gibi sorulara cevap aranmıştır. Ayrıca ders kitabının kelime listesi, dil bilgisi indexi ya da yazı işareti indexi gibi yardımcı araçların bulunup bulunmadığı; kitaptaki görsellerin motive edici olup olmadığı, yazı puntoları gibi dış ve iç görsel özellikler irdelenmiştir.

Wie bitte? A 1.1 yerli basım Almanca ders kitabına bakıldığında, kitabın ön kapağında bulunan ambleminden de anlaşılacağı gibi Avrupa Ortak Dil Kriterlerine uygun olarak hazırlandığı, ayrıca ünite içlerinde dört farklı yetinin geliştirilmesini amaçlayan alıştırmalara yer verildiği görülmektedir. *Wie bitte? A 1.1*. ders kitabı birden fazla ciltten oluşmaktadır. Öğrenci kitabının yanında öğretmen el kitabı ve ayrı olarak düzenlenmiş alıştırma kitabı da mevcuttur. Ayrıca ünitelerin ilk sayfalarında sağ üst köşede bulunan kare kodların kare kod okuyucunun taratılmasıyla resim, video, animasyon, soru ve çözümleri gibi ilave ek kaynaklara ulaşılabileceği kitabın tanıtım sayfasında belirtilmiştir (bkz. S.7).

İlk izlenim olarak ders kitabının hedef guruba uygun olarak hazırlandığı düşünülmektedir. Gerek kitabın albenisi, gerekse kitapta bulunan alıştırma türleri öğrencilerin seviyelerine uygundur. Kitabın 6. ve 7. sayfalarında kitabın ünite yapıları öğrencilerin daha kolay anlayabilmeleri için tanıtılmıştır. Hangi işaret, yönerge ya da ikonların ne anlama geldiği bu sayfalarda görsellerle birlikte anlatılmaktadır. Her ünite farklı renklerle hazırlanmış, bu da görsel açıdan kolay ayırt edilebilirliği sağlamaktadır.

Kitapta toplamda sekiz ünite yer almaktadır. Her ünite kendi içerisinde üç alt başlığa ayrılmaktadır. Bu alt başlıklar A, B, C olarak ifade edilmektedir. Ayrıca her ünitenin son iki sayfası “Fertigkeitstraining” bölümü olarak ayrılmıştır. Bu bölüm “Hören”, “Sprechen”, “Lesen” ve “Schreiben” başlıklı dört temel beceriyi geliştirmeyi amaçlayan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ile ilgili alıştırmaya türlerini içermektedir (bkz. S. 5). Kitap parlak, renkli olması ve kolay anlaşılır şemalar ve dizilim içermesi sebebiyle motive edici bir düzenleme içermektedir. Kitabın sonunda, dilbilgisi konularının gözden geçirilebileceği “Grammatikübersicht” ve “Vokabeln” başlıklı birer bölüm ve her ünite için ayrı kelime listeleri bulunmaktadır.

4.1.2. Metin

Kitabın metinleri ile ilgili inceleme sürecinde metin türleri, metinlerin yeterli uzunluğa sahip olup olmadıkları, metinlerin güncelliği, dinleme metinlerinin olup olmadığı varsa hedef gruba uygunluğu sorgulanmıştır. Ayrıca metinlerin Avrupa Ortak Dil Kriterleri’ne uygun metinler olup olmadığına bakılmıştır. İnceleme sonucunda ders kitabında dinleme ve okuma metinlerine yer verildiği, bu metinlerin de farklı türleri ile ilgili örneklerle sıklıkla rastlandığı görülmüştür. Örneğin; diyalog metinleri yanı sıra otantik metinlerin de kitapta yer aldığı görülmüştür (bkz. S. 52, S. 54 ve S. 56). İnceleme sonucunda elde edilen netice şöyledir: Kitapta farklı becerilerin geliştirilmeye çalışıldığı metinler mevcuttur. Metinlerin dil seviyeleri öğrencilere uygundur.

4.1.3. Dil

Kitap inceleme kriterlerinin üçüncü başlığı olan „Dil“ başlığının ilk maddesinde kitabın dilinin sokak dili mi yoksa akademik dil olarak mı nitelendirileceği sorgulanmıştır. Bunun yanı sıra dil çeşitliliğine yer verilip verilmediği ve dilsel yapıların bir terminolojinin olup olmadığına bakılmıştır. Sonuç olarak *Wie bitte? A1.1* ders kitabında dil yönünden gündelik bir dilin ve basit cümlelerin yer aldığı görülmüştür. Bunun nedeni kitabın Almancayı hiç bilmeyen öğrenci grupları için hazırlanmış olmasıdır. En düşük seviye olan A1.1’de akademik bir dilin verilmesi hedef kitle bakımında uygun olmadığından günlük hayatta kullanılan bir dil sunulmuştur, daha başka bir dil çeşitliliğine yer verilmemiştir. Zira buradaki amaç Avrupa Ortak Dil Kriterlerinde de belirtildiği gibi öğrencilere basit düzeydeki ifadeleri anlayıp, basit cümlelerle kendilerini ifade edebilecek bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlamaktır.

4.1.4. Konu ve İçerikler

Bu başlıkta konu ve içeriklerin hedef gruplar için uygunluğu, konuların güncelliği, sosyo-politik, edebi kültürel ve kültürlerarası konular arasın-

daki denge, ünite ve içerikler arasındaki bağlantılar, konu yönergelerinin Avrupa Ortak Dil Çerçevesine uygun hazırlanıp hazırlanmadığı, günlük durumlara yer verilip verilmediği sorgulanmıştır. Sonuç olarak *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabının konu ve içeriklerine bakıldığında ilk bakışta konu ve içeriklerin birbirleri ile uyumlu olduğu, örneğin birinci ünitenin ana başlığı “Hallo!” dur. Daha önce de bahsedildiği gibi her üniteye üç adet alt başlık bulunmaktadır. “Hallo!” Ünitesinin alt başlıkları “Guten-Tag”, “Erste Kontakte” ve “Länder und Sprachen” üst başlık ile uyumludur (bkz. S.2). Farklı ünitelerde yer alan içerikler birbiriyle ilintilidir. Kitapta hedef gurubun dil seviyesini gözeterek günlük durumlar ele alınmıştır. Otantik metin örnekleri konuların kültürlerarası tartışılarak, karşılaştırma yapılacaktır.

4.1.5. Beceriler

Bu kriter başlığı altında becerilerin sistematik olarak geliştirilip geliştirilmediği, başka bir deyişle her beceriyi sistematik bir biçimde geliştirecek alıştırmaların olup olmadığı, ayrıca her becerinin eşit oranda temellendirilip temellendirilmediği sorgulanmıştır. Sonuç olarak ders kitabında beceriler bazında dikkat çeken en önemli özellik her üniteye dört beceriyi de geliştirmeyi amaçlayan alıştırmaların olmasıdır (bkz. S. 88 ve S. 89). Bu öğrenilen yabancı dilin tüm beceriler yönünden aynı seviyede geliştirilmesi açısından oldukça olumlu bir özelliktir.

4.1.6. Alıştırmalar

Alıştırmalar ile ilgili hedef dili öğrenenlere günlük hayattaki durumlara yardımcı olabilecek türde alıştırmaların örneklerine yer verilip verilmediği sorgulanmıştır. Projelerin olup olmaması, farklı öğrenme stilleri ile yapılabilecek alıştırmaların bulunup bulunmadığı, alıştırmalar ile ilgili farklı tekniklere yer verilip verilmediği sorgulanmış, ayrıca farklı alıştırmaların, ek alıştırmaların, açık uçlu ve özgür düşünmeyi gerektiren yazma alıştırmalarının, ses bilgisi alıştırmalarının olup olmadığına, ayrıca kültürlerarası yetinin geliştirilmesini amaçlayan farklı ve yeterli alıştırmaların örneklerine yer verilip verilmediğine bakılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabındaki alıştırmaların gerçeğe yakın, diğer bir deyişle dil öğrenenin günlük hayatta karşılaşabileceği sorunların üstesinden gelebilmesine yardımcı olacak şekilde ve düzeyde olduğu kanaatine varılmıştır. Ayrıca görsellerin sık kullanıldığı, diyalog, tablolarda boşlukları tamamlama, boşluk doldurma, eşleştirme, metin oluşturma, dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerine yönelik, güncel alıştırmaların türlerine ders kitabında sıklıkla rastlanmıştır. Dört beceriyi geliştirmeye yönelik alıştırmaların bulunmasının yanı sıra dikkati çeken diğer bir husus alıştırmaların sarmal bir biçimde verilmiş olmasıdır. Örneğin, alıştırmalar basitten zora doğru gelişen bir sarmal bir biçimde geliştirilmiştir. Birinci ünitenin yazma becerileri kısmında

bulunan alıştırmada öğrencilere bir örnek doğrultusunda kendileri hakkında bilgilerin olduğu cümleler yazmaları istenirken; altıncı ünitenin yazma becerileri kısmındaki alıştırmada öğrencilerin verilen bir duruma göre yardım almadan özgür olarak bir metin oluşturmaları istenmektedir (bkz. S. 19 ve S. 69). Kitabın tanıtım sayfasında internet kaynaklı vs. ek alıştırma türlerine ulaşılabileceğine yönelik bilgi verilmiştir. Kitapta ayrıca açık uçlu, özgür düşünmeyi gerektiren kelime ve yazma alıştırma örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır (bkz. S. 39).

Fotoğraflarla sözlü olarak ifadeye fırsat tanıyan alıştırma örneklerine rastlanmaktadır (bkz. S. 58). Bir üniteadaki alıştırmalar daha sonraki ünitelerde düzenli olarak tekrar edilmektedir. Kitap bu özelliği ile daha anlaşılır ve açıktır. Kelime hazinesini geliştirmeye yarayan alıştırma türleri bulunmaktadır (bkz. S. 57). Kültürlerarası yetiye uygun alıştırma türlerine rastlanmaktadır. Örneğin; “Essen und Trinken”, “Yeme ve İçme” adlı beşinci ünitenin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik bölümde “Ruslar, Fransızlar ve Japonlar neyi severek yerler?”, şeklinde bir soru sorulmuş ve internette araştırıp bulunan bilgilerin sınıf içerisinde anlatılması istenen bir alıştırmaya rastlanmıştır. Bu da kitapta farklı kültürlerle alakalı bilgi edinmeye yönelik alıştırma türlerinin bulunduğuna örnek olarak gösterilebilir (bkz. S. 58). Ayrıca kendi kültürümüzle ilgili olarak kitabın en sonunda tüm ünitelerden sonra “Mustafa Kemal Atatürk” başlıklı Mustafa Kemal Atatürk’ü, ailesini, Ulusal Bayramları anlatan iki sayfalık alıştırma bölümü bulunmaktadır. Bu Türkiye’de doğmuş büyümüş Türk vatandaşlarının dışında Türkiye’de yaşayan diğer vatandaşlar açısından da bir kültür aktarımı olarak kabul edilebilir (bkz. S. 90, S. 91). Sesletim bilgisini geliştirmeyi amaçlayan alıştırma türlerine pek rastlanmamıştır. Sadece birinci üniteye yer alan alfabenin dinlenerek tekrar edilmesi ile ilgili alıştırma ses bilgisi ile ilgili alıştırmalara örnek olarak verilebilir (bkz. S. 17, Alıştırma C3).

4.1.7. Dilbilgisi

Dilbilgis başlığı altında yer alan sorular eşliğinde dilbilgisi konularının öğrencilerin seviyelerine uygunluğu, Avrupa Ortak Dil Kriterlerine uygunluğu, dilbilgisi öğretim sürecinin öğrenci merkezli olup olmadığı, dilbilgisi konularının kitapta ayrı bir yerde bulunup bulunmadığı ve konuların sıralanışı gibi bilgiler sorgulanmış, *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabındaki dilbilgisi konularının hedef guruba ve Avrupa Ortak Dil Kriterlerine uygun olduğuna karar verilmiştir. Kitapta dilbilgisi konuları her ünite başında başlıklarla belirtilmiş, öğrencilerin öğrenilecek dilbilgisi konularından haberdar olmaları sağlanmıştır (bkz. S. 21). Genellikle otonom öğrenme yerine eğiticinin hedef konuyu sunmasından sonra öğrencilerin yapabilecekleri alıştırma türlerine rastlanmıştır. Dilbilgisi konularına kitabın içerisinde küçük kutucuklar içerisinde ve ünite aralarında verilmiştir. Dilbilgisi yapıları iletişimsel yöneme göre sunulmuştur. Konular ile ilgili

öğretmen el kitabında açıklamalara yer verilmemiştir. Dilbilgisi konularının sunulduğunda tümevarım yöntemi yani parçadan bütüne doğru bir sunuş yolu izlenmiştir. Kitabın en sonunda Dilbilgisi konularına tekrardan göz atıldığı “Grammatikübersicht” başka bir deyişle “Dilbilgisi” başlıklı bir bölüme yer verilmiştir. Bu bölümde konular tablolar yoluyla bir bütün olarak sunulmuştur.

4.1.8. Kelime Hazinesi

Yabancı dil kitaplarında kelime hazinesinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Kelime Hazinesi başlıklı kriter bağlamında kitaptaki kelime hazinesinin ayrı bir formatta veriliş verilişmediği, yeni kelimeler üretebilme bağlamındaki kelime örneklerinin var olup olmadığı, kelime tekrarlarının yapıp yapılmadığı ve her üniteye yeni kelimelere yer veriliş verilişmediği sorgulanmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda kitapta kelime hazinesinin sözel ve yazılı kelime hazinesi olmak üzere iki ayrı şekilde sunulduğu görülmüştür. Kitapta doğru kelimenin bulunup yazılması istenen, boşlukların doldurulması beklenen çok sayıda alıştırmaya örneklerinin olduğu görülmüştür. Bu çalışma sonucunda kitapta öğrenilen kelimelerin tekrar edilmesine olanak sağlayan çok sayıda alıştırmaya da olduğu tespit edilmiştir. Yeni öğrenilen kelimeler ile ilintili dikkat çekici görsellerin kullanıldığı görülmüştür. Her ünite konuları ile ilgili ünite içinde ve kitabın sonunda üzerinde durulması beklenen yeni kelimeler listesine yer verilmiştir. Ders kitabında görsel, duyuşsal ya da hareket yoluyla kelime öğrenme etkinliklerine ve alıştırmalarına da rastlanmaktadır (bkz. S. 64).

4.1.9. Ses Bilgisi

Ses bilgisi başlığının altında temel olarak ses bilgisinin gözden geçirilip, karşıtsal ses bilim alıştırmalarının varlığı, açıkça belirtilmiş ses bilgisi konu ve pekiştirici alıştırmaların olup olmadığı, kelime ya da cümle telaffuzlarında tonlamanın göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı incelenmiş, alıştırmaların ne tür alıştırmaya olduğuna bakılmıştır. Yapılan kitap incelemesi sonucunda kitapta herhangi bir ses bilgisi alıştırmaya rastlanmamıştır. Ses bilgisi ile ilgili bağlamsal olarak ayrı bir öge bulunmamıştır.

4.1.10. Ülke Bilgisi

Ülke Bilgisi başlığında kitaptaki ülkebilgisel bilgilerin hangi yoğunlukta oldukları, kültürbilgisi aktarımının ayrı bir bölümde açık bir biçimde mi yoksa örtük, metinlerde veya görsellerde ve benzeri öğelerle mi verildiği sorgulanmaktadır. Ayrıca kitapta öğrencinin kendi kültürünü ya da yabancı kültür algılarını ilgi çekici hale getirebilecek durumlara yer veriliş verilişmediği de sorulan sorular arasındadır. Yapılan inceleme sonucunda *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabında ülkebilgisi anlamında kullanı-

lan “Landeskunde” başlıklı bölümlerin bulunduğu görülmüştür. Kitabın tanıtım sayfalarından sonraki ilk iki sayfada Almanya’daki eyaletler, Almanya’nın önemli düşünürleri, sembolleri, ülkedeki gezilecek görülecek önemli yerler, yemekler gibi konularla ülkebilgi başlığı altında yer verilmiştir (bkz. S. 8 ve S. 9).

Kitapta ülkebilgi ile ilgili içeriklerin sınırlı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte Türkiye ve Almanya’da kutlanan bazı bayramlar ve festivaller gibi özel günlerle ilgili bilgilere rastlanmaktadır. Fakat edebiyat, film, tiyatro, müzik ya da sanatsal alanlar ile ilgili kültürbilgisine yer verilmediği görülmüş, bu konuların Almanca öğrenmeye yeni başlayan öğrenciler için henüz erken olduğu düşünülmüştür.

4.1.11. Öğrenme Stratejileri

Bu başlık altında farklı öğrenme stratejilerine yer verilip verilmediği, okuma-anlama ve dinleme-anlama gibi becerilerin geliştirilmesi için evrensel konulara yer verilip verilmediği, öğrenme stratejileri konusunda seçici olup olunmadığı sorgulanmıştır. Kitapta farklı becerilerin geliştirilebilmesi için farklı öğrenme stratejilerine yer verildiği görülmüştür. Örneğin yazma becerisini geliştirmek için her üniteye benzer alıştırmalar örnekleri yer almıştır. Ayrıca kelime hazinesini geliştirici etkinliklere de yer verilmiştir.

4.1.12. Kendi Kendine Öğrenme ve Kendini Değerlendirme

Bu başlık altında kitapta otonom öğrenme ve kendi kendini değerlendirme etkinliklerine yer verilip verilmediğine bakılmıştır. Bu bağlamda Hatipoğlu, 2015 yılında uluslararası bir kongrede sunduğu bildiri çalışmasıyla “Schritte”, “Lagune” ve “Menschen” gibi birinci yabancı dil olarak Almanca öğretilen ders kitaplarının gelişen teknoloji ile ne derece kendi kendine öğrenme fırsatı verebildiğine ilişkin “Ders kitapları öğrenene seçim şansı veriyor mu? “Kitapta alıştırmalar veya ödevlerin cevapları sunuluyor mu?”, “Kitapta çeşitli alıştırmalar örnekleri mevcut mu?”, “Kitaplar amaçlarına hizmet ediyor mu?” gibi soruların cevaplanmasını amaçlamıştır. Bu araştırmadan yola çıkarak bizim araştırmamızda da *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabı bireysel öğrenmeye fırsat veren alıştırmalar türleri barındırıyor mu, kendi kendine öğrenme bağlamında farklı öğrenme stillerine yer veriliyor mu gibi sorulara cevap aranmıştır. Kitabın uluslararası standartlardaki Test DaF veya ÖDS gibi sınavlara yönelik olup olmadığı, kitap bittiğinde bir dil portfolyosu ya da bir dil belgesi alınacak kadar bilgi sunup sunmadığı araştırılan konular arasındadır. Yapılan kitap incelemesi ve değerlendirmesi sonucunda *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabı ile öğrencilere kendi kendine öğrenme konusunda fırsat verildiği söylenebilir. Örneğin kitabın tanıtım sayfalarındaki karekodların taratılması ile öğrenenlerin kendi kendilerine yapabilecekleri farklı alıştırmalar türleri, videolar ve materyallere ulaşabilecekleri belirtilmiştir. Kitapta ayrıca öğrencilere

edindikleri bilgi ve becerileri değerlendirmeleri için “Öz Değerlendirme” formunun bulunduğu bilgisi verilmiştir (bkz. S. 6). Ancak kitaptaki içerikler öğrencilerin tamamıyla kendi kendilerine otonom öğrenecekleri ve pekiştirebilecekleri nitelikte içerikler değildir.

4.1.13. Kültürlerarasılık

Bu başlık altında kültürlerarasılık bağlamında kitapta öğrencilerin kendi kültürlerine ve yabancı kültüre karşı geliştirebilecekleri algılar için yapılandırıcı bir yaklaşımın var olup olmadığına bakılmış, farklı bakış açıları geliştirmeye yardımcı olacak örnekleme ve içeriklerin olup olmadığı, kitabın öğrencinin hem kendi kültürünü ve hem de amaç kültür öğelerini yeteri derecede barındırıp barındırmadığı konusu mercek altına alınmıştır. *Wie bitte? A1.1* Almanca ders kitabının incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda kitapta yalnızca Türk kültürü ve hedef dilin konuşulduğu ülkenin kültürü hakkında sınırlı sayıda ülkebilgisine yer verildiği görülmüş, kültürlerarasılık bağlamında herhangi bir içeriğe ve etkinliğe rastlanmamıştır.

4.2. Yabancı Basım Almanca Ders Kitabı *Schritte International A1.1* Cilt 1

Bu bölümde yabancı basım Almanca ders kitabı *Schritte International A1.1* Cilt 1’de yerli basım ders kitabı *Wie Bitte? A1.1*’da olduğu gibi Bernstein, Guadalupe ve Llampallas (2015)’ın geliştirmiş oldukları kriterler göz önünde bulundurularak irdelenmiş ve incelenmiştir.

4.2.1. Genel Bakış

Schritte International A1.1 Cilt 1 Almanca ders kitabı ve alıştırma kitabı olarak tek bir kitaptan oluşmaktadır (bkz. Niebisch, Penning-Hiemstra, Specht, Bovermann, Pude ve Reimann, 2019). Bu kitabın dış ve iç kapağında “Kursbuch, Arbeitsbuch” şeklinde ifadeler yer almaktadır (bkz. Dış kapak). *Schritte International A1.1* Cilt 1 Almanca ders kitabına bakıldığında, kitabın Avrupa Ortak Dil Kriterlerine uygun olarak hazırlandığı dış kapağında bulunan amblem vasıtasıyla anlaşılmaktadır (bkz. Dış kapak). Ayrıca Önsöz’de hedef kitlenin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde tanımlanan A1 dil düzeyine ulaşmalarını sağladığı açıkça ifade edilmektedir (bkz. S. 7).

Ön Söz’de kitabın içeriği hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Örneğin; Almanya, Avusturya ve İsviçre hakkında ülkebilgisi içeren okuma ve dinleme metinlerine ve oyun aktivitelerine yer verildiği belirtilmiştir. Kitabın etkileşimli tahtalarda kullanımına olanak sağlayan dijital kitap formatı ve CD’si de bulunmaktadır (bkz. CD).

Kitabın “Inhalt” yani “İçindekiler” kısmında üniteler ve içerikler yer almaktadır. Kitabın 1. cildi 7. ünite içermektedir. Ünite başlıkları sırasıyla: “Guten Tag”, “Mein Name ist ...”, “Meine Familie”, “Essen und Trinken”, “Meine Wohnung”, “Mein Tag”, “Freizeit”, “Lernen- Ein Leben lang”, şeklindedir (.kz. S. 4).

Ders kitabının her bir ünitesinin sonlarında dilbilgisi bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde dilbilgisi konuları genellikle tablolar halinde ve her üniteye farklı renk ve tema kullanılarak oluşturulmuştur (Bkz. S. 18). Her üniteye ayrıca farklı renkte ve her ünite sonunda o üniteye işlenen konu ile ilgili oyunlara yer verilmiştir. Üniteler düzenli ve tek tip dizayn edilmiştir. 7. üniteden sonra kitabın alıştırmalar kısmına geçilmektedir. Alıştırma bölümü her ünite için soluk mavi renktedir. Alıştırma kitabı bölümünün “İçindekiler” sayfasından sonra doğrudan alıştırmalara geçilmektedir. Alıştırmaların çeşitliliği dikkat çekicidir. Fonetik’ten dil bilgisine, dinleme alıştırmalarından öğrencilerin kendi kendilerini sınavabilecekleri birçok alıştırma türüne, teste ve etkinliğe yer verilmiştir (.kz. S. 13 v S. 14).

Kitabın alıştırma kitabı kısmı da ders kitabı gibi renklidir. Ancak renkler daha softur. Alıştırma kitabı A, B, C, D, E ile tanımlı bölümlerden, Kelime Öğrenimi, Tekrar İstasyonları ve 4 beceri için sınav bölümlerinden oluşmaktadır. Bu bölümlerde öğrenilenler farklı alıştırma örnekleri ile tekrar edilmekte, pekiştirilmektedir. Kitabın son sayfalarında XXL bölümü vardır. XXL bölümünde “Kelime Hazinesi”, “Dilbilgisi”, “Kültürlerarasılık”, “Çeviri Alıştırmaları”, “Konuşma ve Dinleme”, “İpuçları”, “Ülkebilgisi” ve “Öz Değerlendirme Formu” gibi başlıklara yer verilmiştir (bkz. S. 147).

4.2.2. Metin

Ders kitabında özgün okuma metnleri, dinleme metinlerine yer verilmiş, zengin bir içerik sunulmuştur. Öğrenciler alış-veriş konusu işlenirken bir alış-veriş kataloğunu da görme imkanına sahiptir. Başka bir örnek ise diğer bir üniteye konu ile alakalı özgün sinema bileti ya da film afişlerine yer verilmiştir. Afişteki Almanca yazılarını gören bir öğrenci gerçek hayatta Almanca bir film afişi ile karşılaştığında yabancılık çekmeyeceği öngörülmektedir (Bkz. Niebisch, Penning-Hiemstra, Specht, Bovermann, Reimann, 2019:14 ve 11). Kitapta birçok otantik metin örnekleriyle de karşılaşmaktadır. Otantik metinler bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde öğretim yapmak için özel olarak üretilmemiş olup günlük hayatta sıkça karşılaşılan metinler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda bu kitapta da işlenen konunun özelliğine uygun olarak oluşturulmuş diyaloglar vardır. Örneğin Örnek 3’de de görüldüğü gibi alış veriş yapan bir müşterinin konuşması otantik metin türü ile verilmiştir (bkz. S. 39).

4.2.3. Dil

Schritte International A1.1 cilt 1 Almanca ders kitabı dil yönünden gündelik, konuşma dili ve hedef grubu göz önünde bulunduran A1 düzeyinde basit cümlelerin yer aldığı bir ders kitabıdır. Bunun nedeni ise kitabın Almanca ile ilgili ön bilgisi olmayan öğrenciler için hazırlanmış olmasıdır. Bu bilgi kitabın önsözünde açıkça ifade edilmiştir. En düşük seviyeye sahip olan A1.1 düzeyinde akademik dil çeşitliliği görmenin hedef gurup için uygun olmadığı düşünülmektedir. Çünkü burada amaç Avrupa Ortak Dil Kriterlerindeki A1.1 düzeyine uygun öğrencinin basit düzeydeki ifadeleri anlayıp, basit cümlelerle kendini ifade edebilmesini sağlayacak bir dil eğitimi vermektir (bkz. S. 25).

Konuların dili hedef dile uygun olmasının yanı sıra; ünite ve içerikler arasındaki bağlantı ve geçişler hedef grup için uygundur. Kitapta hedef gurubun seviyesi açısından günlük durumlar ele alınmıştır. Bu konularla ilintili olarak sıklıkla örnekler yer almaktadır. Kitapta otantik metin örneklerine de sıklıkla rastlanılmaktadır. Otantik metinler ile kültürel, kültürlerarası konular arasında bir denge bulunmaktadır.

4.2.4. Konu ve İçerikler

Schritte International A1.1 cilt 1 Almanca kitabının konu ve içeriklerine bakıldığında konu ve içeriklerin birbirleri ile uygun olduğu görülmektedir (bkz. S. 4). İlk yedi ünite öğrencilerin günlük olarak kendilerini basit yapılar ile ifade edebilecekleri, kendilerini tanıtmaya, aileleri hakkında basit bilgi verebilme, yeme- içme gibi konularda basit cümle kurabilme, ev ile ilgili konular hakkında bilgi alışverişinde bulunma, bir günün nasıl geçtiğini anlatabilme gibi konular sırası ile ele alınmaktadır.

Kitabın giriş bölümünde kitabın Avrupa Ortak Kriterler Çerçevesince hazırlandığı belirtilmektedir. Bu bağlamda A1 seviyesine uygun olarak hazırlanan kitapta öğrencilerin basit cümleler ile günlük yaşamda kendilerini ifade edebilmeleri amaçlanmıştır. Sadece ders kitabı ve alıştırmaya bölümü ile değil kitabın alıştırmaya kısmından sonra yer alan ülke bilgisi, kültürlerarasılık ve çeviri bölümlerinde de ünitelerin içerikleriyle ilgili bilgi ve örneklere yer verilmiştir.

4.2.5. Beceriler

Schritte International A 1.1. cilt 1 ders ve alıştırmaya kitabında beceriler bağlamında dikkat çeken en önemli özellik her ünite dört beceriyi de geliştirmeyi amaçlayan alıştırmaya türlerine sıklıkla rastlanıyor olmasıdır (bkz. S.77 ve 14). Kitabın bu özelliği öğrenilen yabancı dilin tüm beceriler yönünden aynı seviyede geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu kitapta yabancı dil öğretiminde sadece dört becerinin geliştirilmesi ile sınırlı kalınmamış, öğrenenlere farklı bakış açıları edindirebilmek amacıyla ko-

şulsuz kabul, empati, yabancıyı anlama hatta görerek ve duyarak öğrenme gibi yeni kavramlar ön plana çıkmıştır. Bu bakış açısına dayanarak kültür kavramları bağlamında ülkebilgisi ve kültürlerarasılık kavramları ile ilgili bilgilendirici ifadeler de kitapta sıklıkla yer verilmiştir (bkz. S. 77 ve 14). Kitapta ayrıca ses bilgisi ile ilgili konulara yer verilmiştir.

4.2.6. Alıştırma

Schritte International A 1.1. adlı ders kitabında günlük hayattaki durumlarda sorunların üstesinden gelmeye yardımcı olabilecek konuşmaların yer aldığı diyaloglara, metin, bilgi ve alıştırmalara yer verilmiştir.

Becerileri geliştirmeye yönelik alıştırmalar basitten zora doğru sıralanmıştır. Her üniteye işlenen konu ile ilgili proje önerisi bulunmaktadır. Farklı öğrenme stillerine uygun alıştırmalar önerileri bulunmaktadır. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin tümü ile ilgili alıştırmalar örnekleri bulunmaktadır. Örneğin bazı alıştırmalar duyma becerisini geliştirmeyi amaçlarken bazı alıştırmalar konuşma becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda alıştırmalar farklı metotlardan yararlanılmıştır. Kitapta birbirinden farklı alıştırmalar örneklerine yer verildiği söylenebilir (bkz. S. 37, 15).

4.2.7. Dilbilgisi

Schritte International A 1.1. cilt 1 Almanca kitabındaki dilbilgisi konuları hedef guruba ve Avrupa Ortak Dil Kriterlerine uygun olarak sunulmuştur. Kitapta dil bilgisi konuları her ünite sonunda “Grammatik” başlığıyla sunularak öğrencilerin öğrenilecek dilbilgisi konularından haberdar olmaları sağlanmıştır (bkz. S.30).

Her ünite sonunda “Grammatik” bölümünün bulunmasının yanı sıra kitapta öğretilmesi amaçlanan tüm dilbilgisi konuları sayfa 213’te başlayan bir bölümde tekrar bir bütün halinde tekrarlanmıştır. Dil bilgisi yapıları iletişimsel yönetime göre sunulmuştur.

4.2.8. Kelime Hazinesi

Schritte International A 1.1. cilt 1 Almanca kitabında 4 becerinin geliştirilmesi, ülkebilgi aktarılması ve kültürlerarası öğrenmenin gerçekleştirilmesi yanı sıra kelime hazinesini de geliştirmeye yönelik alıştırmalar türlerine ve etkinliklere yer verildiği tespit edilmiştir (bkz. S.20).

Kitabın son bölümünde hem ders kitabında hem de alıştırmalar kitabında bulunan metinlerde geçen yeni kelimelerin listeleri alfabetik sıraya göre yeniden verilmektedir (bkz. S. 164, 165).

4.2.9. Ses Bilgisi

Kitapta ses bilgisi bağlamında alıştırmalar örneklerine rastlanmaktadır.

Örneğin kitabın ilk ünitesinde harf harf söylenmesi amaçlanan kısımda kelime sesletim ve tonlama ile ilgili alıştırmalar örnekleri de yer almaktadır. Her dilin bir ritminin olduğu düşüncesinden yola çıkarak, doğru iletişim için kelimelerin doğru tonlanmasına büyük önem verilmiştir (bkz. S. 15).

4.2.10. Ülkebilgisi

Schritte International A1.1 cilt 1 Almanca kitabı sıklıkla ve nitelikli olarak ülkebilgisi sunan ve alıştırmalar örnekleri ile bilgileri pekiştiren nitelikte bir kitaptır. Bunun yanı sıra kitabın sonunda her ünite için ayrı olarak ülkebilgisi başlığına yer verilmiştir (bkz. S. 216).

Ülkebilgisi sunulan sayfalardaki metinler göstergebilimsel açıdan incelendiğinde bilgi ileten Türkçe metinler olmaları sebebiyle öğrencilerin çözümlemelerini gerektiren örtük mesaj ve kodlar içermemektedir. Bunlar hedef dilin konuşulduğu ülkelerin gündelik yaşamı ile ilgili sayısal, istatistiksel vs. bilgiler içermektedir. Bilgiler açık verilmiştir. Öğrenci sadece hedef dilin konuşulduğu ülkenin kültürbilgisine has verileri kendi kültüründekiler ile karşılaştırabilir, benzer ve farklı yönlerin neler olduğu üzerinde düşünebilir.

4.2.11. Öğrenme Stratejileri

Schritte International A1.1 adlı kitap farklı yetilerin geliştirilebilmesi için çok çeşitli öğrenme stratejilerine yer veren bir kitaptır. Bazı alıştırmalar örnekleri öğretmek isteneni buluş yoluyla öğrenilmesini amaçlarken bazı alıştırmalar tekrar ve pekiştirme yoluyla öğrenmeyi gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu stratejiler aracılığıyla kelime hafızasını canlı tutan, kelime hazinesini geliştirici alıştırmalar örneklerine de yer vermektedir.

4.2.12. Kendi Kendine Öğrenme ve Kendini Değerlendirme

Schritte International A1.1 cilt 1 kitabı otonom öğrenme bağlamında oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Her ünite kişilerin kendi kendine yapabilecekleri etkinlikler ile ilgili direktifler içermektedir. Ayrıca öğrencinin kendisini kontrol etmesine olanak sağlayan cevap anahtarına da yer verilmiştir. Bu alıştırmalar ve etkinlikler kişileri uluslararası standartlardaki sınavlara hazırlamayı hedefleyen konu ve içerikler barındırmaktadır. Alıştırma kitabındaki tüm ünitelerin sonunda öz değerlendirme formu bulunmaktadır (bkz. S. 217).

4.2.13. Kültürlerarasılık

Schritte International A1.1 cilt 1 Almanca kitabı 4 becerinin geliştirilmesini amaçlayan ve çeşitli kültürel kavramlar hakkında bilgiler sunan zengin bir içeriğe sahiptir. Kitabın ders kitabı ve alıştırmalar kitabı kısımlarında kültürlerarasılık kavramı bağlamında etkinliklere sıkça rastlanmaktadır. Örneğin kitapta sadece Almanya ile ilgili değil Almanca konuşulan

İsviçre ve Avusturya ile ilgili konuların ele alındığı alıştırma örnekleri ve etkinlikler de bulunmaktadır. Bu kitapta Almanca konuşulan 3 ülke adının ilk harfi alınarak oluşturulmuş bir terim olan „DACH-Landeskunde“ (Türkçe: Amany, Avusturya ve İsviçre ülkeleriyle ilgili kültürbilgisi) terimi ön plana çıkmaktadır (Bkz. S. 28).

Schritte International A1.1 cilt 1’da her ünite sonunda ülkebilgisi başlığı altında o üniteye yer alan konular ile ilintili kültürlerarası öğrenmeye imkan sağlayacak içerik ve etkinliklere yer verilmiştir. Kültürlerarası başlığının altında örneğin Türk ve Alman mizah ustaları hakkında bilgilere ve hikayelere, Türkçe ve Almanca tekerlemelere yer verilmiştir (bkz. S. 192). Bu üniteye yer alan metinler ile Türk ve Alman mizah ustaları hakkında bir taraftan bilgi verilirken, bir taraftan metin aracılığı ile iki kültürün üzerinde düşünülmesi, iki kültürün tanınması, karşılaştırılması ve benzer ve farklı yönlerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu da metinlerdeki açık ve örtük kodların çözümlenmesi ile mümkündür. Bu bağlamda göstergebilimin bu etkinliklerde önemi yadsınamaz.

Kitabın kültürlerarasılık bölümünde yer alan metinler göstergebilimsel açıdan incelendiğinde bu metinlerin çoğunlukla örtük mesajlar ve kodlar içeren metinler olduğu görülmektedir.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada incelemeye tabii olan kitaplardan bir tanesi *Schritte International A1.1* Cilt 1, ikinci kitap ise *Wie Bitte! A1.1* ders kitabıdır. Günümüzde her iki ders kitabı da farklı kurumlarda kullanılmaktadır. Araştırmanın enstrümanlarından biri olan Bernstein, Guadalupe ve Llampallas (2015)’in geliştirmiş olduğu kriterler ışığında incelenen söz konusu kitaplar ile ilgili elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda:

Araştırma sorularından hareketle yabancı basım Almanca ders kitabı *Schritte International A1.1* Cilt 1; yerli basım Almanca ders kitabı *Wie Bitte! A1.1* ile karşılaştırıldığında yabancı basım *Schritte International A1.1* Cilt 1’in hem nitelik hem de niceliksel özellikler bağlamından daha zengin yönlere sahip olduğu söylenebilir. Örneğin kullanılan görsellere, fotoğraflar ve resimlere bakıldığında *Schritte International A1.1* ders kitabında kültürel öğelerin daha fazla olduğu görülmüştür. Yapılan inceleme, alıştırma türleri ve sayılarının da yabancı basım Almanca ders kitabı olan *Schritte International A1.1* Cilt 1’de daha fazla olduğunu göstermiştir.

İki kitabın incelenmesinden sonra ortaya çıkan bir başka sonuç da iki kitabın da 4 beceriyi geliştirmeyi amaçlayan alıştırma türlerine yer verdiği görülmüş, ancak yabancı basım ders kitabında daha çeşitli alıştırma türlerine yer verildiği ve alıştırma sayılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yerli basım ders kitabında ise genellikle tek tip alıştırma türlerine

yer verilmiştir. Örneğin tablolarda boşluk doldurma, diyalog tamamlama, duyduğunu yazma vs. gibi. Özellikle tablo yardımı ile yapılması öngörülen alıştırmaya örneklerine çok sık rastlanılmaktadır.

Diğer bir sonuç, yerli basım Almanca ders kitabının otonom öğrenmeyi sağlayan içerik ve alıştırmalara sınırlı sayıda yer vermiş olmasıdır. Kitapta dilbilgisi konularını öğrencinin otonom öğrenmesini sağlayacak düzenlemelere yer verilmemiş, bunun yerine konuların eğitmen tarafından anlatılması, açıklanması ve ardından konu ile ilgili alıştırmaların yapılması amaçlanmıştır. Diğer yandan yabancı basım ders kitabında öğrencinin konuları otonom öğrenebileceği bir düzenlemeye gidilmiş, öğrencinin kendi kendine yapabileceği alıştırmaya türlerine daha sık yer verildiği görülmüştür. Örneğin her üniteye “Proje” başlıklı bir kısım bulunmaktadır. Bu kısımda öğrencilerin kendi kendilerine yapabilecekleri proje önerileri yer almaktadır.

Kültürel öğeler bakımından bakıldığında veya başka bir deyişle her iki kitapta kültür aktarımının nasıl gerçekleştiğine bakıldığında; yerli basım Almanca kitabı *Wie Bitte!* A1.1’de genellikle ülkebilgisi ile ilgili verilere yer verildiği görülmektedir. Kültürlerarasılık bağlamında alıştırmaya örneklerine nadir rastlanmıştır. Kültürbilgisinin hangi yaklaşıma göre ele alındığına bakıldığında yerli basım ders kitabında “Ülkebilgisi” olarak nitelendirilebilecek bilgilere daha çok yer verildiği gözlenmiştir. Verilen ülkebilgisel bilgilerin genellikle Türk kültürü ile ilgili olduğu önemli bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Oysaki ders kitabı hedef dil olarak Almanca’nın öğretilmesini amaçlamaktadır ve merak edilen de hedef dilin konuşulduğu ülkelere ve toplumlara has kültürel bilgilerdir. Ancak bu bilgiler hedef dilin konuşulduğu ülkeye, millete, güncel hayata has bilgilerin oluşturduğu sistemin açık veya örtük mesajlar ve kodların çözümlenmesini ve anlam çıkarılmasını gerektiren türde içerikler değildir.

Diğer yandan yabancı basım Almanca ders kitabı *Schritte International A1.1* Cilt 1’de ülke bilgisi, kültürlerarasılık ve çokkültürlülük örneklerine sıklıkla yer verilmiştir. Kitapta ülkebilgisi ayrı bir bölümde kültürlerarasılık ayrı bir bölümde sunulmuştur. Kitap içerisinde çokkültürlülük bağlamında bilgilere de ulaşılmıştır. Ülkebilgisi başlığı altında verilen örneklerden biri Almanya’daki bayramlar ve festivaller gibi özel günler ile ilgili ayrıntılı bilgilerdir. Ülkebilgisi başlığının altında Almanya’da en önemli dini bayram sayılan Paskalya ve Ekim Festivali gibi özel günler hakkında metinler bulunmaktadır.

Kültürel bağlamda alan yazın kısmında aktarılan ve Göçer’in (2012) de “Dil Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine” adlı makalesinde bahsettiği üzere, yabancı basım ders kitaplarında kültürel öğelerin fazlalığı, öğrenenlerin kültürel kavramlarla daha çok karşılaşmasına ve bu etkileşimle öğre-

nilenlerin daha kalıcı ve anlamlı olmasına yardımcı olmaktadır, sonucunu bu çalışma kapsamında elde ettiğimiz veriler desteklemektedir. İlkılıç'ın (2021) makalesinde de dilin kültür ile sıkı ilişkisinden söz edilmiştir. Bu yönden bakıldığında yabancı basım ders kitaplarında kültürel kavramlara daha sıklıkla yer verilmesi ve öğrenenlerin öğrendikleri dilin kültürel kavramlarına hakim olmaları hedef dilin konuşulduğu ülke ve toplumun farklı kültürüne olumlu tutumlar geliştirmelerini aynı oranda etkilemektedir. “Hiper metin olarak Kültür” başlıklı kitabında Altmayer (2004) kültür kavramının geçmişten günümüze gelişimini, evrimini, değişimini ayrıntılı şekilde aktarmıştır. Bu yönüyle yerli basım ders kitaplarına göre kültürel kavramlara daha fazla sahip olan yabancı basım ders kitapları öğrencilerin yabancı olanı daha iyi anlamasına, farklı kültürü kabul etmesine, farklı kültür ile kendi kültürünü karşılaştırabileceği ve bu yolla aradaki benzerlikleri ve farkları kavrayabileceği daha çok fırsatlar sunmaktadır.

Alan yazında bahsedilen çalışmalarda dil ve kültürün ayrılamaz ilişkisi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda yerli basım ders kitabında yer alan kültürel bilgilerin daha çok sayısal veriler ile kısıtlı kaldığı, dilin kültürel boyutuna istenilen düzeyde ulaşılmadığı görülmüştür. Bu anlamda kültürel aktarımdan ya da Güvendir'in (2016) çalışmasında bahsettiği hedef kültürün benimsenmesinden yerli basım ders kitaplarında söz etmek mümkün değildir. Kültürel öğelerin çok az olduğu bir kitapta sözel olmayan ifadelerin ne anlama geldiğinin öğretilmesi ve öğrenilmesinin de mümkün olamayacağı ortadır. Bu yönüyle araştırmanın giriş kısmında kısaca bahsedilen yabancı dil öğretiminde kültür kavramının gelişimsel süreci göz önünde bulundurulduğunda eskiden tek kültür (Alman Kültürü) aktarılırken, incelenen yabancı basım ders kitabında DACH Landeskunde başka bir deyişle Almanca'nın ana dil olarak konuşulduğu Almanya, Avusturya ve İsviçre ülkelerinin ve toplumlarının kültürünün aktarılmaya çalışıldığı, kültürlerarasılık kavramına da rastlandığı ancak yabancı olanı anlama, empati yapma, yabancı olanı kabul etme, öte yandan bırakın sadece Almanca'nın kültürünün artık Almanca konuşulan ülkelerin kültürlerini dahi aktarmak yeterli görülmemekte, Avrupada ve dünyadaki evrensel kültür ile ilgili bilgiler üzerinde durulması hatta günümüzde küresel sorunlara ortak çözüm önerileri geliştirmeye çalışan vatandaşların yetiştirilmesi ve bağlamda yabancı dil derslerinin zemin oluşturması beklenmektedir. Bu çalışma bundan sonra hazırlanacak ders kitapları için yol gösterici olması bakımından önemlidir.

6. ÖNERİLER

Yapılan ayrıntılı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır ki ülkemizde kullanılan yerli basım Almanca ders kitaplarının yalnızca kültürel bağlamda değil birçok yönden geliştirilmeye ihtiyaçları bulunmaktadır. Konuya ilişkin öneriler şöyle sıralanabilir:

- Yabancı dil ders kitapları daha çok kültürel öğelere yer verilerek içerikleri zenginleştirilebilir.
- Kitaplarda sadece hedef dilin konuşulduğu ülkenin/ülkelerin günlük hayatı ile ilgili bilgi, veri, görsel ve belgelere yer vermek yerine Avrupa'da hatta tüm dünyadaki çok farklı ülkelerin kültürleri ile ilgili bilgilere ve sözel olmayan öğelere de yer verilebilir.
- Yabancı dil ders kitaplarında kültürler arası karşılaştırmaların yapıldığı etkinliklerin sayısı artırılabilir.
- Öğrencilerin kendi kültürleri ile yabancı olanı karşılaştırmaları, kültürlerarası karşılaştırmalar ile çeşitli kültürler arasındaki benzer ve farklı olan yönleri tespit etmeleri sağlanabilir. Bu tür etkinlikler öğrencilerin bir taraftan yabancı olan ile ilgili bilgi edinmelerini ve yabancı olanı daha iyi anlamalarını öte yandan da aynı zamanda kendi kültürleri ile de farkındalıklarını artıracaktır.
- Öğrencilerin kültürel bilgi içeren yabancı ya da yerli ek kaynaklara ücretsiz ve sınırsız erişimlerinin sağlanabilmesine olanak sağlanmasında yarar vardır.
- Öğrencilerin günümüz teknolojisini kullanarak sınıf ortamdan bağımsız Almanca öğrenebilecekleri ve yabancı kültür ile ilgili bilgi edinilebilecekleri platformlar geliştirilebilir.
- Ders kitaplarındaki eksikliklerin daha iyi saptanabilmesi ve bu eksiklikler çerçevesinde daha nitelikli yerli ders kitapları üretebilmek için ülke çapında öğrencilere ve öğretmenlere çalıştaylar düzenlenebilir, ilgili grup üyelerinden konuya ilişkin görüş alınabilir. Bu çalıştaylardan elde edilen veriler kurulacak kurullar ve komisyonlarda değerlendirilip çok yönlü ders materyallerinin hazırlanması ve kullanıma açılması sağlanabilir.
- Ders kitabı hazırlarken tek bir alanın verileri yeterli değildir. Ders kitaplarının hazırlanması sırasında dilbilimi, metindilbilim yanı sıra göstergebilim gibi alanların verilerinin de dikkate alınarak ders kitaplarının hazırlandığı süreçlerde bunlardan yararlanılması fayda sağlayacaktır.
- Öğretmenlerin kültürlerarasılık bağlamında gerekli bilgi birikim ve bakış açısına sahip olması hem kendi alansal gelişimleri için hem de öğrencilere aktarım aşamasında oldukça önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda özellikle yabancı dil öğretmenlerinin yabancı olanı anlaması, koşulsuz kabul etmesi, karşılaştırma yapmadan benzerlik ve farkları görerek kabul etmesi gibi konularda kişisel olarak daha olumlu tutumlara sahip olmaları ve bu özellikleri ile öğrencilere bilgi aktarmaları önem teşkil etmektedir. Yabancı dil öğretmenlerinin kültürlerarasılık kavramını derslerde gerektiği

gibi aktarabilme yetkinliğine sahip olabilmeleri amacıyla Almanca Öğretmenliği Lisans programı ile ilgili bazı güncelleme çalışmalarının yapılmasında yarar vardır (Bkz. Ek 1 ve Çarıkçı Kula, 2023)

Son söz olarak; bu çalışma kapsamında geliştirilen önerilerin daha da fazla arttırılması mümkündür. Ancak bu bölümde sayfa sınırlaması olması sebebiyle öneriler mevcut haliyle sınırlandırılmıştır. Bu araştırmanın başka çalışmalara kaynaklık edip, yön verebilmesi yegâne amaçtır.

KAYNAKÇA

- Abbas, T. (2002). The home and the school in the educational achievements of South Asians. *Race Ethnicity and Education*. 5(3), 291-316.
- Altmayer, C. (2004). *Kultur als Hypertext, Zu Theorie und Praxis der Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache*. München: IudiciumVerlag.
- Altmayer, C. (2017). Landeskunde im Globalisierungskontext: Wozu noch Kultur im DaF-Unterricht? *Kulturelles Lernen im DaF/DaZ- Unterricht*, Peter Hasse und Michael Höller (Hg). Göttingen: Universitätsverlag.
- Arıkan, A. & Saraç, S. (2010). Yabancı Dil Ders Kitaplarında Hedef Kültür Bilgisini İncelemede Kullanılabilecek Kontrol Listesi Uygulaması. *Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl 3. Sayı 1-2 Haziran-Aralık, s. 45-56.
- Ayaz, M. F. (2016). Çokkültürlülük Algı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar*, Cilt:15 Sayı:57 (463-471)
- Aydın, H. & Damgacı, F. K. (2013). Türkiyedeki Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Eğitime İlişkin Görüşleri. *Diğle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (21), 314-331.
- Aytaç, G. (2005). *Edebiyat yazıları 1* (Vol. 12). İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Bahadır, Ö. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitim algularının değerlendirilmesi: Kocaeli örneği* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Bakır, N. (2013). *Kültürlerarası Okuma Kültürlerarası Etkileşimli Yabancı Dil Öğretiminde Okuma Becerisinin Geliştirilmesi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Başer, A. (2003). *Kulturübertragung und Interkulturelle Kommunikation in Literarischen Übersetzungen*. (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı Almanca Mütercim-Tercümanlık Programı). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Bekerman, Z. (2004). Potential and limitations of multicultural education in conflict-ridden areas: Bilingual Palestinian-Jewish schools in Israel. *Teachers College Record*, 106(3), 574-610.
- Bernstein, N., Guadalupe, C. & Llampalas, G. (2015). Ein Verfahrensvorschlag zur Lehrwerkanalyse für DaF-Sprachenzentren. *Deutsch als Fremdsprache, Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches Deutsch als Fremdsprache*. 52/2, S. 103-112
- Brooks, N. (1986). Culture in the classroom. In J. M. Valdes (Ed.). *Culture bund* (pp. 123-129). Cambridge: Cambridge University Press.

- Bruce L. Berg & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Brunzel, P. (2002). *Kulturbezogenes Lernen und Interkulturalität*. Tübingen: GunterNarrVerlag.
- Bursill-Hall, G. L. (1981). *A census of medieval Latin grammatical manuscripts* (Vol. 4). Stuttgart: Frommann-holzboog.
- Caner, M., Direkçi, B. & Berker, K. U. R. T. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Journal of Language Education and Research*, 5(2), 76-92.
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press
- Cuq, J.-P. (2003). *Dictionnaire De Didactique Du Français*. Paris: CLE asdifle.
- Çarıkçı, T. (2015). "Deutsch ist Spitze" Almanca Ders Kitabının İncelenmesi ve Dilbilgisi Konularının Türkçe ile Karşılaştırılarak Dijital Ortamda Pekleştirilmesine İlişkin Alistırma Önerileri. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Alman Dili Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Çelen Öztürk, N. (2016). *Schritt für Schritt Deutsch Schülerbuch Ortaöğretim A1.1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı*. Ankara: Ata Yayıncılık. Erişim Adresi: <http://www.meb.gov.tr/2016-2017-egitim-veogretim-yilinda-okutulacak-ilk-ve-ortaogretim-ders-kitaplari/duyuru/11971> [Erişim Tarihi:07.06.2020]
- Demirgüneş, S. (2023). Dilbilim ve Anadil Eğitimi. *Eğitim & Bilim 2022-IV*, 21.
- Dunnett, S. C., Dubin, F., & Lezberg, A. (1986). English Language Teaching from an Intercultural Perspective. J. M. Valdes içinde, *Culture Bound* (s. 148-160). Cambridge: Cambridge University Press.
- Ekmekçi, E. (2014). Analysing Students' Reactions to English Course Books in Terms of Cultural Elements. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*. 33(1), 189-205.
- Engel, U., Halm, W., Krumm, H. J., Ortman, W. S., Picht, R., Rall, D., Schmidt, W., Stickel, G., Vorderwülbecke, K. & Wierlacher, A. (1981). *Manheimer Gutachten*. Heidelberg: Julius Groos Verlag. (Erişim Tarihi: 08. 11. 2024. Erişim Adresi: <https://core.ac.uk/download/pdf/83654017.pdf>)
- Erim, E. & Aydemir Ümit, A. (2018). Die Analyse und Bewertung der Sprachlernspiele in dem Lehrwerk „MOMENT MAL 1“ und „MOMENT MAL 2“. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 6(1), 114-130.

- Erten, H. (2013). *Araştırma Yöntem Ve Teknikleri II*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Freire, P. (1985). *The Politics of Education: Culture, Power, and Liberation*. New York: Bergin and Garvey.
- Gao, F. (2006). Language is culture—on intercultural communication. *Journal of Language and Linguistics*, 5(1), 58-67.
- Genç, A. (2000). *Wörterbuch Pädagogig. Deutsch-Türkisch*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapevi.
- Genç, A. (2004). Geçmişten günümüze yerel Almanca ders kitaplarında görsel düzen. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 106-115.
- Genç, A. (2010). *Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Yayınları.
- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729(1), 50-57.
- Gökmen, M. E. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimsel Edinç. *Dil Dergisi-128*, 69-77.
- Grenfell, M. & Kelly, M. (1999). Introduction Bourdieu: Language, Culture and Education—Theory into Practice. *Pierre Bourdieu: Language, Culture and Education. Theory into Practice*. Bern/Berlin: Lang, 13-24.
- Güvendir, E. (2016). ABD’de bulunan Türk öğrencilerin kültürlenme tutumları ve İngilizce başarıları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1745- 1760
- Haase, P. & Höller, M. (2017). *Kulturelles Lernen im DaF/DaZ-Unterricht*. Göttingen: Universitätsverlag.
- Hammer, M. R. (2003). Measuring intercultural sensitivity: The intercultural development inventory. *International Journal of Intercultural Relations*. 27. 421– 443.
- İlkılıç, S. (2021). Emine Sevgi Özdamar’ın “Mutterzunge-Annedili” adlı eserinde kültürün dilde yansımaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 14 Sayı: 76 Şubat.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kılıç, M. (2019). *Avrupa ortak yabancı dil öğretim programı çerçevesinde "Wie Bitte" adlı almanca A1 seviyesi ders kitaplarının dört temel dil becerisi açısından incelenmesi*. Magisterarbeit. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Korkmaz, T. (1996). *Turkish text generation with systemic-functional grammar* (Doctoral dissertation, Bilkent Üniversitesi (Turkey)). Ankara: Bilkent Üniversitesi.

- Krumm, H. J. (1985). *Stockholmer Kriterienkatalog zur Beurteilung von Lehrwerken des Faches Deutsch als Fremdsprache in den nordischen Ländern*. Stockholm: Uppsala.
- Kula Çarıkcı, T. (2023). *Almanca Ders Kitaplarındaki Kültürel Öğelerin Öğrencilerin Çokkültürlülük Algularına ve Almanca Öğrenme Motivasyonlarına Etkileri*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Maden Sakarya, S. & Efe M. (2020). Jugendjournal 1-2-3 A1.1 ve A1.2 Düzeyi Almanca Ders Kitapları'ndaki Kültürel Öğeler. *UBAK*, s.81-94.
- Maden Sakarya S., Kula Çarıkcı, T. & Çalışkan, C. (2017). Schritt für Schritt Deutsch Ortaöğretim A1. 1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı'nın Kültür Bilgisi ve Kültürlerarasılık Bağlamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. *Diya-log Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 5(2), 121-143.
- Maden, S., Maden, S. & Chasan, A. (2017). Deutschkasten A 1.2. Ders Kitabındaki Kültürel Öğelere İlişkin Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi. 2. *Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı*, Muğla: Eylül.
- Maundeni, T. (2001). The role of social networks in the adjustment of African students to British society: students' perceptions. *Race Ethnicity and Education*, 4(3), 253-276.
- Mengü, G. (2003). Dil-Kültür ilişkisine antropolojik bir bakış. *Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s.7-8.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. A guide to design and implementation*. San Francisco: John Wiley-Sons.
- Moralı, G. & Göçer, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımına yönelik öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1115-1129.
- Niebisch, D., Penning-Hiemstra, S., Specht F., Bovermann M. & Reimann, M. (2019). *Schritte International A1 Cilt 1. Kurs- und Arbeitsbuch. Niveau A1/I*. Ismaning: Hueber Yayıncılık.
- Oruç, Ş. (2016). Türkçede ana dil ve ana dili. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1), 311-322.
- Öztürk, D., İncebel F., Balkan F., Yıldırım T.& Canoğlu Y. (2018). *Wie Bitte? A 1.1*. Lehrbuch. Ankara: MEB Yayınları. Erişim Tarihi: 10. 02. 2023. Erişim Adresi: http://aok.meb.gov.tr/kitap/aol-kitap/almanca/almanca-1-2/almanca_1_2.pdf
- Ponterotto, J. G., Baluch, S., Greig T., & Rivera, L. (1998). Development and initial score validation of the teacher multicultural attitude survey. *Educational and Psychological Measurement*, 58(6), 1002-1016.

- Polat, S. (2012). Okul Müdürlerinin Çok Kültürlülüğe İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 42, S.334,343.
- Sachs, J. D. (2015). *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press.
- Tapan, N. (1990). Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 0 (7) , 55-68. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuaded/issue/1036/11637>
- TDK. (2021). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 22.03.2021).
- Tomkova, I. (2007). *Landeskunde und ihre Stellung in Lehrwerken für Deutsch*. Doktora Tezi Masaryk Universität Eğitim Fakültesi. Bruno.
- Tuna, K. (2003). Dil ve milli kimlik. B. Yediyıldız (Ed.), *Dil kültür ve çağdaşlaşma* (s.39-51). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2012). *Beşeri coğrafya insan, kültür, mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.
- Ünver, Ş. & Genç, A. (2009). Passwort Deutsch Adlı Almanca Ders Kitabının Türkiye Baskısının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (21), 321-333.
- Yazıcı, S., Başol, G.& Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (H. U. Journal of Education)*, 37: S. 229-242.
- Yıldırım, T. & Şimşek, Ü. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin coğrafya alanına yönelik öz-yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*. Temmuz/34 s.43-49.
- Yılmaz, E. (2013/2009). Lise öğrencilerinin İngilizce dersi motivasyon düzeylerinin ve motivasyon tiplerinin belirlenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1)*, 130-139.
- Yule, G. (1989). The spoken language. *Annual Review of Applied Linguistics*, 10, 163-172.
- Yücel, Seyhan, M. (2015). Kültürlerarası Yeti ve Kültür Odaklı Öğrenme Süreçleri: Türkiye Örneğinde Almanca Öğretmen Yetiştirme Programında Ders Veren Öğretim Elemanlarının Potansiyel Becerileri. *Diyalog Dergisi*. 2: s.57-72.

Ek 1:

Bu bölümde Almanca Öğretmenliği Lisans Programındaki kayıtlı öğretmen adayları ileride Almanca öğretmeni olarak çalışırken kullandıkları ders kitabı ya ek materyallerde kültürel öğelerin eksik olması ya da hedef kitleye uygun olmadığı durumlarda ek etkinlikler ya da ek materyaller ile amaçlanan kültür aktarımını nasıl yapılabileceklerine dair bilginin verildiği, becerilerin geliştirildiği ve gerekli yeterliklerin kazandırıldığı ders içerikleri ile ilgili güncelleme önerileri geliştirilmiştir. Güncelleme önerileri Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi internet sayfasında (bkz. <https://bys.trakya.edu.tr/file/open/14831741>) yer alan ders içerikleri ile ilgili metinlerin altına yapılmıştır.

1. Yarıyıl**Okuma Becerileri 1**

Ders İçeriği: Gazete, dergi, inceleme ve akademik yazılar gibi özgün okuma parçaları kullanılarak farklı bakış açılarını kavrama; tümceler arası bağlantıları ve yazının ana fikrini tahmin etme, ana fikre ulaşma ve cümleler arası anlamsal ipuçlarını kullanabilme gibi üst düzey okuma becerilerinin kazandırılması; ders içi ve ders dışı okuma alışkanlığının kazandırılması; bilginin sentezlenmesi, analizi ve değerlendirilmesi temeline dayanan eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi.

Öneri: Öğretmen adayları Okuma Becerileri derslerinde genel konular içeren metinler yanı sıra derslerde kültürbilgisi içeren metinler okumalı, öğrenciler konular üzerine düşünüp tartışma ortamlarında fikir beyan etmelidir. Dersler ile ilgili bu tür bir düzenleme bir taraftan Almanca öğretmen adaylarının dil düzeylerini yükseltecek öte yandan da ileride mesleklerini icra ederken kendilerine yardımcı olabilecek kültüre ilişkin bilgiler edinebileceklerdir.

Yazma Becerileri 1

Ders İçeriği: Paragraf biçimleri ve yapısı; paragrafın teknik özellikleri; paragraf çözümlenme; paragraf planı çıkarma; betimleme, karşılaştırma, tartışma, anlatma türleriyle metin üretme, özet yazma, yorumlama; kısa hikâyeye, inceleme yazısı (kitap ve/veya film üzerine) ve resmî/gayri resmî mektup yazma.

Öneri: Klasik yazma etkinlikleri dışına çıkılarak yaratıcı yazma etkinlikleri ile kültür içerikli metinler okunarak bu metinlerdeki bilgilerden yola çıkılarak çeşitli yazma etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Yabancı dilde kültür, kültür aktarımı, yaklaşımlar vs. konuları ile ilgili alan taraması yapılarak bulunan çalışmalar ile ilgili makale benzeri çalışmalar ve derlemeler hazırlanabilir veya notlar çıkarılarak başka okurlara bilgi vermek üzere metinler oluşturulabilir.

Sözlü İletişim Becerileri 1

Ders İçeriği: Çeşitli sözlü iletişim durumları için uygun ifadeler ve stratejiler kullanarak sözlü iletişim kurma becerisinin geliştirilmesi; karşılıklı konuşma, sunum, tartışma etkinlikleri yoluyla duygu ve düşünceleri etkin ifade edebilme becerisinin geliştirilmesi; güncel, özgün, işitsel, gör-sel-işitsel malzemeler kullanılarak konuşma ve duyduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi.

Öneri: Öğretmen adayları genel konular ile ilgili iletişim durumlarında karşılıklı konuşmanın veya bir konu üzerine tartışmanın yanı sıra özellikle kültürel öğelerin yetersiz olması veya hedef kitleye hitap etmemesi durumunda nelerin yapılabileceği konusu üzerinde durabilir ve grup çalışması halinde çözüm önerileri geliştirerek birbirlerine sunabilirler. Bu tür bir düzenleme ile bir taraftan konuşma becerisi geliştirilirken, öte yandan öğretmen adayları ileride Almanca öğretmeni olarak çalıştıklarında kültür aktarımına ilişkin karşılaştıkları sorunlar karşısında ne yapabileceklerini daha Lisans eğitimleri sırasında okuyacakları metinler aracılığı ile ve yürütecekleri konuşma ve tartışmalar aracılığı ile öğrenmiş olurlar.

2. Yarıyıl

İkinci yarıyıl Okuma Becerileri, Yazma Becerileri ve Sözlü İletişim Becerileri dersleri II olarak devam ettiği için 2. yarıyıldaki ders içeriklerinin de benzer biçimde güncellenmesi önerilmektedir.

3. Yarıyıl

Almanca Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları

Ders İçeriği: Almanca öğrenmenin ve öğretmenin anlamı; Almanca öğretiminin amacı ve temel ilkeleri; Almanca öğretiminin tarihçesi; öğrenme ve öğretim yaklaşımlarının Almanca öğretimine yansımaları; Almanca öğretimde temel beceriler; sınıf-içi uygulama örnekleri; Almanca öğretiminde güncel eğilimler ve sorunlar; etkili bir Almanca öğretiminin bileşenleri; Almanca öğretimine sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan bakış.

Öneri: Bu derste Almanca öğretimde bir taraftan temel beceriler geliştirilmeye çalışılırken, öte yandan etkin bir kültür aktarımının nasıl gerçekleştirilebileceği konusunda teknikler gösterilmeli ve sınıf içi uygulama örnekleri gösterilmeli, bu konuda nasıl ek materyal geliştirilebileceği veya günümüz teknolojisinden yararlanarak ek materyallerin nerede bulunabileceği mutlaka gösterilmelidir.

4. Yarıyıl

Almanca Öğretim Programları

Ders İçeriği: Öğretim programlarıyla ilgili temel kavramlar; Alman-

ca dersi öğretim programlarının geçmişten günümüze gelişimi; güncel Almanca dersi öğretim programının yaklaşımı, içeriği, geliştirmeyi amaçladığı beceriler; öğrenme ve alt öğrenme alanları; kazanımların sınıflara göre dağılımı ve sınırları, diğer derslerle ilişkisi; kademeler arasındaki Almanca dersi öğretim programlarının ilişkisi; kullanılan yöntem, teknik, araç-gereç ve materyaller; ölçme değerlendirme yaklaşımı; öğretmen yeterlilikleri.

Öneri: Öğretim programlarıyla ilgili temel kavramlar; Almanca dersi öğretim programlarının geçmişten günümüze gelişimi; güncel Almanca dersi öğretim programının yaklaşımı, içeriği, geliştirmesi amaçlanan beceriler; öğrenme ve alt öğrenme alanları verilirken mutlaka yabancı dil derslerinde etkin kültür aktarımının nasıl yapılabileceği, geçmişten günümüze Almanca dersi öğretim programlarında kültürbilgisi aktarımının yeri ve önemi üzerinde durulmalı, en son yaklaşımlar hakkında bilgi sunulmalıdır.

5. Yarıyıl

Almanca Dil Becerilerinin Öğretimi 1

Ders İçeriği: Yabancı dil becerileri ve bunların öğretimi ile ilgili temel kavramların tanıtılması; Almanca öğretimi bağlamında sözcük, dil bilgisi, sesletim ve ülke bilgisine ilişkin tekniklerin ve stratejilerin incelenmesi; kuramsal ve uygulamalı bakış açıları çerçevesinde öğretim malzemelerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi.

Öneri: Bu ders kapsamında ülkebilgisi, kültürlerarasılık, çok kültürlülük, yabancı olanı anlama gibi dil ve kültür gibi kavramların dünden bugüne nasıl bir gelişim gösterdiği ve yabancı dil derslerinde ne tür yaklaşımlar ile kültür aktarımının yapıldığı konusu üzerinde durulmalıdır.

6. Yarıyıl

Almanca Dil Becerilerinin Öğretimi 2

Ders İçeriği: Alımlamaya ve üretime yönelik dil becerilerinin özellikleri; Almanca duyduğunu/gördüğünü anlama, okuduğunu anlama, yazma ve konuşma becerilerinin öğretimine ilişkin tekniklerin ve stratejilerin tanıtılması; farklı yaştaki ve yeterlik düzeylerindeki öğrenci gruplarının dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamaların incelenmesi; çeşitli Almanca dil becerilerinin ayrı ayrı veya kaynaştırılarak öğretimine yönelik ders malzemelerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi.

Öneri: Bu derste farklı becerilerin nasıl geliştirilebileceğine ilişkin bilgiler verirken kullanılacak olan örnek metinlerin içerikleri yabancı dil öğretiminde kültürel öğeler ve bunların aktarılması ve öğrenilmesi ile ilgili teknik ve yöntemler ile ilgili olabilir. Böyle bir durumda bir taraftan yabancı dil derslerinde çeşitli becerilerin nasıl geliştirileceğine dair bilgiler verilirken öte yandan örnek olarak kullanılan metinlerin okunması ve üze-

rinde düşünülmesi, tartışılması, ilgili metinler ile farklı metinler üretilmesi veya metin türlerinin birbirine dönüştürülmesi suretiyle öğretmen adayları kültürel öğeler veya kültür aktarımı, kültür öğretimi ve öğrenimi üzerine dolaylı olarak bilgi edinmiş olur. 4 becerinin nasıl geliştirilebileceğine dair bilgiler yanı sıra kültürbilgisi aktarımının da nasıl yapılabileceği konusunda da öğretmen adayları bir yetkinliğe sahip olmuş olur.

7. Yarıyıl

Öğretmenlik Uygulaması 1

Ders İçeriği: Alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yapma; alana özgü özel öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı bireysel ve grupla mikro-öğretim uygulamaları yapma; alana özgü etkinlik ve materyal geliştirme; öğretim ortamlarını hazırlama, sınıfı yönetme, ölçme, değerlendirme ve yansıtma yapma.

Öneri: Alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yapılırken mutlaka kültürbilgisi aktarımının da nasıl yapıldığına dair de gözlem yapılmalı, yabancı dil derslerinde kültürbilgisi aktarımı ile ilgili öğretmen adaylarına makaleler, tezler ve bildiriler okutulmalı ve gözledikleri dersleri bu bilgiler ışığında değerlendirerek görüş ve eleştiri içeren yazılar yazmaları istenmeli, mikro-öğretim uygulamalarında mutlaka kültür aktarımı ile ilgili etkinliklere de yer verilmeli, yapılan ders ile öğretmen adaylarının kendi kendini değerlendirmeleri, bir öz değerlendirme raporu yazmaları istenmeli ve ayrıca bu konuya ilişkin uygulama öğretmeni ve danışman öğretim üyesi görüş bildirmeli, dönüt vermelidir. Alana özgü etkinlik ve materyal geliştirirken mutlaka kültürbilgisi aktarımı için de materyal nasıl geliştirilir gösterilmeli ve öğretmen adaylarının hazırladıkları materyalleri öğretim ortamlarında kullanmalarına olanak sağlanmalıdır. Kültürbilgisi ile ilgili ölçme, değerlendirmenin nasıl yapılabileceğine dair öğretmen adayları bilgi sahibi olmalı ve bunları da uygulamalı olarak Öğretmenlik Uygulaması dersinde deneyimleyebilmelidir.

Almanca Ders Kitabı İncelemesi

Ders İçeriği: Alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yapma; alana özgü özel öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı bireysel ve grupla mikro-öğretim uygulamaları yapma; alana özgü etkinlik ve materyal geliştirme; öğretim ortamlarını hazırlama, sınıfı yönetme, ölçme, değerlendirme ve yansıtma yapma.

Öneri: Bu derste bir taraftan Almanya'da ancak aynı zamanda daha başka ülkelerde ve özellikle de Türkiye'de basılan yerli ve yabancı basım Almanca Yabancı Dil Ders Kitapları belli ölçütler doğrultusunda incelenip değerlendirirken mutlaka kitaplardaki kültürel öğelerin de ayrıntılı bir biçimde incelenmesi ve bunların kitapta nasıl sunulmuş olduğu, nasıl öğre-

tilmesi gerektiği konusunda öğretmen adaylarının bilgilendirilmesi ve kitaplarda kültürel öğeler eksik ise bu eksikliğin nasıl giderilebileceğine dair veya nasıl ek materyal hazırlanacağına dair veya teknolojinin gelişiminden yararlanarak dijital ortamlardan nasıl yararlanılacağına dair bilgiler sunulmalıdır. Alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yaparken mutlaka kültürbilgisi aktarımı ile ilgili hangi özel öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığını öğretmen adayları görmeli ve bireysel ve grup halinde mikro-öğretim uygulamalarında kendileri de örnek uygulamalar yapmalıdır. Bu derste de alana özgü materyal geliştirirken mutlaka kültürbilgisi aktarımını hedef kitleye uygun bir biçimde nasıl geliştirilebileceğine dair öğretmen adaylarına bilgi verilmeli ve uygun öğretim ortamları hazırlanarak derste kitap eşliğinde veya öğretmen adaylarının kendi ürettikleri ek materyaller ile kültürbilgisi aktarımı konusunda örnek uygulamalar yapmalarına olanak sağlanmalıdır. Aynı şekilde kültürbilgisi ediniminin ne ölçüde gerçekleştiğine dair nasıl bir ölçme ve değerlendirme yönteminin uygulanabileceği konusunda öğretmen adaylarına bilgi sunulmalı, öğretmen adaylarına sınavlar hazırlatılarak sınav yapmaları ve sınavları değerlendirmeleri istenmelidir. Öğrencilerin bu konuda kendi kendilerini değerlendirebilecekleri etkinlikler hakkında da öğretmen adayları bilgilendirilerek bu tür uygulamaların da Almanca Ders Kitabı İncelemesi Dersinde gerçekleştirilmesinde fayda vardır.

8. Yarıyıl

Öğretmenlik Uygulaması 2

Ders İçeriği: Alana özgü özel öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlem yapma; alana özgü özel öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak mikro-öğretim uygulamaları yapma; bir dersi bağımsız bir şekilde planlayabilme; dersle ilgili etkinlik ve materyal geliştirme; öğretim ortamlarını hazırlama; sınıfı yönetme, ölçme, değerlendirme ve yansıtma yapma.

Öneri: Öğretmenlik Uygulaması 2 dersinde tıpkı Öğretmenlik Uygulaması 1 dersinde olduğu gibi “Alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yapılırken mutlaka kültürbilgisi aktarımının nasıl yapıldığına dair de gözlem yapılmalı, yabancı dil derslerinde kültürbilgisi aktarımı ile ilgili öğretmen adaylarına makaleler, tezler ve bildiriler okutulmalıdır. Öğretmen adayları gözlemledikleri dersleri bu bilgiler ışığında değerlendirerek olumlu veya olumsuz görüş veya eleştiri içeren yazılar yazmaları istenmeli, mikro-öğretim uygulamalarında mutlaka kültür aktarımı ile ilgili etkinliklere de yer verilmelidir.

Yapılan örnek ders uygulaması ile ilgili öğretmen adaylarının kendi kendini değerlendirmeleri, bir öz değerlendirme raporu yazmaları istenmeli ve ayrıca bu konuya ilişkin uygulama öğretmeni ve danışman öğretim üyesi görüş bildirmeli, dönüt vermelidir. Alana özgü etkinlik ve materyal

geliştirirken mutlaka kültürbilgisi aktarımı için de materyal nasıl geliştirilir aynen Öğretmenlik Uygulaması I dersinde olduğu gibi gösterilmeli ve öğretmen adaylarının hazırladıkları materyalleri öğretim ortamlarında kullanmalarına ve deneyimlemelerine olanak sağlanmalıdır. Kültürbilgisi ile ilgili ölçme, değerlendirmenin nasıl yapılabileceğine dair öğretmen adayları bilgi sahibi olmalı ve bunları da uygulamalı olarak Öğretmenlik Uygulaması dersinde deneyimleyebilmelidir. Ancak Öğretmenlik Uygulaması II dersinde kullanılacak olan tüm metinlerin dil düzeyleri Öğretmenlik Uygulaması I dersine oranla daha üst düzeyde olmalı, etkinlikler daha zor, hazırlanacak olan materyaller daha eksiksiz olmalıdır.

Seçmeli Derslere İlişkin Öneriler

Seçmeli Ders I: Almanca Öğretiminde Materyal Tasarımı

Ders İçeriği: Alana özgü öğretim teknolojilerini kullanma; yazılım türleri ve kullanım amaçları; alanın öğretiminde kullanılacak materyallerin tasarım ve geliştirme ilkeleri; materyal ihtiyaçlarının belirlenmesi; iki ve üç boyutlu öğretim materyallerinin tasarlanması; çalışma yaprakları; saydamlar; VCD, DVD, MP3 ve MP4 dosyaları vb. öğretim materyallerinin geliştirilmesi; farklı öğretim materyallerine yönelik sınıf içi uygulamaların değerlendirilmesi.

Öneri: Bu derste var olan ders içeriğine ek olarak kültürel öğelerin aktarımı ile ilgili ek materyal ihtiyaçlarının belirlenmesi; iki ve üç boyutlu öğretim materyallerinin aynı zamanda kültürbilgisi öğretimi ve öğrenimi için de tasarlanması; kültürel öğeler barındıran basılı ve dijital çalışma yaprakları ve öğretim materyallerinin geliştirilmesi; kültürbilgisi öğretim materyallerine yönelik sınıf içi uygulamaların gerçekleştirilmesi ve değerlendirmelerin yapılması hedeflenmelidir.

Seçmeli Ders II: Almanca Öğretiminde Yeni Teknolojiler

Ders İçeriği: Bilgisayar ve internet destekli yabancı dil öğretimine yönelik ilkelerin tanıtılması; yeni teknolojilerin kullanıldığı Almanca öğrenme ve öğretme süreçlerinin incelenmesi; çoklu ortama uygun ve farklı dijital teknolojilerin uygulanmasına yönelik Almanca ders malzemelerinin geliştirilmesi ve bunların Almanca öğretimindeki rolü açısından değerlendirilmesi.

Öneri: Bu derste mevcut ders içeriğine uygun yapılacak olan etkinlikler yanı sıra çoklu ortama uygun ve farklı teknolojilerin uygulanmasına yönelik Almanca derslerinde kültürbilgisi öğretimini sağlayan malzemelerin geliştirilmesi hedeflenmelidir.

Seçmeli Ders III: Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi

Ders İçeriği: Ülke bilgisi ile ilgili çeşitli tanımlar; ülke bilgisinin çeşitli alanları, kültür ve kültürlerarasılık kavramlarının irdelenmesi; Alman-

ca konuşulan ülkelerin kültürlerinin, ülke bilgisinin görsel-işitsel malzemelerle karşılaştırılmalı olarak incelenmesi.

Öneri: Bu ders seçmeli ders havuzunda yer almasına rağmen tüm Almanca öğretmen adayları tarafından alınmalıdır. Sadece tanımlar ve kavramlar incelenmemeli aynı zamanda somut örnekler üzerinde durulmalı ve uygulamalı olarak öğretmen adayları ülkebilgisinin karşılaştırılmalı olarak nasıl verilebileceğini deneyimlemelidir. Almancanın ana dil olarak konuşulduğu ülkeler hakkında Almanca öğretmen adaylarına mümkün olduğunca çok bilgi sunulmalı, bunun ötesinde kültürlerarasılık, çokkültürlülük, evrensel ve küresel kültür gibi konulara değinilmeli, öğretmen adaylarının yabancı dil derslerinde kültür aktarımına ilişkin kendi kendine okuyup daha fazla bilgi edinebilecekleri siteler, dijital platformlar kullanılmalıdır.

Seçmeli Ders IV: Kültürlerarası Öğrenme ve Öğretme

Ders İçeriği: Almanca öğretiminde dil ve kültür etkileşiminin rolünün ve etkilerinin irdelenmesi; dil ve kültür etkileşiminin çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarıyla ilişkilendirilerek açıklanması ve kültürlerarası yansıtılmalı düşüncenin geliştirilmesi.

Öneri: Bu ders seçmeli ders havuzunda yer almasına rağmen tüm Almanca öğretmen adayları tarafından alınması gereken bir derstir. Bu derste sadece dil ve kültür etkileşiminin rolü ve etkileri üzerinde durulmamalı, aynı zamanda somut örnekler üzerinde durulmalı ve uygulamalı olarak öğretmen adayları dil ve kültür etkileşiminin çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarıyla nasıl ilişkilendirilebileceği konusunda bilgilendirilmeli, Avrupa ve dünya üzerine bilgiler sunularak kültürlerarası yansıtılmalı düşüncenin geliştirilmesi için ders içeriğinin dışında bilgiler sunulmalıdır. Almanca öğretmen adaylarının bu konuda mümkün olduğunca kendi kendine okumalar yaparak bilgi edinebilecekleri basılı ve çevrimiçi kaynaklar, siteler ve dijital platformlar kullanıma sunulmalıdır.